

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

**Změna postavení Tchaj-wanu a jeho diplomatické aktivity
v důsledku covidové pandemie**

Bc. Erika Morinko

Plzeň 2022

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
Katedra politologie a mezinárodních vztahů
Studijní program Mezinárodní vztahy
Studijní obor Bezpečnostní studia

Diplomová práce

**Změna postavení Tchaj-wanu a jeho diplomatické aktivity
v důsledku covidové pandemie**

Bc. Erika Morinko

Vedoucí práce:

doc. PhDr. Šárka Cabadová Waisová, Ph.D.
Katedra politologie a mezinárodních vztahů
Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci s názvem „*Změna postavení Tchaj-wanu a jeho diplomatické aktivity v důsledku covidové pandemie*“ vypracovala zcela samostatně za použití uvedených zdrojů a v souladu s pravidly odborné vědecké práce.

Plzeň, duben 2022

Bc. Erika Morinko

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí své diplomové práce doc. PhDr. Šárce Cabadové Waisové, Ph.D. za odborné vedení, čas, užitečné rady a vstřícný přístup v průběhu zpracování této práce.

Seznam použitých zkratek

AIT	Americký institut na Tchaj-wanu
APEC	Asijsko-pacifické hospodářské společenství
BRI	Iniciativa pásu a stezky/Nová hedvábná stezka
TCDC	Tchajwanské centrum pro kontrolu nemocí
CECC	Ústřední epidemiologické řídicí centrum
CPTPP	Komplexní a progres. dohoda pro transpacifické partnerství
ČKS	Čínská komunistická strana
DPP	Demokratická pokroková strana
GCTF	Globální rámec pro spolupráci a odbornou přípravu
ICAO	Mezinárodní organizace pro civilní letectví
IPAC	Meziparlamentní aliance k Číně
FAO	Organizace pro výživu a zemědělství
KMT	Čínská národní strana
MMF	Mezinárodní měnový fond
MOHW	Ministerstvo zdravotnictví a sociálních věcí
MOFA	Ministerstvo zahraničních věcí
NHCC	Národní zdravotní velitelské centrum
NHI	Národní zdravotní pojištění
NSP	Nová jižní politika
OSN	Organizace spojených států
PLA	Lidová osvobozenecá armáda
ROC	Čínská republika
SARS	Těžký akutní respirační syndrom
SICA	Středoamerický integrační systém
TAITRA	Rada pro rozvoj zahraničního obchodu Tchaj-wanu
WHO	Světová zdravotnická organizace
WHA	Světové zdravotnické shromáždění

Obsah

Úvod	1
1 Zhoršování mezinárodního postavení Tchaj-wanu	7
1.1 Tchaj-wan: od politiky „jedné Číny“ ke ztrátě mezinárodního politického postavení.....	7
1.2 Vzestup Číny a jeho důsledky na vztahy v Tchajwanském průlivu	9
1.3 Demokratické změny na Tchaj-wanu	12
1.4 Čínská izolace Tchaj-wanu v mezinárodních organizacích.....	14
1.5 Čínské „pytlačení“ tchajwanských diplomatických spojenců	16
1.6 Vliv Covidu-19 na konfliktní napětí v Tchajwanském průlivu	18
2 „Tchajwanský model“ boje proti Covidu-19 jako nástroj k omezení politické izolace	22
2.1 Tchaj-wan: život během Covidu-19 a včasná reakce	23
2.2 Co představuje „tchajwanský model“ řízení veřejného zdraví?	26
2.2.1 Jakou lekci tchajwanská zkušenost poskytla světu?	31
2.3 Tchajwanská „roušková diplomacie“	34
2.3.1 Čínská versus tchajwanská „roušková diplomacie“	37
2.4 Zdraví pro všechny: Tchaj-wan může pomoci	39
2.5 Tchajwanská digitální a hashtagová diplomacie	42
2.6 Mezinárodní podpora členství ve WHA během Covidu-19	45
3 Změna postavení Tchaj-wanu v důsledku Covidu-19	47
3.1 Americko-tchajwanské vztahy	48
3.1.1 Trumпова tchajwanská politika	49
3.1.2 Bidenova tchajwanská politika	51
3.2 Australsko-tchajwanské vztahy	53
3.2.1 Zahraniční politika během Covidu-19	54
3.3 Vztahy EU a Tchaj-wanu	58
3.3.1 Zahraniční politika během Covidu-19	59
3.3.2 Litva	61
3.3.3 Česká republika.....	63
Závěr	66
Seznam zdrojů	73
Summary	102

Úvod

Čínská republika, známá jako Tchaj-wan, v mezinárodním prostředí představuje jeden z nejdéle fungujících de facto států. Patří mezi nejrychleji se rozvíjející země na světě a vyznačuje se dynamickým rozvojem technologického průmyslu a ekonomiky. Navzdory tomu je politické postavení Tchaj-wanu dlouhodobě považováno za velmi komplikovanou a spornou otázku mezinárodních vztahů. Před více než sedmdesáti lety se Tchaj-wan odtrhnul od komunistické Číny a stal se zakládajícím členem OSN, kde vystupoval jako legitimní zástupce celé Číny. To se změnilo v roce 1971, kdy Čínská republika ztratila zastoupení v Radě bezpečnosti OSN ve prospěch Čínské lidové republiky (ČLR). Od čínsko-americké normalizace vztahů je Tchaj-wan vystaven mezinárodní marginalizaci.

Od konce 80. let 20. st. se vývoj napříč Tchajwanským průlivem viditelně proměňuje. Pevninská Čína se v důsledku rozvojových reforem transformuje z ryze komunistického a nevýznamného státu v ekonomického giganta. Tento mocenský vzestup umožnil Pekingu ve světě prosadit postoj, že existuje pouze jedna Čína a Tchaj-wan je jeho nezcizitelnou součástí. Také nevyklučuje, že v případě vyhlášení nezávislosti bude sjednocení dosaženo silou. Velmi výrazně se čínský ekonomický a politický vliv promítl do politik, které umožnily vyvíjet nátlak na mezinárodní společenství a organizace, aby nekomunikovaly a diplomaticky izolovaly Tchaj-wan (např. čínské aktivity ve WHO z 90. let 20. st.). Tchaj-wan však prošel rozlišným vývojem. Proměnil se z represivního a autoritářského režimu generála Čankajška v pulzující a nejstabilnější demokracii v regionu. Tchajwanci začali více zdůrazňovat svou odlišnost od pevninské Číny a pyšnit se vlastní historií, kulturou, postavením tzv. asijského tygra v regionu, inovacemi a demokratickým politickým zřízením. To přispívá k posílení tchajwanské identity, která se stále více vyznačuje touhou po plnohodnotném a rovnoprávném státě.

Tchaj-wan po dlouhou dobu budoval svou pověst pomocí aktivního využívání ekonomického potenciálu a nástrojů veřejné diplomacie, aby strategicky dosáhl většího mezinárodního uznání. Situace se znatelně zhoršila

v roce 2016 se zvolením prezidentky Tsai Ing-wen, která je představitelkou liberálně smýšlející Demokratické pokrokové strany. Obecně tato strana preferuje nezávislost ostrova a usiluje o vřelejší vztahy s USA, což je důvodem eskalace napětí napříč Tchajwanskou úžinou. V důsledku toho Čína zintenzivnila svou mnohostrannou kampaň, aby omezila počet států uznávajících Tchaj-wan. K tomu využívá svůj vliv i nátlak v podobě ekonomických pobídek a strategií zahrnujících šíření dezinformací, propagandy a narušování důvěry v tchajwanský politický systém (Indo-Pacific Defense Forum 2020). Od zvolení Tsai, Tchaj-wan ztrácí oficiální partnery ve prospěch ČLR. Nyní Čínskou republiku uznává 14 diplomatických spojenců, zahrnující většinou ostrovy v Tichomoří, Karibiku a Jižní Americe, s výjimkou Vatikánu a Svazijska (MOFA ROC 2022).

Novou příležitostí ke zviditelnění Tchaj-wanu na mezinárodní scéně, překvapivě pro každého, se stala pandemie Covid-19. V době, kdy byl celý svět v covidovém sevření, malý ostrov s vysokým technologickým rozvojem si dokázal samostatně zachovat celkem běžný život. To vše bez ohledu na geografickou blízkost k Číně, která se stala ohniskem šíření koronaviru. Od prvních dnů výskytu Covidu-19 ve Wuchanu, Tchaj-wan systematicky upozorňoval na nebezpečí viru a jeho přenosu z člověka na člověka. Ostrov také jako první zaslal lékařský tým, aby vyšetřil počáteční ohnisko šíření viru v Číně a v reakci na to zavedl komplexní opatření na ochranu veřejného zdraví (Rowen 2020: 1). K dosažení efektivních výsledků se opíral o integrující činnost různých institucí a špičkové technologie, které ve výsledku jako první dokázaly zachytit problém a sdílet tyto informace se světem.

Tchajwanský úspěch během Covidu-19 se zakládal na předchozích zkušenostech, kdy byl ostrov nucen se zcela samostatně postavit výzvám při epidemii SARS v roce 2003. Ostrovní stát byl tedy v neustálém stavu připravenosti. Tchaj-pej již v té době žádala o členství v Mezinárodní zdravotnické organizaci (WHO), aby mohla sdílet informace o šíření respiračního syndromu, ale ČLR i v tomto případě blokovala jeho členství. Jedinou výjimkou bylo diplomatické příměří s Čínou v letech 2009–2016, kdy Tchaj-wanu bylo umožněno se zapojit do WHO, ale pouze jako pozorovatel. Navzdory této

mezinárodní marginalizaci a neuznání je Tchaj-wan nyní považován za stát, který sám vlastními silami zvládl pandemii a je příkladem pro celý svět. Postupně svůj úspěch uplatnil ve strategii pozitivní covidové diplomacie, v jejímž důsledku se stal významným celosvětovým dodavatelem ochranných pomůcek, a to jak tržním způsobem, tak i v rámci humanitární pomoci. Tchaj-wan také zavedl mezinárodní kampaň na sdílení pandemických zkušeností se světem, řídicí se heslem „Tchaj-wan může pomoci, Tchaj-wan pomáhá!“ (MOHW of Taiwan 2020a). Odlišný postup však měla sousední ČLR. Ta již od začátku cenzurovala informace o vypuknutí nového koronaviru a snažila se vzbudit dojem, že má situaci pod kontrolou. Selhání WHO při řešení pandemie a podivný postup Číny vedly k tomu, že se Tchaj-wan na začátku roku 2020 stal v průběhu týdnů a měsíců klíčovým hráčem v boji proti Covidu-19.

Distribuce zdravotnického vybavení, technologická vyspělost a efektivita opatření se odrazily na popularitě Tchaj-wanu a staly se určitým nástrojem politického vyjádření. Tchajwanské proti-pandemické postupy byly světem uznány za vzor a covidová diplomacie vedla k rozšíření mezinárodních aktivit. Čína a Tchaj-wan započali soutěž v tzv. rouškové diplomacii. V obou případech bylo cílem získat pozitivní image, avšak každá z vlád k projekci moci použila rozlišný přístup. Druhá covidová vlna se proměnila v další politický nástroj rivality a ovlivňování. Čína se stala předním světovým poskytovatelem vakcín, zejména do rozvojových zemí, čímž se snažila ovlivňovat hrstku zemí, které Tchaj-wan uznávají.

Covidová pandemie naplnila světový řád nejen nejistotou, ale mimo jiné se stala katalyzátorem pro nové geopolitické úvahy. To se především odrazilo na změně vnímání Tchaj-wanu ostatními státy a proměně jeho mezinárodního image. Celá řada zemí, a to hlavně USA, deklarovaly, že budou navzdory čínskému odporu prosazovat členství Tchaj-wanu ve WHO a dalších mezinárodních organizacích (U.S. Department of State 2021a). Zároveň se objevují nová prohlášení a návrhy (zejména ze strany USA, Velké Británie, Japonska) na posílení spolupráce s Tchaj-wanem jako s klíčovým spojencem v indicko-pacifickém regionu. Další zpolitizovanou povahou pandemie je, že Tchaj-wan se stává

součástí geopolitického soupeření mezi USA a Čínou, jak na regionální rovině, tak i v globálním měřítku. Otázkou je, do jaké míry mezinárodní společenství bude schopné a ochotné podpořit Tchaj-wan. Každopádně tato situace pozitivně přispívá k proměně mezinárodního postavení Tchaj-wanu a ostrov toho pragmaticky využívá. Avšak za cenu hrozby konfliktu s Čínou, která v současnosti provádí manévrovací demonstrace vojenských sil u ostrova.

Téma této práce reaguje na mezinárodní otázku, která souvisí nejen se změnou role Tchaj-wanu ve světě, ale také s udržením světového míru a bezpečnosti. V současné perspektivě Tchajwanská úžina představuje „sud s prachem“, protože čínsko-tchajwanské vojenské napětí je nejhorší za posledních 40 let a má potenciál vyvolat nový světový konflikt. Celkovým záměrem této práce je přispět k výzkumu tchajwanského mezinárodního postavení, který je podložen zcela novými daty, jež vznikly během covidové pandemie.

Cílem práce je posbírat evidenci o proměně mezinárodního image Tchaj-wanu a jeho diplomatické aktivity během Covidu-19 a poté na základě zjištění provést analýzu. V rámci výzkumu se zaměřím na tchajwanský mezinárodní postup, který souvisí s projekcí moci v rámci tzv. rouškové diplomacie a kampaní zaměřujících se na sdílení zkušeností s ostatními státy. K demonstraci charakteru proměny vnímání Tchaj-wanu se zaměřím na analýzu zahraniční politiky vybraných států a entit. Pro dosažení cíle práce si položíím několik výzkumných otázek:

- Co si lze představit pod tzv. tchajwanským modelem boje proti pandemii Covid-19 a jakým způsobem přispěl ke zlepšení postavení Tchaj-wanu ve světě?
- Cílem Tchaj-wanu je získat pozitivní dividendu pro zlepšení svého nejistého postavení v mezinárodních vztazích. Zajímá mě tedy, jak se v důsledku Covidu-19 transformovala tchajwanská zahraniční politika a veřejná diplomacie?
- Projevuje se proměna vnímání Tchaj-wanu u ostatních států? Pokud ano, jak?

Pro zpracování diplomové práce je použita případová kvalitativní studie. Práce je koncipována do dvou částí a rozdělena do třech hlavních kapitol. První část výzkumu se zaměřuje na analýzy zahraniční politiky a veřejné diplomacie Tchaj-wanu. S tím, že v druhé části výzkumu využiji také metody, jako je obsahová analýza médií, veřejných dokumentů a projevů veřejných činitelů.

První kapitola se ve stručnosti zaměřuje na období od konce 80. let 20. st., kdy v důsledku ekonomického, mocenského a politického růstu Číny začalo docházet ke zhoršování mezinárodního postavení Tchaj-wanu. Cílem je přiblížit skutečnost, že Tchaj-wan pro vlastní setrvání na mezinárodní scéně nebyl v jednoduché situaci. Například vztahy s největším spojencem, jako jsou USA, jsou založené na politice tzv. úmyslné nejednoznačnosti. Mezitím ČLR záměrně vyvíjela tlak na mezinárodní organizace, aby neuznávaly a nekomunikovaly s Tchaj-wanem. Otázkou tedy je, jaké hlavní faktory přispěly ke zhoršení mezinárodního politického postavení a následnému odklonu diplomatických spojenců.

Druhá kapitola je jádrem této práce a má popsat a analyzovat pozitivní dopady Covidu-19 na zviditelnění Tchaj-wanu na mezinárodní scéně. Tato část zahrnuje analýzu covidové diplomacie, která by měla demonstrovat, že Tchaj-wan nasměroval veškeré nástroje zahraniční politiky k dodržování politiky dobrého mezinárodního občana, aby získal pozitivní dividendu pro zlepšení mezinárodního postavení. To předvedu na konkrétních příkladech: budu analyzovat distribuci ochranných pomůcek, aktivní sdílení informací se světem a komunikaci s WHO a dalšími státy. Tato část práce má zjednodušeně prokázat změny, které nastaly s pandemií, a jaké nástroje Tchaj-pej ke svému zviditelnění a zlepšení politického postavení použila.

Třetí kapitola se skládá z dílčích podkapitol, které mají za úkol sbírat data o tom, jak na tchajwanskou mezinárodní činnost reagují vybrané státy a entity. Přičemž cílem není pouhé představení informací, ale především by se měl objevit analytický rámec a praktické znázornění změny vnímání Tchaj-wanu na konkrétních politikách. Prvním představeným a zásadním mezinárodním aktérem jsou USA, které oficiálně prohlásily, že budou podporovat členství Čínské

republiky ve WHO. Další zemí je Austrálie, která velmi intenzivně hájí Tchaj-wan na mezinárodní scéně, podporuje prohloubení spolupráce s Tchaj-wanem a vytvořila společnou skupinu zdravotnických odborníků na výzkum mutace a vývoj očkování. Posledním výzkumným případem je EU, která přišla s příznivými ohlasy k posílení spolupráce s Tchaj-wanem. Úplně poprvé došlo k návštěvě Tchaj-wanu delegací Evropského parlamentu. Malé, ale významné evropské státy, jako je Česká republika a Litva, projevíly mimořádnou podporu Tchaj-wanu. Dokázaly se postavit Číně, a to navzdory hrozbě přerušování diplomatických styků.

V závěru práce shrnu poznatky, zodpovím výzkumné otázky a zhodnotím výsledky výzkumu. Podle zjištěných skutečností potvrdím, anebo vyvrátím předpoklad, že úspěch tchajwanského modelu boje proti Covidu-19 přispěl k rozšíření diplomatických aktivit Tchaj-wanu a vedl ke změně vnímání ostrova ostatními státy a posílení jeho mezinárodního postavení.

V případě zdrojů bych podotkla, že se jedná o zcela aktuální tematiku, kterou v současné době pokrývají hlavně informace ze zpravodajských serverů (např. BBC, Reuters, Taiwan News nebo Taipei Times apod). Dalším primárním zdrojem jsou oficiální stránky ministerstev zahraničí a prezidentských kanceláří, které zahrnují veřejné dokumenty nebo projevy vládních příslušníků. Za účelem popisu a celkového zhodnocení tchajwanského covidového postupu použiji především nejaktuálnější vědecké články z odborných časopisů a ze stránek Tchajwanského centra pro kontrolu nemocí. Ke zjištění indikátorů, které souvisí se zhoršením tchajwanského postavení, veřejným míněním a situací během Covidu-19 využiji statistiky a tabulky. Je zřejmé, že práce bude vycházet hlavně z cizojazyčných informačních pramenů. Pozitivním je, že velké množství zdrojů je dostupné v angličtině, a to včetně tchajwanských vládních dokumentů a mediálních sdělení. K plnohodnotnému výzkumu je tedy přístupné poměrně široké spektrum informací.

1 Zhoršování mezinárodního postavení Tchaj-wanu

Od vyloučení Tchaj-wanu z OSN a amerického přesměrování zahraniční politiky směrem k Pekingu se postavení ostrova začalo zhoršovat. Formální diplomatické vztahy Tchaj-wanu slábly a počet diplomatických spojenců klesal. Pro celkovou analýzu postavení Tchaj-wanu je důležité zjistit, jaké faktory přispěly ke zhoršování politického statusu a odklonu diplomatických spojenců. Tato kapitola je proto zaměřena na období čínského mocenského vzestupu a jeho vliv na vztahy v Tchajwanském průlivu. Následně je popsán proces demokratizace na Tchaj-wanu a jeho dopady na vztahy s Čínou. Dále jsou nastíněny čínské kroky, jejichž cílem je diplomatická izolace Tchaj-wanu. Poslední podkapitola nastiňuje současné čínsko-tchajwanské napětí a využití nástrojů hybridní války.

Budeme-li se věnovat čínsko-tchajwanským vztahům, je třeba si vyjasnit intenzitu konfliktu. Podle databáze UCDP/PRIO v roce 1949 vypukla válka, která v roce 1950 měla podobu *menšího ozbrojeného konfliktu*¹. V letech 1954 a 1958 konflikt opět nabyl rozměru *války*², kdy čínské dělostřelectvo ostřelovalo hlavně pobřežní ostrovy. Během posledních dvou válek sledujeme rozměr zahraniční angažovanosti USA, které v souvislosti s korejskou válkou změnily svou politiku nevměšování a vyslaly námořní flotilu na Tchaj-wan. Od roku 1958 konflikt v databázi není zaznamenaný, tj. od té doby ani jednou nedosáhl intenzity „menšího ozbrojeného konfliktu“, přesto opakovaně dochází k eskalacím napětí, občasným konfrontacím a nátlakům za účelem sjednocení Tchaj-wanu s pevninskou Čínou (UCDP/PRIO nedatováno).

1.1 Tchaj-wan: od politiky „jedné Číny“ ke ztrátě mezinárodního politického postavení

Vztahy napříč Tchajwanskou úžinou jsou velmi ožehavým tématem mezinárodních vztahů, které se vyznačují neustálým čínsko-tchajwanským napětím a možným vzplanutím mezinárodního konfliktu. Dilema spočívá v existenci dvou Čín, které jsou dědictvím druhé světové války po japonském

¹ Pokud v daném roce došlo k 25–999 válečným úmrtím.

² Pokud počet obětí v daném roce přesáhne minimálně 1000 válečných obětí (Pettersson 2021: 5).

předání správy Tchaj-wanu nově zformované Čínské republice a následném rozdělení po občanské válce z roku 1949. Vítězství Čínské komunistické strany (ČKS) a odsun příznivců Kuomintangu (KMT) na ostrov Tchaj-wan nevyřešilo spory. Naopak vznikla otázka, kdo zastupuje celou Čínu: nově založená ČLR, anebo Čínská republika. Obě vlády deklarovaly, že zastávají politiku *tzv. jedné Číny*. Ta fakticky umožňovala zemím mezinárodního společenství udržovat diplomatické vztahy pouze s jednou čínskou vládou a totéž platilo pro účast v mezinárodních organizacích (Winkler 2012). Tímto vznikla soutěž o spojence, kteří byli schopni měnit strany v závislosti na tom, kdo učiní výhodnější nabídku.

Významný vliv na vývoj tchajwanského postavení měla americká zahraniční politika, která byla poháněná studenou válkou a poskytovala podporu protikomunistické Čankajškové vládě. Po roce 1949 USA bezprostředně mezinárodně izolovaly ČLR, protože za legitimní vládu považovaly Tchaj-pej. Dokonce během korejské války s ostrovem udržovaly dohodu o vzájemné obraně a poskytovaly značnou ekonomickou a technickou podporu (Tien – Shiau: 58). Osud Čínské republiky se navždy proměnil vyloučením z OSN v roce 1971 (podle rezoluce Valného shromáždění č. 2758). Zásadní změnu přinesla také následná Nixonova normalizace vztahů s Pekingem v roce 1972. Ta vedla ke vzniku *tzv. Šanghajského komuniké*, které zahrnovalo zásadu „jedné Číny“. USA v tomto dokumentu „berou na vědomí, že na obou stranách Tchajwanského průlivu existuje pouze jedna Čína a Tchaj-wan je součástí Číny“ (Wilson Center 1972). Dodnes USA však neuznávají ten čínský výklad, který znamená uplatnění suverenity ČLR nad Tchaj-wanem (Green – Glaser 2017).

Otázka „dvojího zastoupení“ v podobě rozdělení země anebo *tzv. dvoustátního řešení* (jedna Čína, jeden Tchaj-wan) byla předložena k řešení několikrát, a to ještě před uplatněním kritické rezoluce OSN z roku 1971. O kompromis se snažily hlavně USA, ale neúspěšně. Navzdory tomu se obě vlády striktně držely politiky „jedné Číny“. Čankajšek se obával, že takové rozhodnutí přinese ztrátu křesla v Radě bezpečnosti ve prospěch ČLR. Nicméně pro Tchaj-pej to byla jen otázka času, protože mezinárodní společenství začalo dávat přednost Pekingem.

A to včetně největšího spojence USA, protože viděly geopolitickou příležitost ve spojení s Čínou proti společnému soupeři – Sovětskému svazu (Winkler 2012).

V roce 1979 USA oficiálně začaly uznávat ČLR a přenesly své velvyslanectví do Pekingu. Tchaj-wan utrpěl vážný politický šok a velkou ránu pro obchodní diplomacii. Úplnou ztrátu USA jako obchodního partnera by do budoucna ostrov zřejmě ekonomicky nepřežil (Cooper 1992: 208). I proto USA ještě během administrativy prezidenta Cartera přijaly *Zákon o tchajwanských vztazích* (TRA). Ten uvádí, že USA se zavazují „pomáhat udržovat mír, bezpečnost a stabilitu v západním Tichomoří“ a podporovat neoficiální obchodní a kulturní vztahy „mezi lidem USA a lidem Tchaj-wanu“ (AIT 1979). Současně Spojené státy otevřely na Tchaj-wanu kvazi-ambasádu – tzv. American Institute in Taiwan (AIT nedatováno). V roce 1982 došlo k podepsání třetího společného komuniké, ve kterém se USA zavázaly snižovat zbrojní dodávky na Tchaj-wan, ale za podmínky, že ČLR v žádném případě nepoužije proti ostrovu vojenskou sílu (AIT 1982).

Všechny tři společné dokumenty o normalizaci americko-čínských vztahů obsahovaly společný zájem, tj. udržovat mír v Tchajwanské úžině. Nicméně ČLR se nikdy nevzdala myšlenky sjednotit se s Tchaj-wanem. Nejlépe mírovou cestou, ale nevylučuje použití síly v případě snah o vyhlášení nezávislosti. USA v rámci tchajwanské otázky začaly praktikovat politiku tzv. strategické nejednoznačnosti, kdy Washington ponechal nejasnost, zda by zasáhl do konfliktu mezi „oběma Čínami“. Tato politika zůstává zásadní, jak pro odvrácení čínského útoku, tak pro omezování tchajwanských snah o vyhlášení nezávislosti (Kastner 2007: 651).

1.2 Vzestup Číny a jeho důsledky na vztahy v Tchajwanském průlivu

ČLR po normalizaci vztahů s USA započala rozsáhlé tržní reformy a umožnila příliv zahraničního kapitálu. V důsledku toho zažila na konci 80. let 20. st. ekonomický vzestup. Dnes patří k nejrychleji rostoucím ekonomikám ve světě. Rozšiřování čínských obchodních a investičních sítí se začalo promítat do politických, ekonomických, vojenských a lidských interakcí. Čína se tak stala

centrem, jehož politika a ekonomika začaly ovládat obecné záležitosti v regionu i v globálním měřítku (Wu 2004).

Jakmile ČLR pocítila v rukou větší moc, začaly růst její ambice. Ve své zahraniční politice vůči Tchaj-wanu si stanovila politický rámec sjednocení, jehož dosažení se zakládalo na dvou prvcích: ekonomických pobídek a modelu „jedna země – dva systémy“³ (Alagappa 2017). Prvním krokem bylo, že Čína začala klást velký důraz na růst ekonomických interakcí s Tchaj-wanem. Z toho důvodu začala vytvářet výhodné podmínky pro zajištění přísunu investic z ostrova, a to prostřednictvím levné pracovní síly, společného jazyka a malých výrobních nákladů. Byla to strategie, která měla vést k postupné integraci s tchajwanskou ekonomikou a snížení politického napětí, aby bylo možné připravit mírovou cestu ke sjednocení s pevninou (Alagappa 2017). Mezi čínskou politickou elitou se zformoval názor, že pokud ČLR chce ovlivnit politiku Tchaj-peje, měla by začít získávat „srdce“ Tchajwanců a místo vojenských nástrojů („stick“) poskytovat výhody⁴ („carrots“) (Chu 2011: 117). Tchaj-wan se tak stal katalyzátorem čínského úsilí o nasazení „měkké síly“⁵ v zahraniční politice (deLisle 2010: 523). Ve výsledku ekonomický růst a schopnost využívat sílu přitažlivosti umožnily Pekingu dosahovat určitých pokroků a také získávat větší páku při řešení otázek přes úžinu.

Tchajwanská vláda si také plně uvědomovala, že hlavním faktorem pro přežití je právě jeho ekonomické postavení a důraz na mezinárodní obchod. Po smrti Čankajška přichází nová generace vůdců, kteří proměnili éru přímé konfrontace v Tchajwanském průlivu v „politiku opatrných a vypočítavých kompromisů“ (Dardis 2020). Čínsko-tchajwanské sblížení umožnilo uvolnit ekonomická omezení, čímž se otevřel prostor pro interakce s tzv. *taishangem* (tchajwanskými obchodníky). Po stažení zahraničních investorů kvůli masakru na náměstí Nebeského klidu v roce 1989 došlo k většímu angažmá Tchajwanců, kteří

³ Model umožňuje připojení k pevnině se zachováním velké míry autonomie, tj. vlastní samosprávy, právního řádu a politického systému (byl vyvinut pro Hongkong, Makao a Tchaj-wan).

⁴ Např. odstranění cel nebo preferenční zacházení.

⁵ Je to schopnost ovlivňovat ostatní za účelem dosažení požadovaných důsledků spíše prostřednictvím přitažlivosti než nátlakem (Nye 2008).

s sebou přinesli obchodní know-how a zkušenosti, jež napomohly Číně stát se světovým průmyslovým centrem (Dardis 2020).

V období administrativy prezidenta Ma (2008–2016) došlo k podepsání řady čínsko-tchajwanských ekonomických a technických dohod, které měly své politické důsledky. Zvláště, když Čína začala uplatňovat princip „využívání obchodu k řízení politik“. V praxi tato strategie umožnila získávat přízeň podnikatelů kvůli závislosti na čínském trhu, a proto významní tchajwanští obchodníci ve snaze získávat výhody lobbovali za pro-čínské politiky (Wu 2016: 431). Od roku 2014 se Čína stala největším dovozcem z Tchaj-wanu, kdy celkový obchod nyní tvoří 33 %, a to navzdory tomu, že administrativa prezidentky Tsai se snaží v rámci „*New Southbound policy*“⁶ diverzifikovat trh (Bureau of Trade – Trade Statistics dle Wu 2021). S mocenským vzestupem se Peking stává velmi ambiciózní a snaží se pomocí ekonomického a vojenského nátlaku politicky ovládnout Tchaj-wan.

Ekonomický růst Číny také umožnil Pekingu vydat obrovské sumy peněz na modernizaci a rozšiřování armády. Stockholmský mezinárodní institut pro výzkum míru zveřejnil, že čínské vojenské výdaje jsou druhými nejvyššími na světě (po USA) a rostou 26 let po sobě jdoucích (SIPRI 2021). ČLR dosahuje rychlých pokroků v raketové technologii, jaderných zbraních a vývoji i použití umělé inteligence, což vyvolává vážné znepokojení. Asertivita Číny ukazuje, že Peking hodlá ovládnout námořní prostor kolem sebe, přičemž hlavním cílem je Tchaj-wan, jehož oddělení je vykreslováno jako překážka znovuoobjevení Číny jako velmoci (Green– Glaser 2017). Vojenská síla a nátlak jsou důležitým prvkem odstrašování Tchaj-wanu před vyhlášením nezávislosti. Od 90. let 20. století začala Čína rozmísťovat konvenčně vyzbrojené balistické střely krátkého doletu v dosahu Tchaj-wanu (Lewis – La Boon 2020). V roce 2005 ČLR přijala *Zákon proti separatismu*, jímž legitimizovala použití síly proti Tchaj-wanu v případě pokusu se osamostatnit. USA usilují o mír v regionu, proto v rámci *Zákona*

⁶ Iniciativa na posílení ekonomické, technické a kulturní spolupráce mezi Tchaj-wanem a 18 zeměmi v jihovýchodní Asii, jižní Asii a Australasii.

o tchajwanských vztazích se zavazují bránit Tchaj-wan a případně poskytovat obranné zbraně (Glaser – Green 2017).

1.3 Demokratizace na Tchaj-wanu

Růst čínského vlivu nutil tchajwanskou vládu k důkladným úpravám zahraniční politiky. Takovým obdobím proměn byla právě 90. léta 20. století, která se vyznačovala rychlým rozvojem demokracie na Tchaj-wanu, budováním národní identity a ekonomiky. Bodem obratu byl vznik opoziční Demokratické pokrokové strany (DPP). Ta byla vedena rodilými Tchajwanci a začala otevřeně podporovat tchajwanské povědomí a nezávislost ostrova, ale již bez nároku zastupovat „jednu Čínu“. V roce 1987 bylo zrušeno stanné právo, které vedlo k uspořádání prvních prezidentských voleb od roku 1949. Na základě výsledku voleb se úřadu ujal rodilý Tchajwanec *Lee Teng-hui*, který reformami otevřel cestu k demokratizaci ostrova.

Prezident Lee započal svou administrativu *tzv. pragmatickou diplomacií*. Klíčovou dimenzí této politiky bylo hledání mezinárodního uznání a národní suverenity Tchaj-wanu pomocí rozšiřování diplomatického zastoupení, navyšování počtu mezinárodních dohod, pořádání zámořských návštěv a také navazování úplných diplomatických styků (Chen 2002: 1). Tato diplomacie se nevyhýbala dvojímu uznání, proto došlo k přijetí *Směrnice pro národní sjednocení 1991*⁷, která obhajuje koncept „jedné Číny“ a současně umožňuje vytvořit model „rozděleného národa“, kde se dvě politické entity navzájem uznávají (Wong 2000: 11). Pro Tchaj-pej bylo frustrujícím neustálé odpírání suverénního statutu, ale byla to možnost, jak navazovat diplomatické vztahy a rovněž popírat nároky vlády v Pekingu (Leifer 2001: 178). Jádrem „pragmatické politiky“ byly ekonomické pobídky a kapitál, který byl nasměrován do zainteresovaných oblastí, zejména zemí Afriky a Latinské Ameriky (Rubstein 1999: 462). Nejvýrazněji se Tchaj-wan angažoval v blízkém regionu Jihovýchodní Asie (např. Malajsii, Thajsku nebo Vietnamu), kde získal určité pokroky v kvazi-diplomatických vztazích, ale žádná ze zemí nebyla ochotna překročit hranice, které by mohly vést ke konfliktu s Pekingem (Leifer 2001: 184). Vzdálenější země v Africe či ve střední Americe

⁷ Rada pro národní sjednocení byla v r. 2006 zrušena prezidentem *Chenem Shui-bianem* (BBC 2006).

využívaly tchajwanských pobídek a získávaly finanční podporu výměnou za odklon od Pekingů.

Nastavení demokratického myšlení začalo vést k uvolňování prostředí a otevřelo debaty o možnostech zlepšování vztahů s pevninskou Čínou. Změna však nastala setkáním mezi čínskou *Asociací pro vztahy napříč Tchajwanským průlivem* (ARATS) a tchajwanskou *Nadací pro přesúžinové vztahy* (SEF)⁸, které se konalo na půdě britského Hongkongu v roce 1992. Události se účastnily vládní a soukromé subjekty, jejichž cílem bylo vytvořit neoficiální přeshraniční interakce v hospodářských, technických a kulturních záležitostech (Chiu 1993: 1217). Později v roce 2000 Su Chim (tchajwanský ministr Rady pro pevninské záležitosti) zastřešil setkání pojmem „Konsenzus 1992“, byť je otázkou, zda výsledkem byla shoda (Lin 2008: 1). V závěrečném návrhu vznikl koncept „jedna Čína, různé interpretace“, který znamená, že Peking a Tchaj-pej souhlasí s existencí „jedné Číny“, ale každá ze stran si ponechala volnost výkladu, kdo je legitimním vládcem celé Číny.

Od té doby podpora nebo odmítnutí „Konsenzu 1992“ ovlivňuje stabilitu na obou stranách Tchajwanského průlivu. Například období administrativy prezidenta Lee se vyznamenalo zlepšováním vztahů, ale bylo vystřídáno čínskými nátlaky, zahajováním raketových testů ve vodách obklopujících ostrov a občasným ostřelováním ostrovu Kinmen a Matsu v průlivu. Spouštěčem byla prezidentova přednáška na Cornellově univerzitě v USA, kdy označil čínsko-tchajwanské vztahy za „zvláštní vztahy mezi dvěma státy“ (Lee dle Shiquan 2001: 132). Opačný postoj reprezentoval kuomintangský představitel Ma Ying-jeou, který po zvolení v roce 2008 začal prosazovat konsenzus jako ústřední pilíř pro dodržování míru. Tato pro-čínská politika byla nakonec Tchajwanci vnímána negativně, vzhledem k rostoucí ekonomické závislosti na ČLR. Důsledkem jsou masové protesty „slunečnicového hnutí“ v roce 2014, jehož nespokojenost se promítla do výsledku voleb v roce 2016, kdy zvítězila Tsai Ing-wen, která je představitelkou

⁸ SEF vznikla po zrušení stanného práva, aby upravovala kontakty v Tchajwanské úžině, protože oficiálně úřady nemohly tyto otázky řešit kvůli uplatňování „zásady tří ne“ (žádné kontakty, rozhovory a kompromisy). ARATS vzniklo v r. 1991, jehož cílem bylo podporovat vztahy přes úžinu a dosáhnout mírového sjednocení (Shiquan 2001: 122).

DPP. Ta označila konsenzus za „historickou skutečnost“, kterou respektuje, ale deklarovala, že se bude řídit převládající vůlí Tchajwanců (Office of the President ROC 2016). Jinými slovy, hodlá respektovat posun, ke kterému došlo v tchajwanské společnosti s ohledem na události v Hongkongu, a proto se přiklání spíše ke stávajícímu stavu nebo dokonce preferuje nezávislost ostrova.

ČLR se začala potýkat s překážkami při pokusech nabídnout Tchaj-wanu uplatňovat model „jedna země – dva systémy“. Nyní je pro Tchaj-pej více zřejmé, že Peking není ochoten nebo nemíní respektovat závazek plné autonomie, vzhledem k narušování svobody, násilným zásahům při protestech a posilování kontroly v Hongkongu (Maizland – Albert 2021). Bez ohledu na odpor přednesl v lednu 2019 Si Ťin-pching projev na památku „*Dopisu pro krajany na Tchaj-wanu*“ z roku 1979, v němž apeloval na vyřešení nejednoznačného postavení ostrova sjednocením a varoval, že vyhlášení nezávislosti by znamenalo použití síly (Grano – Wu 2021). Tato nátlaková rétorika pravděpodobně zaskočila i samotný Kuomintang, který se poprvé od nástupu prezidenta Ma distancoval od principu „jedné Číny“ (Grossmann – Milan 2020). Jak bylo již výše avizováno, KMT dlouhodobě zastával smířlivý postoj k Číně a s Pekingem vždy vyjednávaly otevřenější vztahy. Společně však DPP a KMT udržují shodu na tom, že Čínská republika na Tchaj-wanu je suverénním státem, o jehož budoucnosti rozhodují pouze Tchajwanci (Cabestan 2005: 6). Vývoj ukazuje, že budoucí ochota ostrova ke sbližování vrahů je velice slabá, ne-li nemožná. Prohlubování demokracie ve společnosti zesílilo diskurz o odlišnosti tchajwanské identity. Tchajwanci, kteří se chtějí připojit k Číně, tvoří dnes menšinu. ČLR však nedokáže připustit suverenitu ostrova, neboť by to znamenalo další ponížení od opiových válek (Green – Glacier 2017). V důsledku těchto událostí a faktorů zesílil Peking politiku mnohostranné mezinárodní izolace Tchaj-wanu.

1.4 Čínská izolace Tchaj-wanu v mezinárodních organizacích

ČLR dlouhodobě usiluje o blokování tchajwanských pokusů o vstup do mezinárodních organizací (IGO). V roce 1981 byl Tchaj-wan členem 9 IGO, ale všechny byly mimo rámec OSN (Wang 2011:8). Nyní dosáhl určitých pokroků

a je členem 38 mezinárodních organizací jako např. WTO, APEC nebo Asijské rozvojové banky (Government Portal of ROC nedatováno). Nehledě na zásadní roli Tchaj-wanu pro světový rozvoj vyspělých technologií a potřebu řešit globální potřeby, ostrov stále čelí překážkám vstupu do OSN a dalších organizací, ve kterých působí vliv ČLR.

Od roku 1993 se Tchaj-wan nepřetržitě obrací na OSN, aby ukončila nespravedlivou politiku vyloučení (Hsu 2007: 39). V souladu s modelem „rozděleného národa“ tchajwanská vláda tvrdila, že země je nezávislým státem, tudíž by se měla účastnit jednání OSN na stejné úrovni jako ČLR (Wong 2000: 11). Poté se pokoušela o něco vágnější formulaci, kde argumentovala, že kvůli konfliktu o suverenitu nejde vyloučit 23 milionů tchajwanských obyvatel z podílení se na řešení světových problémů (Winkler 2012). Stejně jako množství dalších pokusů, všechny byly zamítnuty. Příčina neúspěchu spočívala v zaryté opozici Číny, která souvisí s politikou „jedné Číny“ a silným postavením kvůli stálému členství v Radě bezpečnosti. Čínská dominance je nyní přítomna také v různých organizacích a agenturách (např. FAO, ICAO, MMF) nebo na mezinárodních fórech ve prospěch Pekingu hlasují jeho obchodní spojenci (McCuaig-Johnston 2021: 1). To umožňuje vytvářet účinná opatření k vylučování/nepřijímání Tchaj-wanu. Peking prosazuje postoj, že Tchaj-wan je pouze „odpadlickou provincií“, a tudíž nemůže vstoupit do organizací, jejímiž členy jsou suverénní státy (Chen – Cohen 2020). ČLR se tedy obává jakékoliv mezinárodní účasti ostrova, která by mohla o krůček přiblížit k nezávislosti nebo většímu uznání. Pohlédneme-li na to z praktického pohledu, např. účast v ICAO by nebyla natolik důležitá, kdyby se na Tchaj-wanu nenacházely miliony cestujících a významná letiště⁹ (McCuaig-Johnston 2021: 2).

Sportovní soutěže jsou další významnou oblastí, kde je politika „jedné Číny“ velice viditelná. Tchaj-wan sice soutěží pod názvem „Olympijský výbor čínské Tchaj-peje“, ale nemůže používat státní vlajku a hymnu. V některých organizacích je však Čína ještě více nekompromisní, např. neustále blokuje tchajwanské členství ve Světové zdravotnické organizaci (WHO). V době

⁹ Například Taoyuan je jedním z 10 nejrušnějších letišť na světě.

pandemie SARS a nedávno i Covid-19 se ukázalo, jak závažnou otázkou je, že Tchaj-wan není členem WHO. Již od roku 1997 Tchaj-wan vede kampaň o status pozorovatele ve Světovém zdravotnickém shromáždění (WHA)¹⁰. V roce 2002 se představil jako „subjekt veřejného zdraví“ a odvolával se na precedens svého vstupu do WTO, ale neúspěšně (Wang 2011: 9). Ani při vypuknutí epidemie SARS ostrov nemohl sdílet zkušenosti s ostatními státy světa, a to navzdory velké podpoře USA. Výjimkou bylo období 2008–2016, kdy se stal pozorovatelem WHA pod názvem „Čínská Tchaj-pej“, vzhledem k uvolňování napětí mezi KMT a Pekingem. Toto pozvání mělo být se souhlasem Číny každoročně obnovováno a také většina technických schůzí, projednávajících důležitá rozhodnutí o zdraví, byla pro tchajwanskou reprezentaci nepřístupná (Chen – Cohen 2020). Po zvolení Tsai Ing-wen byl status pozorovatele ve WHA zrušen. Zkrátka tchajwanské neúspěchy v mezinárodních organizacích se staly přímým důsledkem mezinárodní politiky, která podléhá zájmům ČLR.

1.5 Čínské „pytlačení“ tchajwanských diplomatických spojenců

Touha po sjednocení je natolik velká, že Peking se uchýlil k agresivnímu diplomatickému úsilí izolovat Tchaj-wan od jeho spojenců, aby zatlačil ostrov do bezvýchodné situace. Za vlády tchajwanského prezidenta Ma byla nastolena „politika diplomatického příměří“, která zastavila vzájemnou konkurenci o formální diplomatické partnery (Sun 2012). Změna však nastala ještě před inaugurací Tsai, kdy ČLR navázala diplomatické vztahy s Gambií, čímž dala jasně najevo, že pytlačení diplomatických spojenců bude součástí zpřísněné politiky vůči Tchaj-peji (Shattuck 2020). V důsledku toho začal Peking používat tzv. strategii anakondy, jejímž cílem je tlačit na Tchaj-wan a jeho diplomatické spojence, aby změnilly své vazby na ČLR (Dreyer 2018). Jedná se o formu čínské psychologické taktiky, jejímž záměrem je přebrat všechny formální partnery Tchaj-wanu a tím se přiblížit ke sjednocení, a to bez použití jediného výstřelu (Dreyer 2018).

¹⁰ Nejvyšší rozhodovací orgán WHO.

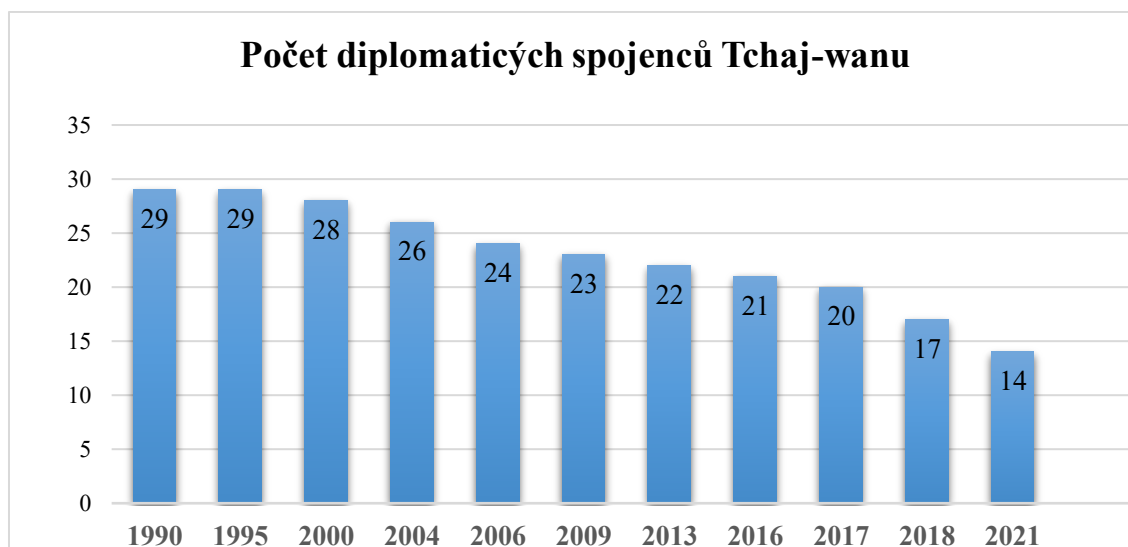
V souvislosti s otázkou diplomatických spojenců prezidentka Tsai oznámila, že během administrativy nebude uplatňovat diplomacii „šekové knížky“¹¹, neboť je již v minulosti (Lee 2016). Mezitím ČLR nadále pokračuje v politikách nátlaku a finančních pobídkách. Úspěšně také rozšiřuje pragmatickou iniciativu *Belt and Road* (BRI), která umožňuje zapojit se do infrastrukturních projektů a těžit výhody. To ČLR umožňuje celosvětově rozšiřovat ekonomický a politický vliv, který vede k zisku zájmů ze strany zbylých diplomatických spojenců Tchaj-wanu. Často se však přehlíží, že iniciativa BRI poskytuje čínské kapitálové zdroje a úvěry za komerční úroky, čímž dokáže lapit rozvojové země do dluhových pastí. Navíc Čína porušuje mezinárodní postupy poskytování půjček, které zahrnují zadávání veřejných zakázek, transparentnost a řešení sporů (Gertsel 2017: 13). V porovnání Tchaj-wan, který prosazuje demokratické hodnoty a důraz na obchod, může mít nižší přitažlivost v méně demokratických zemích s křehkou ekonomikou.

V současnosti je Tchaj-wan uznáván 14¹² diplomatickými spojenci, včetně Vatikánu (MOFA ROC 2022). Převážně se jedná o malé a chudé národy v západním Pacifiku, Karibiku a Latinské Americe, které jsou závislé na rozvojové pomoci. Celkově intenzita poklesu formálních spojenců závisí na dodržování „Konsenzu 1992“. Za prezidentství Tsai sledujeme největší a nejrychlejší pokles od 90. let, a to z 21 na pouhých 14 diplomatických spojenců (viz graf č. 1). Naposledy v prosinci 2021 svou politiku přehodnotila Nikaragua a začala uznávat ČLR, což se stalo zřejmým signálem rostoucího čínského finančního vlivu v regionu. Tyto události vyvolávají obavy z tzv. domina efektu, který v posledních letech sledujeme mezi středoamerickými spojenci po ztrátě Panamy nebo Kostariky. Nelze proto vyloučit, že Tchaj-wan může v blízké budoucnosti ztratit další diplomatické spojení.

¹¹ Zahraniční politika, která využívá ekonomické pobídky k zisku diplomatické přízně.

¹² Marshallovy ostrovy, Republika Nauru, Palau, Tuvalu, Svazijsko, Svatý Stolec, Belize, Guatemalská republika, Belize, Haiti, Honduraská republika, Haiti, Paraguay, Svatá Lucie, Svatý Kryštof a Nevis, Svatý Vincent a Grenadiny.

Graf č. 1: Vývoj počtů diplomatických spojenců v letech 1990–2021

Zdroj: Autorka s využitím dat z International Institute for Global Strategic Analysis (2021)

Tchaj-wan nyní udržuje neoficiální diplomatické vztahy se 47 státy, jehož zastoupení zajišťují *Tchajpejské ekonomické a kulturní kanceláře* (Oftaiwan 2021). Nadále jsou největším spojencem USA, se kterým má ostrov silné, ale neoficiální vztahy. Novou skutečností však je, že během covidové doby Tchaj-pej začíná získávat nové sympatie demokraticky smýšlejících zemí a rozšiřovat neformální mezinárodní obchodní síť.

1.6 Vliv Covidu-19 na konfliktní napětí v Tchajwanském průlivu

Od roku 2016 napětí napříč Tchajwanskou úžinou výrazně narůstá kvůli nacionalistickému naladění společnosti a zvolení prezidentky Tsai Ing-wen. Vláda DPP nepřijala historický konsenzus, a proto Čína okamžitě reagovala ochlazením vzájemných vztahů a přerušением komunikačního mechanismu přes tchajwanský styčný úřad. Zesilováním nástrojů nátlaku se snažila, aby v následujících volbách přiměla voliče změnit preference směrem ke vstřícnější politice vůči pevnině (The Asean Post 2020). Nečekaně bylo pekingské úsilí narušeno příchodem pandemie.

Dne 31. prosince roku 2019 byla čínská kancelář WHO informována, že ve Wu-chanu, hlavním městě čínské provincie Chu-pej, byly objeveny „případy zápalu plic z neznámé příčiny“ (WHO 2020). Tchaj-wan okamžitě reagoval varováním WHO před přenosem nemoci z člověka na člověka, ale bez jakéhokoliv

odůvodnění byl ignorován (Watt 2020). Zanedlouho Peking umožnil dvěma tchajwanským specialistům navštívit Wu-chan, aby zjistili informace o novém kmenu koronaviru (Xie 2020). Tento krok mohl domněle naznačovat, že Covid-19 povede ke spolupráci na obou stranách průlivu. Naopak však pandemie znamenala vyostření již napjatých vztahů. Peking začal čelit poškození mezinárodní pověsti kvůli netransparentnosti, dezinformačním kampaním a vytváření alternativních teorií o původu viru (Bennet – Garrick 2021), zatímco tchajwanská včasná opatření získávala na popularitě. V důsledku toho začali čínští diplomaté aktivně používat „diplomacii vlčích válečníků¹³“, která na mezinárodní kritiku reagovala konfrontačními způsoby (Martin 2021).

Další bodem, který přispěl k výrazné eskalaci napětí v Tchajwanské úžině, bylo znovuzvolení Tsai Ing-wen v lednu 2020, a to s rekordním počtem hlasů v historii tchajwanských voleb (BBC 2020 a). Zdá se, že tvrdé zásahy Číny v Hongkongu nebo Sin-ťangu měly opačný efekt odstrašování. Volby naopak potvrdily všeobecnou podporu politiky prezidentky a DPP. Ovšem vliv na zisk důvěry ve vládu měly počáteční politiky řízení pandemie. Krize sjednotila tchajwanskou společnost, která začala více zdůrazňovat jedinečnost své identity a vymezovat se pověstí ČLR. Nadace tchajwanského veřejného mínění ve svých průzkumech zachytila, že v roce 2020 se až 83, 2 % obyvatel identifikuje výhradně jako Tchajwanci (Taiwanese Public Opinion Foundation 2020).

V druhém volebním období byla vláda prezidentky Tsai vystavená ještě většímu mnohostrannému tlaku Pekingu než kdykoliv před tím. Rozhodla se však vůči pevnině udržovat neprovokativní politiku. Těsně po volbách deklarovala, že Tchaj-wan „již je funkčně nezávislým“, a proto „není potřeba se prohlašovat za nezávislý stát“ (Office of the President ROC 2020a). Bez ohledu na tchajwanskou snahu udržovat současný stav, Si Ťin-pching zaujal nejbojovnější stanovisko od dob éry Mao Ce-tunga (The Asian Post 2020). Tchajwanské znovusjednocení zařadil do projektu „čínského omlazení“, jehož naplnění se plánuje do roku 2049 (Wingfield-Hayes 2020). Během covidové pandemie značně nabyl na sebejistotě

¹³ Jedná se o novou značku čínské diplomacie, která nese název čínského vlasteneckého filmu, ve kterém elitní jednotky PLA (tzv. vlčí válečníci) porazí americké žoldáky (Zhu 2020). Během Covidu-19 jednotlivé ambasády a diplomaté se uchýlovali k „válce slov“ a šířili nové teorie.

a započal novou hybridní kampaň nátlaku na Tchaj-wan, které se říká „válka v šedé zóně“. Provedené operace však nedosahují úrovně vojenského útoku nebo bezprostřední hrozby, ale jsou velice nátlakové, protože se snaží zastrašit a narušit důvěru (deLisle dle deGroot 2021). K tomu Čína využívá donucovací nástroje měkké a tvrdé síly, jejichž záměrem je spíše dosáhnout totálního vyčerpání ostrova, aniž by se použila vojenská síla.

V polovině března 2020 se ČLR vyznamenala nespočetnými vpády do tchajwanského vzdušného prostoru. Každý rok (ve státní svátek 1. října) Čína vysílá vojenská letadla, aby připomněla Tchaj-wanu, že si vyhrazuje právo na sjednocení a nevyklučuje využití síly. V říjnu 2021 to bylo jiné. Do Identifikační zóny protivzdušné obrany (ADIZ) bylo záměrně vysláno rekordních 150 čínských vojenských letadel (Cheung 2021). Účelem přesto nebyla konfrontace, protože ADIZ nenáleží do suverenity vzdušného prostoru Tchaj-wanu (Cheung 2021). Problematické je, že pokaždé, když Peking poslal letadla, Tchaj-pej byla pod tlakem, aby zmobilizovala vlastní letadla k monitoringu, což mj. způsobuje opotřebením vybavení, napíná piloty a snižuje jejich akceschopnost (Glaser dle Davison – Lin 2021). Za poslední dva roky Lidová osvobozená armáda (PLA) navýšila vpády do ADIZ a provádí častá vojenská cvičení v námořních oblastech. Při misích stále více využívá sledovací letouny, stíhačky a bombardéry, které jsou schopné nést jaderné zbraně (Davison – Lin 2021).

Současný stav je velmi blízko k bodu vzplanutí konfliktu. Nehledě na obavy z čínských kroků existuje mezi experty shoda, že ČLR zatím není připravena na vojenskou okupaci (LaGrone 2021). Důvodem je, že konflikt má potenciál přerůst do konfrontace mezi Čínou a USA, která by mohla vést k podobnému scénáři jako za kubánské krize. Skutečný rozsah závazků USA k obraně Tchaj-wanu není jasný kvůli uplatňování „strategické nejednoznačnosti“, ale je zřejmé, že americké kroky směřují k podpoře bezpečnosti Tchaj-wanu (např. Biden schválil prodej zbraní) (BBC 2020a). Zároveň je tchajwanská otázka součástí většího čínsko-amerického soupeření. Není náhodné, že čínské akce v Tchajwanské úžině přicházejí v době, kdy se USA stáhly z Afghánistánu a zaměřily se na oblast Tichomoří. Na druhé straně, čínská demonstrace sil ukázala, že Peking je schopen jednoduše zasáhnout

ostrov raketami anebo kybernetickými útoky, ale nedochází k tomu vzhledem ke katastrofálním rizikům pro hospodářské a zahraničněpolitické cíle (Green – Bluth 2021). Napadení Tchaj-wanu by tak mohlo narušit úsilí stát se regionální mocností v Pacifiku, která by do budoucna mohla vystřídat globální velmocensví USA.

ČLR si je vědoma množství rizik, která souvisí se zahájením invaze, a proto se hybridní válka zatím jeví nejlepším řešením. Čínská média zvýšila svou dezinformační a psychologickou válku proti Tchaj-wanu, čímž se záměrně snažila „zvonic na válečný poplach“ a líčit PLA jako schopnou porazit USA a Tchaj-wan (Lin B. 2021). Podobným příkladem šíření propagandistických příběhů je článek, který vydal čínský komunistický deník Global Times. Ten se snažil narušit vzájemnou důvěru tvrzením, že USA opustí Tchaj-wan stejně jako Afghánistán (Global Times 2020). Dále je Peking známý „vyzbrojováním obchodu“. Například záměrně vyvíjel tlak na tchajwanské společnosti na pevnině, aby se označovaly jako „Tchaj-wan, Čína“ (CNA 2021). V poslední době také zesílil tzv. strategii *QiongTai*, neboli „učinit Tchaj-wan chudým“, což se projevilo v letech 2016–2019, kdy došlo ke snížení čínského cestovního ruchu na ostrovní stát (Lin S. 2021). Další obzvláště neobvyklou pekingskou kampaní je zasílání čínských bagrovacích lodí, které kotví poblíž tchajwanských ostrovů Matsu a nabírají si obrovské množství písku na stavební projekty v Číně. To nutí pobřežní stráž být neustále v pozoru, narušuje místní ekonomiku, poškozují komunikační kabely, zstrašuje místní obyvatele nebo turisty a má ničivé dopady na podmořské biomy (Lee – Wang 2021).

Podle kalkulací možných rizik odborníky je tedy zatím nepravděpodobné, že by hrozila válka, ale ovšem nelze to zjednodušovat. Problematické je, že se mezi čínsko-tchajwansko-americkým trojúhelníkem nerozvíjí komunikační a diplomatická opatření (Greene – Bluth 2021). Tchaj-wan začal být označován jako „nejnebezpečnější místo na Zemi“, proto musí USA a ČLR pracovat na tom, aby se vyhnuly válce o budoucnost ostrovní demokracie (The Economist 2021).

2 „Tchajwanský model“ boje proti Covidu-19 jako nástroj k omezení politické izolace

Během Covidu-19 svět zažil nejhorší kapitolu své historie za posledních sto let, kdy pandemie zasáhla všechny oblasti lidského života. Vlády po celém světě nedokázaly včas zabránit šíření nového koronaviru, který si v důsledku vyžádal krutou daň v podobě několika milionů mrtvých. Odlišnou zkušeností procházel Tchaj-wan, který se vyznamenal mimořádným a světově uznávaným úspěchem, souvisejícím se zavedením komplexního přístupu na potlačování šíření Covidu-19. Nehledě na své napjaté prostředí, kdy ještě před vypuknutím pandemie byl chycen do „nové studené války“ mezi Čínou a USA, dokázal ostrov rychle a obezřetně reagovat na přicházející krizi. Po zvládnutí situace na domácí půdě, vláda vytvořila viditelnou kampaň mezinárodního dosahu, která zahrnovala balíčky pomoci s ochrannými pomůckami (OOP) a aktivní sdělování know-how do světa. Zkrátka tchajwanští představitelé se chopili příležitosti pomoci světu v boji proti pandemii a zviditelnili roli ostrova jako šířitele „dobra ve světě“ (MOFA ROC 2020a). To nasvědčuje, že v posledních dvou letech lze pozorovat určité posílení image izolovaného Tchaj-wanu.

V této souvislosti první podkapitola nejprve představuje, jak Covid-19 zasáhl Tchaj-wan a kdy přesně ostrov začal na krizi reagovat. Poté vysvětluje, co si lze představit pod označením „*tchajwanský model*“ boje proti Covidu-19. Konkrétně poskytuje přehled tchajwanských politik k managementu řízení pandemie na domácí půdě, včetně analýzy postupů ze sociálněpolitického hlediska. Další podkapitola je zaměřená na mezinárodní úsilí Tchaj-wanu v prevenci pandemie. Nejprve je popsána tchajwanská „roušková diplomacie“, kdy ostrov dodával lékařské pomůcky a tím dokázal získávat velké uznání a podporu. Následně jsou představeny tchajwanské kampaně: „Tchaj-wan může pomoci a Tchaj-wan pomáhá“ a „Nechte Tchaj-wan pomáhat“. Ty spustily tzv. hashtagovou veřejnou diplomacii, prosazující zapojení ostrova do řešení globálních problémů a vstup do WHA.

2.1 Tchaj-wan: život během Covidu-19 a včasná reakce

V době, kdy byl celý svět sevřen v rukou Covidu-19, Tchaj-wan ekonomicky vzkvétal a žil běžným životem. Tchajwanský bezprecedentní způsob prevence pandemie začal zvyšovat povědomí a zájem mezinárodního společenství. První studie předvíдалy ostrovu druhý nejvyšší počet potvrzených případů, vzhledem k relativní blízkosti od ohniska šíření viru, úzkým ekonomickým vztahům přes úžinu a rozsáhlému cestování (Gardener 2020). Navzdory těmto negativním faktorům Tchaj-wan dokázal situaci zvládat mnohem lépe než většina ostatních zemí. Například prvních 16 měsíců od začátku pandemie zemřelo pouze 12 lidí a poté dokázal zvládnout situaci během prokopnutí pandemie na konci dubna 2021, kdy se vir začal šířit do místní komunity od zaměstnanců aerolinek (John Hopkins University 2021). Celkově se tchajwanská čísla zasažených Covidem-19 ukázala být nejnižší na světě, aniž by někdy došlo k úplnému uzavření ekonomického či společenského života (Propper – Cheng 2021). Tchajwanské postupy řízení pandemie v rámci strategie „Zero Covid-19“, zaměřené na nulový místní přenos, se ukázaly být po mnoho měsíců velmi účinné.

Ačkoliv Tchaj-wan zaznamenal pozdější nárůst domácích případů, nelze popírat, že Covid-19 zvládl a jeho úspěch získal na globální scéně respekt. Na rozdíl od jiných států, nebyl ostrov nucen uvalovat na celou populaci žádná omezení ani vést masivní testovací kampaně. Po celou dobu ekonomika fungovala bez větších omezujících opatření, s výjimkou kontroly teploty, sociálního distancování a dezinfikování rukou (Lin S. 2021). Školy, obchody, restaurace, kanceláře a továrny byly otevřené jako obvykle. To umožnilo dosáhnout velkých ekonomických aktivit. Tchajwanská ekonomika v roce 2021 dosáhla 6, 28 % ročního růstu HDP, což rekordně předčilo tempo růstu předchozích let viz graf č. 2 (Trading Economics – National Statistics ROC 2022). Zatímco světová ekonomika byla slabá, Tchaj-wan zažíval nárůst exportu kvůli zvýšené poptávce po technologických součástkách. Ostrovní stát je totiž předním globálním dodavatelem polovodičových čipů, které jsou nezbytné pro výrobu telefonů, notebooků, aut a dalších chytrých zařízení. Zkrátka to, co svět nejvíce poptával během studia a práce z domova. Určitý vliv na tento ekonomický růst měl mj.

vládní program dotací a půjček, který byl vytvořen ještě v roce 2019, aby přilákal rodilé zámožské firmy k investování na domácím trhu (Flanders Trade 2021). Tento program, v kombinaci s fungujícím prostředím během Covidu-19, vedl k návratu lidí do domova a posílil ekonomiku (Jennings 2021). Určité dopady mělo také ochlazení americko-tchajwanských vztahů, které ovlivnily dodávky technologií pro mnoho exportně orientovaných zemí. To umožnilo tchajwanským společnostem stát se globálními lídry digitálního trhu (Lin S. 2021).

Graf č. 2: Vývoj ročního růstu HDP Tchaj-wanu v letech 2012–2021

Zdroj: Trading Economics – National Statistics, Republic of China (2022)

Úspěch Tchaj-wanu během Covidu-19 nebyl dosažen jednoduše, jak by se mohlo zdát. Poučení získal ostrovní stát po bolestivé zkušenosti s akutním syndromem SARS¹⁴, který propukl na ostrově v roce 2003. Tehdy se stal jedním z nejzasazenějších států, což si vyžádalo oběti na životech¹⁵, škody na ekonomice a kolektivní trauma (Chung – Chou 2020). V té době neexistovalo dostatečné povědomí o nemoci, a proto nemohla být zavedena náležitá opatření, která by zajistila včasnou prevenci před šířením infekce. Kompetence ministerstev se překrývaly, což způsobilo nečinnost a zmatek. Navíc tchajwanským epidemiologům a vědcům byl odepřen přístup ke vzorkům a informacím o plicní nemoci, protože vedení vyšetřování se ujala WHO (Cyranovski 2003). Byla to jasná ukázka toho, že ani ochrana veřejného zdraví nedokáže odhodit politiku

¹⁴ Severe Acute Respiratory Syndrome je virové onemocnění dýchacích cest, způsobené koronavirem SARS-CoV, který se objevil na konci roku 2002 v jihovýchodní provincii Guangdong v Číně.

¹⁵ Tchaj-wan utrpěl 73 úmrtí, což byl největší počet po Číně a Kanadě (Rowen 2020: 2).

stranou. V důsledku se pandemie na Tchaj-wanu zhoršovala, protože reakce WHO byla velmi pomalá a politicky omezená. Ostrov obdržel podporu až po 50 dnech po volání o pomoc, a hlavně teprve poté, co ČLR dala svolení (Rowen 2020: 1). Navzdory mezinárodní izolaci, kdy se Tchaj-wan nemohl zapojit do globálního boje se SARS, dokázal samostatně za méně než rok epidemii odstranit. Zanedlouho zřídil Národní zdravotní řídicí centrum (NHCC), jehož součástí bylo Centrální epidemiologické řídicí centrum (CECC), které se v posledním desetiletí zabývalo různými přenosnými nemocemi jako H1N1, vzteklinou nebo virem Zika apod. Tyto zkušenosti se staly pevným základem pro rychlou reakci na vypuknutí Covidu-19 a umožnily vzniknout tzv. tchajwanskému modelu řízení pandemie.

Zhruba dva měsíce před tím, než se WHO dozvěděla o „zápalu plic z neznámé příčiny“, Tchaj-wan již zachytil varovné signály o možném riziku vypuknutí pandemie (Yeh 2020: 1). Hlavními informačními kanály se staly čínské sociální sítě, zprávy od zdravotníků a nezávislých zdrojů tchajwanské komunity žijících na pevnině (Laplanche 2021: 4). Tchajwanský tisk již před začátkem pandemie začal šířit mezi širokou veřejnost videa a informace o kolabujících lidech na ulicích Wu-chanu. To umožnilo Tchajwancům rychle si uvědomit závažnost problému. Zatímco evropský tisk o těchto videích a informacích příliš neinformoval, což také zpochybňovalo pravost těchto událostí (Laplanche 2021: 4). Tchaj-wan to vnímal jinak, protože nedůvěra vůči ČLR je zakořeněná natolik hluboko, že informace poskytnuté ČKS nikdy nebyly brány jako fakt. Současně se vláda po minulých zkušenostech stala velmi citlivou na zprávy o „záhadných nemocech“, proto byla neustále ostražitá a připravená na podobné krize (Chao 2020). Navzdory varováním Tchaj-wanu o nebezpečí přenosu viru, mnoho světových zdravotníků a odborníků podcenilo rizika. To vedlo k vysílání chybných uklidňujících zpráv, které zapříčinily opožděné nasazení potřebných opatření. Tchaj-wan včasnou reakcí získal čas. V určité míře důležitou roli sehrálo to, že nebyl členem WHO, proto byl nucen se spoléhat na vlastní postupy. V důsledku se ostrov dokázal lépe připravit na pandemickou krizi, protože již dlouhodobě investoval do Centra pro kontrolu nemocí (CDC), nemocnic a infekčních

laboratoří. Tchajwanský přístup umožnil chránit obyvatele před pandemií lépe, než to dokázaly jiné země, které se řídily pokyny WHO nebo přesněji informacemi od čínských úřadů (Laplanche 2021: 4). Rozhodnutí WHO o včasném varování rizika přenosu bylo zjevně ovlivněno zvláštními vztahy s Pekingem a jeho zájmy. Kontrast mezi pomalou reakcí WHO a proaktivními opatřeními Tchaj-wanu nakonec přinesl ostrovu největší mezinárodní pozornost za poslední roky.

2.2 Co představuje „tchajwanský model“ řízení veřejného zdraví?

Po získaných zkušenostech během epidemie SARS se Tchaj-pej poučila o potřebě komplexního sledování situace kvůli rychlému přeshraničnímu šíření viru a možnému porušování opatření mezi obyvateli. Za základní strategii vláda stanovila prevenci a detekci nemoci, aby mohla předejít velkým nákladům na léčbu (Yen 2020). K tomu využila dvojí přístup: „nechat virus venku“ a poté „zabránit a kontrolovat šíření viru v komunitě“ (Propper – Cheng 2021). To umožnilo předejít přetížení zdravotního systému, čemuž se nedokázalo vyhnout mnoho zemí světa. Současně realizace postupů byla postavená na třech klíčových zásadách: obezřetná akce, rychlá reakce a včasné nasazení (Brouwer 2020).

V první řadě Tchaj-wan reagoval pohotově při zavádění kontrol hranic. Důvodem bylo, že se snažil ihned na začátku odstranit riziko šíření viru a získat čas na lepší přípravu v omezování počtu dovezených případů. Po informování WHO o atypické nemoci, tchajwanské úřady začaly kontrolovat cestující z přímých letů z Wu-chanu, a to prováděním screeningu teploty a vyhodnocováním zdravotního stavu. Zanedlouho se Tchaj-wan stal první zemí, která zakázala vstup všem státním příslušníkům z Číny, Hongkongu a Macaa. Jak nasvědčují následující postupy, pro tchajwanskou vládu byla hlavní prioritou ochrana zdraví obyvatel, protože se mj. dokázala uchýlit k velice razantnímu řešení, kdy 24. března 2020 zakázala vstup všem cizím státním příslušníkům na území Tchaj-wanu (MOHW of ROC 2020b).

Klíčová role v proaktivní reakci na Covid-19 se připisuje silným a robustním institucím, které řídily pandemii pomocí pohotovostních plánů. Předchozí zkušenosti poukázaly, že v krizových situacích je třeba přijímat jiná

opatření než za běžných okolností, proto úředníkům byly uděleny větší pravomoci (Chao 2020). Na rozdíl od vlád jiných zemí, tchajwanští představitelé mohli jednat rychle, protože už od půlky ledna, v souladu se zákonem o přenosných nemocích, byl Covid-19 zařazen do 5. kategorie, která vyžadovala povinnou karanténu a hlášení (TCDC 2020a). Současně začalo fungovat Ústřední řídicí centrum pro epidemii (CECC)¹⁶, jehož cílem bylo spojit síly akademického, lékařského a soukromého sektoru v boji proti novému koronaviru (TCDC 2020a). To znamená, že se na tvorbě politiky podíleli vědci a další odborníci, kteří mohli poskytnout profesionální rady k přijetí podložených řešení. To také zajistilo, aby se činnosti vládních složek nepřekrývaly a zároveň docházelo ke sdílenému rozhodování v otázkách vyhodnocování situace, kontrole nemoci a včasném provádění opatření (Chan – Chen 2020: 9).

Den po zřízení CECC (21. ledna 2020) byl potvrzený první případ Covidu-19, proto centrum přesunulo svou činnost do druhé úrovně pohotovosti. Vrchním velitelem byl jmenován ministr zdravotnictví a sociálních věcí Shin-chung Chen, který dostal za úkol koordinovat jednotlivá ministerstva a soukromě zainteresované strany (TCDC 2020a). Na Tchaj-wanu měl nejen velký politický vliv, ale také se stal veřejnou tváří vládní kampaně proti covidové pandemii a začal hrát viditelnou roli ve vymáhání karantény (Chang I. 2020). Jednou z nejdůležitějších činností ministra Chena bylo poskytovat zdravotní výchovu a bojovat proti dezinformacím. Pořádal tiskové konference, ve kterých spolu se čtyřmi specializovanými spolupracovníky předával plné informace médiím a široké veřejnosti. Tyto zprávy informovaly o počtech úmrtí, novém vývoji a různých preventivních opatřeních (TCDC 2020a). Tchajwanská komunikační strategie také plně využívala humoru nad fámami v podobě vytváření různých karikatur, které podporovaly pravdivost vládních zpráv (Tworek 2021). Masová média (televize, letáky) a sociální média (Facebook, Twitter) byla taktéž široce využívána pro veřejné vzdělávání. Poskytovala například důležitá oznámení: kdy a kde nosit roušku, upozorňovala na důležitost mytí rukou nebo nebezpečí

¹⁶ Je to epidemické velitelské centrum, které se skládá z čtyř úrovní: kanceláře prezidenta, výkonného yuana, ministerstva zdravotnictví a sociálních věcí a CDC.

hromadění roušek kvůli jejich nedostupnosti pro zdravotníky v první linii (TCDC 2020a). Na rozdíl od jiných hlav států, prezidentka Tsai ponechala většinu veřejné komunikace na vrchním veliteli a lékařských odbornících, kteří za to nesli plnou zodpovědnost (Laplanche 2021: 8). Vláda plně respektovala poskytované informace odborníky a podporovala přijatá rozhodnutí, což bylo důležitým krokem pro zajištění důvěry veřejnosti.

Tchajwanské ozbrojené síly byly rovněž zapojeny do boje proti Covidu-19. Armáda byla schopna poskytnout státu logistickou podporu v podobě dopravy, infrastrukturních zdrojů a zdravotnického personálu. Vojáci například dezinfikovali letadla a veřejné prostory nebo poskytovali podpůrné služby pro lidi, kteří museli podstoupit skupinovou karanténu. V době, kdy nebyl dostatek roušek, vojáci začali pracovat na výrobních linkách, aby napomohli místním továrnám zvýšit výrobu ochranných pomůcek (Graham 2020).

Za základní prvky „tchajwanského modelu“ je považována roušková politika, lékařská péče a karanténní kontrola. Obličejové roušky se staly snadným prostředkem ochrany před nemocí a v tchajwanské kultuře jsou běžně používány. Ukázalo se, že pokyny WHO ohledně nošení roušek byly matoucí a nekonzistentní. Organizace sice uznávala jejich prevenční schopnost, ale na druhou stranu poukazovala, že ochrana není dostatečná a může způsobovat „falešný pocit bezpečí“ (Chan – Leung – Lam 2020). Do června 2020 WHO nedoporučovala nosit roušky zdravým jedincům bez příznaků (Laplanche 2021: 5). Zanedlouho však rouškový deficit rozšířil paniku a chaos na světovém trhu. Tchaj-wan si již v rané fázi uvědomoval rizika nedostatku roušek. V důsledku se stal první zemí, která 24. ledna 2020 zakázala jejich vývoz a zavedla přidělový systém podle jména, kdy každý za pomoci průkazu zdravotního pojištění mohl dostávat jen dvě roušky týdně (TCDC 2020a). Vláda se poté zaměřila na výrobu roušek pro obyvatele. Důležitou roli zde sehrála dlouhá tradice partnerství veřejného a soukromého sektoru, kdy vláda pobídla domácí firmy k účasti na státním plánu, poskytla kapitál na nové výrobní linky a zaručila budoucí zisky (Yen 2020).

Další výhodou bylo, že Tchaj-wan má jeden z nejlepších systémů zdravotních služeb na světě. Ostrov totiž zajišťuje komplexní systém veřejného Národního zdravotního pojištění (NHI), který je dostupný pro více než 99 % populace (Han – Chiou – McKee et al 2020). Například v Americe nebylo možné reagovat efektivně na vypuknutí pandemie, protože podle sčítání z roku 2018 jen 8,5 % populace bylo pojištěno, přičemž počet těchto pojištěnců postupně začal ubývat kvůli vlivu covidového šoku na růst nezaměstnanosti (Cole 2020). Navíc tchajwanská vláda v rámci dlouhodobých plánů založila celostátní síť zdravotní péče pro infekční onemocnění v šesti regionech. Tato síť zahrnovala 134 pohotovostních a izolačních nemocnic pro mírné případy a 52 regionálních nemocnic pro léčbu závažných případů (TCDC 2020a). Takový postup se ukázal být užitečným před zahlcením zdravotnických zařízení pacienty s Covidem-19. V důsledku toho mohl Tchaj-wan poskytovat veškeré běžné zdravotnické služby, zatímco lékaři v jiných zemích byli nuceni množství zákroků přenést na pozdější termíny.

Nedílnou součástí tchajwanské strategie pro dosažení nízkého počtu nakažených a malé úmrtnosti bylo využití moderních informačních a komunikačních technologií (ICT). Nejdůležitějším krokem v oblasti e-governmentu byla integrace databáze NHI s databází Národní imigrační agentury a dalšími sledovacími systémy pro čtrnáctidenní karanténu. Systém NHI MediCloud umožnil zdravotníkům přístup k velkým datům, která sloužila k efektivnímu sledování kontaktů a lidí v karanténě. Takovým způsobem zdravotníci podle cestovní historie pacientů mohli včasné odhalit nové případy anebo na základě příznaků zhodnotit zdravotní stav (Wang – Chun – Brook 2020). Byl také vyvinut chatbot za účelem rychlého zasílání zpráv příslušným orgánům, kdy uživatelé dobrovolně nahlašovali svůj zdravotní stav (Eigen – Wang – Gasser 2020). Aplikace také umožňovala objednávat potřebné služby během karantény jako rozvoz jídel nebo odvoz komunálního odpadu. Tady se velmi efektivním jevílo zapojení místní samosprávy, která zřídila centra pro poskytování konzultací a podpůrných služeb lidem v karanténě. Tchajwanská vláda také začala spolupracovat se společností Google, která spustila chatbot Google Assistant, aby

napomohla rozšiřovat informace související s Covidem-19 i do jiných zemí (Eigen – Wang – Gasser 2020). Dále aktivně používala systém hromadných textových zpráv, známých jako Public Warning Cell Broadcast Service (CBS), které sdělovaly informace, týkající se aktuálních problémů s Covidem-19. Tchajwanská ministryně pro digitální záležitosti A. Tang vytvořila interaktivní digitální mapu, která v reálném čase zobrazovala počet dostupných roušek v každé lékárně (Tworek 2021). Takovým způsobem obyvatelé mohli prostřednictvím svých telefonů jednoduše kontrolovat nové případy a jejich umístění, zjišťovat dostupnost ochranných pomůcek a rezervovat si čas vyzvednutí.

Vzhledem k tomu, že většina případů byla přenesena ze zahraničí, vláda se rozhodla o zavedení přísné karanténní politiky. Od února 2020 byl v letecké dopravě spuštěn „Karanténní systém pro vstup“, kde cestující naskenováním QR kódu mohli vytvořit zdravotního prohlášení a poté jim byl na mobil zaslán průkaz zdravotního stavu, což zajišťovalo rychlejší odbavení osob s menším rizikem nakažlivosti (Wang – Chun – Brook 2020). Všichni příjezdějíci na Tchaj-wan museli podstoupit čtrnáctidenní karanténu anebo sedmidenní péči o zdraví. V souvislosti s nashromážděním většího počtu osob v domácí karanténě, Úřad pro cestovní ruch ve spolupráci s vládou zajistil dotační plán, jehož prostřednictvím poskytoval těmto jednotlivcům dobře vybavené pokoje v hotelech (TCDC 2020a). Aby se zajistilo, že cestující neopustí své karanténní místo, využila vláda tchajwanský digitální karanténní systém (tzv. Electronic Fence System), který sleduje GPS údaje o poloze telefonu jednotlivce (Eigen – Wang – Gasser 2020). Pokud by došlo k porušení karantény, je nejdříve zaslána automatická varovná zpráva jednotlivci a příslušníkům policie. V tomto případě není dovoleno vypínat své telefony anebo zapínat „režim v letadle“. Za úmyslné narušení nařízené karantény hrozily pokuty v rozmezí 330–35 000 amerických dolarů (Strong 2021). Ovšem, jak se později ukázalo, přísná omezování vlády umožnila občanům žít relativně normální život a prosperovat během pandemie.

2.2.1 Jakou lekcí tchajwanská zkušenost poskytla světu?

Mnoho zemí může z tchajwanských postupů odvodit důležitá poučení pro budoucí reakci na pandemické krize. Určitou zásluhu v úspěchu tchajwanského modelu nese předchozí zkušenost s onemocněním SARS, ale jsou tam i další faktory, bez nichž by nebylo možné takové plány realizovat. Z toho důvodu tvrdím, že fungování opatření souvisí také se sociálněpolitickým prostředím Tchaj-wanu.

První klíčovou lekcí je, že „na vedení opravdu záleží“ (Cheng dle Farr – Gao 2020). Po vypořádání se s krizí SARS, vláda pro podobné situace vytvořila efektivní plán a v jeho dodržování neexistovaly žádné výjimky. Regulační rámec kontroly nemocí byl centralizovaný a měl silnou právní moc, protože na všechno dohlížel vysoce vyškolený personál (Yeh – Cheng 2020). CECC mohla přijímat účinná rozhodnutí, protože kapacity státu to umožňovaly, např. dobře zavedené struktury veřejného zdraví, kvalifikovaní zdravotníci a technologicky vyvinuté databáze. Propojení veřejného sektoru se soukromým umožnilo vytvořit covidovou strategii, která se řídila inovacemi a improvizacemi (Yeh – Cheng 2020). Prezidentka Tsai sdělila, že pro úspěšnou kontrolu Covidu-19 „je důležité dělat politická rozhodnutí s přesností, získat důvěru veřejnosti a poté nasměrovat vládní instituce k implementaci těchto politik“ (Brouwer 2020). Úspěšnost jejího vedení se opravdu prokázala ze strany vnímání občanů. Na konci února Tchajwanská nadace pro veřejné mínění informovala, že 85,6 % respondentů se cítilo „správně“ nebo bylo „velmi přesvědčeno“, že vláda Tsai dokáže virus plně ovládat (Kensaku 2020).

Komunikace vlády s veřejností během pandemie je základním kamenem pro zvládnutí situace. Právě to byl problém, na který většina vlád narazila, a proto mezi lidmi panoval zmatek, strach, hněv nebo úzkost. Transparentnost se stala důležitým faktorem pro vytvoření pouta důvěry mezi vládou a lidmi (Bardi – Bollyky 2020). Byl to také způsob, jak dosáhnout, aby se veřejnost řídila pokyny vlády. Tchaj-pej proto usilovala o co největší informovanost, například vynaložila 7 milionů dolarů na posílení mobilní a internetové infrastruktury pro venkovní oblasti, které jsou vzdálené od karanténních míst (Tworek 2021). Aktuální informace od vládních představitelů se ukázaly být životně důležité,

protože jinak měli lidé tendenci spoléhat na dezinformace. Zajištění zdravotní gramotnosti umožnilo snížit stigmata a úzkost, které jsou s Covidem-19 spojené (Hermoso – Tsagrakis – Laguilles et al).

Prosazování politik by nebylo možné bez spolupráce tchajwanské veřejnosti. Stejně jako vláda, lidé získali důležitá ponaučení z pandemie SARS a již byli poučeni dodržovat základní opatření. Zakořeněné obavy z šíření pandemie vedly k celkové změně postoje společnosti, tj. od nedůvěry směrem k aktivní spolupráci. Tchajwanci pochopili, že boj proti pandemii jde zvládnout pouze společným úsilím. Příkladem takové spolupráce je, že tchajwanští obyvatelé si dobrovolně do mobilů stahovali sledovací aplikace, aniž by je stát k tomu vyzýval, na rozdíl od ČLR anebo Jižní Koreji (Schubert 2020). Vláda totiž měla plnou důvěru občanů při ochraně osobních údajů. Dále jednotlivci dobrovolně přicházeli, aby byli otestováni, umístěni do izolace anebo dodržovali vládní protokoly domácího dozoru.

Určitou roli při dodržování vládních opatření na Tchaj-wanu hrála také kultura a kolektivistický duch. Na ostrově a v mnoha asijských zemích je zvykem nosit roušky, pokud někdo onemocní anebo je vystaven městskému znečištění ovzduší. Naopak ve většině západních zemí je to spojováno s přiznáním nemoci, a proto opatření naráželo na stigmatizaci a ostrý odpor (Su 2020). Tchajwanci během pandemie projeví mimořádný kolektivismus, kdy měli tendenci přebírat zodpovědnosti za ostatní a upevňovat vzájemné vztahy (Hofstede Insights nedatováno). Existoval také společenský tlak, kdy je v rámci kultury obvyklé jmenovat a zhanobovat ty, kteří na veřejném místě nenosí roušky nebo předčasně porušují karanténu (Jin dle Farr – Gao 2020). Celkově tchajwanská společnost vykazuje vysokou míru „vyhýbaní se nejistotě“, proto v praxi „vytváří přesvědčení a instituce, které se snaží tomu předejít“ (Hofstede Insights nedatováno). Během Covidu-19 se to projevilo hlavně v podobě nastavení striktních pravidel, která byla dodržována s precizností a vzájemnou motivací. Všechny vládní aktivity vycházely ze zvláštního zákona, který je implementován pouze v nouzovém stavu. Naopak v mnohých zemích bylo se možné setkat s potížemi a určitou mírou váhavosti ohledně karantény, sledováním kontaktů, nošením roušek nebo

očkovaním. Tchajwanci však ukázali, že navzdory rozlišným hodnotám a politickým názorům, je důležité se během krize sjednotit a spolupracovat s vládou.

Demokratická správa věcí veřejných a transparentnost byly hlavními pilíři řízení pandemie na Tchaj-wanu. Tchajwanská zkušenost prokázala, že demokracie může dobře fungovat při potlačování pandemie, aniž by byly obětovány její základní principy. Tchajwanské vedení se přímo opíralo o důvěru společnosti. Zkrátka vláda dokázala naslouchat společnosti a byla otevřená, proto dostávala plnou podporu při prosazování rozhodnutí. Bylo také samozřejmostí, že občané a opoziční strana neustále monitorovaly legitimitu přijatých politik a v případě překročení hranic mohly zpochybnit vládní kroky (Yeh – Cheng 2020). Ostrým protikladem jsou čínské úřady, které se snažily zakrýt skutečnou tvář viru umlčováním novinářů a lékařů, cenzurováním zpráv a odstraňováním jednotlivců, kteří upozorňovali na problémy ČKS (Kuo 2020). Takovým příkladem je lékař Li Wenliang, který byl mezi prvními, kdo byl za pokus informovat kolegy o nebezpečí viru potrestán policií a později viru podlehl. Zanechal však čínskému lidu důležité poslání, že „zdravá společnost by měla mít více než jeden hlas“ (Wenliang dle Kuo 2020). To vyvolalo nové spory o relativních výhodách kontroly mezi autoritářskými a demokratickými politickými systémy (Fukuda 2021). V důsledku se Tchaj-pej svým příkladem demokratického modelu řízení pandemie dostala do dalšího rozporu s Pekingem.

Tchajwanská covidová politika blíže k post-pandemickému období však naráží na určitá úskalí. Výzkumníci z Economist Intelligence Unit uvedli, že asijský přístup „Zero Covid-19“ přinesl zdravotní i ekonomické výhody a byl velmi populární v místech jeho praktikování (Davison 2021a). Strategie by mohla být udržitelná jedině tehdy, pokud by zbytek světa přijal podobnou politiku, ale to se nestalo, proto je pravděpodobné, že „se stane neživotaschopnou, jakmile se globální ekonomika znovu otevře“ (Davison 2021a). Skutečně vzhledem k nakažlivější variantě Omikron mnoho rozvinutých zemí přechází na přístup koexistence s Covidem-19, protože se spoléhají na vysokou proočkovanost. Tchaj-wan se však na začátku potýkal s čínským blokováním dohody o dodávkách vakcín

s německou BioNTech SE (Lee – Blanchard 2021). To se změnilo kvůli podpoře USA a dalších spojenců, což umožnilo získat očkování přibližně pro 80 % populace (Hioe 2022).

2.3 Tchajwanská „roušková diplomacie“

Covid-19 odhalil nejen množství slabých stránek zdravotnických systémů po celém světě, ale také přispěl k vytvoření nového pohledu na důležitost mezinárodní spolupráce v krizových situacích. Během pandemie státy zesílily lékařskou diplomacii, známou jako „roušková diplomacie“. Název se vztahuje na covidový nedostatek roušek, které se staly nejvíce poptávanou položkou ve světě (Horton – Li – Fang 2020). Z toho důvodu se tato diplomacie zaměřila na pomoc jiným zemím v podobě poskytování osobních ochranných prostředků (OOP), lékařského vybavení a personálu. Je zřejmé, že zdravotnické dary sloužily nejen na podporu veřejného zdraví, ale mj. zajišťovaly projekci národních zájmů států (Fazal 2020). V době, kdy USA a EU byly nečinné, ČLR a Tchaj-wan se chytily příležitosti a začaly zasílat dary a zdravotnickou pomoc do světa. Tím zahájily soutěž o šíření svého vlivu, ale každý ze států měl odlišný přístup a motiv.

Protože se celý svět nacházel v nouzovém stavu a život na Tchaj-wanu byl relativně stabilní, malý ostrovní stát se rozhodl nabídnout svou pomocnou ruku a podpořit své spojence a země v nouzi. Svůj úspěšný model prevence Covidu-19 prosadil do nové diplomatické kampaně, která demonstrovala tchajwanského národního ducha pod sloganem: „Tchaj-wan může pomoci, Tchaj-wan pomáhá“ (MOHW ROC 2020a). Iniciativa se zaměřila na darování zdravotnických ochranných pomůcek, farmaceutických produktů a sdílení know-how k prevenci pandemie. To vše právě v době, kdy počet tchajwanských diplomatických spojenců klesal a geopolitický význam Pekingu rostl.

Tchajwanská vláda však našla možnost, jak oponovat čínskému izolačnímu nátlaku. Jednoduše začala poskytovat světu roušky, které v danou chvíli nejvíce potřeboval. V důsledku se Tchaj-wan stal (po Číně) druhým největším světovým výrobcem a dodavatelem obličejových roušek (Jao 2020). Pozoruhodným je fakt, že na začátku nic nenasvědčovalo tomu, že se Tchaj-wan stane lídrem v jejich

vývozu. Domácí výroba před vypuknutím pandemie činila pouze 1,8 milionů roušek denně (Yang 2020). Tchajwanští obyvatelé nebyli výjimkou a během počátečního šíření Covidu-19 se také uchýlovali k panickému vykupování ochranných pomůcek. Tchaj-pej se to snažila vyřešit nejen zákazem vývozu, ale také nabídla domácím firmám projekt na zřízení výrobních linek, které by vyprodukovaly dostatek chirurgických roušek. Za normálních okolností by vyhotovení 92 linek trvalo půl roku, ale 29 firem¹⁷ to zvládlo za pouhých 40 dnů (BBC nedatováno). Nakonec byla tchajwanská výroba rozšířena až na 20 milionů roušek denně (Yang 2020). Malý a vynalézavý ostrovní stát dokázal společnými silami dosáhnout svých cílů. Dostal tak možnost vyrovnat se Pekingem a pomoci zasaženým zemím koronavirem. Pandemie v praxi předvedla, že lékařské dodavatelské řetězce nikdy nebyly natolik nefunkčními a země vyrábějící zdravotní pomůcky nikdy nebyly tak silné (Jax 2020).

Tchajwanská veřejná diplomacie prezentovala ostrov v roli „pronásledovaného“, ale velmi laskavého a usilujícího o dobro mezinárodního občana (Sung 2020). V praxi to znamenalo, že Tchaj-wan nebral ohledy na nucené vyloučení z účasti ve WHO, kdy byl znovu nucen se tváří v tvář postavit pandemii. Naopak vyjádřil ochotu mezinárodně sdílet úspěšné postupy a poskytovat pomoc. V rámci tzv. rouškové diplomacie zahájil ostrovní stát větší iniciativu dodávek chirurgických roušek na podporu lékařského personálu ve světě. V návaznosti Ministerstvo zahraničních věcí Tchaj-wanu vyhlásilo tři vlny humanitární pomoci:

- 1. dubna 2020 byl vyhlášen dar 10 milionů roušek: 2 mil. bylo věnováno USA; 7 mil. pro nejvíce zasažené země v Evropě (tj. Belgie, Itálie, Španělsko, Francie, Německo, Lucembursko, Velká Británie, Česká republika, Polsko) a 1 mil. pro menší země s diplomatickými vazbami (MOFA ROC 2020a).
- 9. dubna 2020 byl vyhlášen dar 6 milionů roušek: zemím EU, zasaženým státům USA, Latinské Ameriky, Karibiku a partnerským zemím v New Southbound Policy (MOFA ROC 2020b)

¹⁷ Zúčastnily se technologické firmy jako např. Taiwan Takisawa Technology, Harbor Precision, Tongai Machine and Tool nebo HIWIN Technologies apod.

- 5. května 2020 byl vyhlášen dar 7, 07 milionů roušek: 2, 28 mil. federální vládě a těžce zasaženým státům USA; 1,3 mil. zemím EU; 1,09 mil. diplomatickým spojencům; 1,8 mil. zemím NSP a 600 tis. zemím Afriky a Blízkého východu (jako pomoc zdravotníkům pracujícím se syrskými uprchlíky) (MOFA ROC 2020c).

Zvláště významnou byla dohoda mezi Americkým institutem na Tchaj-wanu a Tchaj-pejí, která se zavázala, že daruje Spojeným státům 100 tis. roušek týdně (Focus Taiwan 2020). Dalšími mediálně sledovanými byly také dary pro Kanadu, Japonsko nebo Brazílii. Kromě ochranných pomůcek, Tchaj-wan a jeho nevládní organizace darovaly i lékařské vybavení, jako např. infračervené teploměry nebo různá termovizní zařízení¹⁸. Dále se tchajwanská firma Autland Technology rozhodla darovat 5 automatizovaných výrobních linek na výrobu roušek/respirátorů České republice (iRozhlas 2020). Po návštěvě M. Vystrčila česko-tchajwanské interakce přerostly do mnohostranné spolupráce v podobě výroby léků, vakcín, souprav na screening a výměny zdravotnického materiálu (MOFA ROC 2020a). Podobně Tchaj-wan začal spolupracovat s Austrálií a Spojenými státy na výměně zdravotnických pomůcek a materiálu (např. lékařských plášťů nebo alkoholu na dezinfekce) (Su 2020).

Celkově do července roku 2021 daroval Tchaj-wan přes 54 milionů roušek do více než 80 zemí (Chen K. 2021). Pokud to vezmeme z analytické stránky, zvolené země měly určitý strategický význam při projekci měkké síly. Tchajwanskou pomoc směřovala celkem do třech prioritních oblastí: 1) tzv. stejně smýšlející demokracie severního Atlantiku 2) diplomatictí spojenci, kteří na mezinárodních fórech vyjadřují Tchaj-wanu podporu v rámci reciprocity 3) nejhůře postižené země, které dostávají pomoc jako projev vůle dobrého mezinárodního občana (Sung 2020). Zdá se, že tato strategie je v souladu s tchajwanským záměrem šířit do světa altruistický obraz, projevovat empatii vůči potřebám společnosti a rozšiřovat spolupráci.

¹⁸ Takový typ zařízení umožňuje zviditelnit infračerveným spektrum, které jinak pro lidské oko není dostupné.

Tchajwanská „roušková diplomacie“ se koncem dubna 2020 přesunula na novou úroveň. Tchajwanský ministr zdravotnictví Chen oznámil, že mobilní aplikace NHIA umožní veřejnosti darovat svůj příděl nezakoupených roušek zemím v nouzi. Každý Tchajwanec dostal možnost se zúčastnit kampaně, jejímž sloganem bylo „Chraňte Tchaj-wan a pomozte světu“. Týden po zahájení této iniciativy byly vybrány přibližně 4 miliony roušek (MOHW ROC 2020b). To vedlo k posílení státem vedené diplomacie a umožnilo předvést světu, že nošení roušek je velmi úspěšnou strategií pro zvládnutí pandemie. Samotní Tchajwanci cítili hrdost, že mají možnost zasílat ochranné pomůcky svým zahraničním přátelům a tím se stát součástí globální iniciativy na podporu veřejného zdraví (Huang 2020). Aktivním zapojováním do globálních záležitostí ostrov stále více zdůrazňoval svou mezinárodní hodnotu. Tchaj-pej tak otevřela cestu pro posilování postavení ostrova na mezinárodní scéně.

2.3.1 Čínská versus tchajwanská „roušková diplomacie“

Tchajwanská roušková iniciativa, vedená pragmatickou prezidentkou Tsai, začala vytvářet zahraniční přízeň a posilovat domácí podporu vlády. Pro Peking podle politiky „jedné Číny“ to však znamenalo hru s nulovým součtem neboli prohru. Vzhledem k tomu začala čínská média označovat tchajwanskou covidovou diplomacii za výzvu vlastní suverenity a obvinila Tchaj-pej z využívání Covidu-19 k dosažení nezávislosti (Huang 2020). Přitom iniciativa čínské „hedvábné stezky zdraví“ vedla podobnou „rouškovou diplomacii“, ale za účelem dosažení post-pandemické spolupráce a zisku mezinárodní image „odpovědné velmoci“ (Moritz 2021: 1).

Čínská projekce měkké moci se však ukázala být v naprostém kontrastu k té tchajwanské. Chování ČLR během pandemie bylo světem vnímáno spíše jako způsob, jak očistit svou reputaci kvůli počáteční reakci a odvrátit pozornost od původu viru (Bennett – Garrick 2021). Svět byl také svědkem toho, že v době, kdy Čína poskytovala ostatním státům covidovou pomoc, začala uplatňovat svou tvrdou sílu zesilováním patových akcí v Jihočínském moři nebo zahájením „války v šedé zóně“ poblíž Tchaj-wanu. Na první pohled pekingské snahy vypadaly

altruisticky, ale na pozadí konfrontačních politik spíše vyvolávaly podezíravost. Je třeba přihlížet i k tomu, že množství čínských darů bylo poskytnuto filantropickými nadacemi domácích podnikatelů jako např. Alibaba, Jack Ma nebo Joe and Clara Tsai. Nadace dokázaly poskytnout testovací sady a osobní ochranné prostředky do více než 150 zemí, a to prostřednictvím darů, dotací nebo technické podpory (Alizila 2020).

Centrum pro strategická a mezinárodní studia (CSIS) došlo k závěru, že pekingské angažmá v poskytování pomoci světu bylo jen snahou vyvolat dojem, že se jedná o dary. Přibližně 99 % čínského exportu OOP v roce 2020 bylo prodáno, nikoliv darováno, stejně jako 96 % exportu vakcín. Čína dokázala získat úspěch většinou v zemích, ve kterých již uplatňuje svůj vliv. Jedná se tedy o periferní státy Číny, jako je Kyrgyzstán, Kambodža, Mongolsko, Indonésie a subsaharská Afrika (Zimbabwe, Konžská republika). Mezi vyspělejší spřízněné země patří Chile, Maďarsko nebo Srbsko (Lin – Funaiole – Hart et al 2021).

Čínské dary také dokázaly získat mediální gesta vděčnosti. Například srbský prezident A. Vučić veřejně políbil čínskou vlajku nebo maďarští úředníci veřejně chválili pomoc Pekingu a bagatelizovali podporu ze strany EU (Stojanovic 2020). V případě západních zemí byly pozitivní reakce poškozeny, když vláda Německa uznala, že čínští diplomaté kontaktovali německé ministerstvo vnitra se žádostí o pozitivní ohlasy na čínské řízení Covidu-19 (Kilem – Chong 2020). V důsledku se mnoho zemí přiklonilo na stranu Tchaj-wanu. Ten se nejen vyznamenal štedrostí darů, ale současně dokázal nabídnout to, co ČLR nedokázala, a tj. kvalitu. Například Austrálie a Nizozemsko vrátily roušky Číně kvůli závadám. Otázka čínského chování během pandemie a kvalita ochranných pomůcek vyvolala debatu, zda by ČLR do budoucna mohla být spolehlivým globálním lídrem. Spíše vznikl dojem, že v obou případech – lékařského vybavení a vakcín – Čína upřednostnila rychlost před kvalitou, aby mohla získávat jako první (Lin – Funaiole – Hart et al 2021).

2.4 Zdraví pro všechny: Tchaj-wan může pomoci

Tchajwanské postupy a mezinárodní pomoc během pandemie začaly budovat novou image ostrova a zlepšovat jeho postavení v globálním měřítku. Mnoho zemí světa veřejně uznalo úspěch Tchaj-wanu a prokázalo úsilí napodobit reakci Tchaj-wanu na pandemii. Například novozélandská premiérka J. Ardenová v březnu 2020 sdělila, že její vláda bude následovat „tchajwanský model“ boje s Covidem-19 (Tan 2021: 7). Mezinárodní společenství si postupně začalo uvědomovat, že účast Tchaj-wanu ve WHA by mohla napomoci světu v mnohem širším rozsahu než jen poskytováním chirurgických roušek. Vzhledem k tomu, že Tchaj-wan může nabídnout svou profesionalitu ve vylepšování biotechnologií, informačních a komunikačních technologií, systému lékařské péče a odvětví výzkumu a vývoje (MOFA ROC 2021a). Objevuje se myšlenka, že „tchajwanský model“ není jen o Covidu-19, ale dokazuje, že Tchajwanci vyčnívají svou schopností neustále se vylepšovat a řešit problémy prakticky a efektivně (AIT 2021). Pandemie se tak stala impulzem ke zviditelnění ostrovního státu a zdůraznila jeho hodnotu při zapojení do řešení globálních problémů.

Tchajwanský počáteční úspěch umožnil ostrovu pokračovat v rozšiřování aktivity ve světě. Během Covidu-19 Tchaj-wan neustále udržoval komunikaci s WHO a snažil se o posílení spolupráce s různými státy. Tchajwanské ministerstvo zdravotnictví začalo pořádat řadu virtuálních fór, ve kterých odborníci na zdraví sdíleli zkušenosti související s prevencí a kontrolou epidemií, zaváděním systémů veřejného zdravotnictví nebo e-governmentu apod. Strategie byly sdělovány se zdravotnickými úředníky, regionálními organizacemi a představiteli stejně smýšlejících zemí (např. USA, Japonska, Kanady). Workshopy se také pořádaly na multilaterální platformě *Global Training Framework* (GCTF), kterou Tchaj-pej před několika lety založila společně s USA. Výhodou GCTF bylo, že nemohlo docházet k pekingskému lobbování zájmů a uplatňování práva veta, protože do diskuzí se zapojují hlavně vládní představitelé, soukromý sektor nebo občanská společnost (Gray 2021). Další komunikace o managementu veřejného zdraví probíhala v rámci osobních bilaterálních schůzek a videokonferencí. Setkání proběhla s představiteli států

anebo lékařskými odborníky, např. z USA, Izraele, států EU, Turecka, Ruska, Palau, Belize a dalších karibských států (MOHW ROC 2020b).

Tchajwanská rada pro rozvoj zahraničního obchodu (TAITRA) ve spolupráci s ministerstvem zdravotnictví vytvořila další digitální platformu s názvem *Taiwan Healthcare Hub* (THH). Ta sdružuje 20 lékařských institucí a poskytuje užitečné poznatky o prevenci pandemie, přístup k novým technologiím a umožňuje zdravotnickým odborníkům ze světa navázat spolupráci s tchajwanskými lékařskými službami (ECHALisnce 2021). Například v počáteční fázi Covidu-19, kdy nezisková organizace obdržela dotaz na preventivní opatření od indické lékařské komunity, neváhala a rychle uspořádala semináře, kterých se ujali doktoři z National Cheng Kung University Hospital. Na rok 2020 bylo na online platformě naplánováno až 185 akcí, včetně obchodních výstav, setkání, uvádění produktů na trh, seminářů, tiskových konferencí a obchodních misí (TAITRA 2020a). Tyto aktivity byly prováděny pod heslem „*Jsme v tomto boji společně!*“ a každá dodávka produktů, která mířila do světa, byla označována nadpisem „Made in Taiwan“.

V rámci svého úsilí o roli zodpovědného člena mezinárodního společenství se Tchaj-wan rozhodl, že bude využívat všechny své výsledky biomedicínského výzkumu k ukončení pandemie. V důsledku toho začal spolupracovat s USA na vývoji vakcíny proti Covidu-19, léků a sad pro rychlé testování. Nedávným úspěchem byl vývoj vakcíny Medigen, která byla předána ke třem fázím klinického testování WHO (Han – Teng 2022). Tchaj-wan poté plánoval tyto vakcíny dodávat mezinárodně, a to v podobě prodeje a také darů. První dar se uskutečnil již v prosinci 2021, kdy ostrovní stát poskytl Somalilandu 150 tis. dávek Medigenu (Han – Teng 2022).

Tchajwanští největší giganti z ICT průmyslu během pandemie fungovali na plné obrátky a přispívali v různých oblastech. Například společnost Quanta Foxconn vyráběla linky pro vyhotovení souprav k detekci virů; Formosa Plastic Corporation – suroviny na výrobu izolačních plášťů nebo roušek; TCI – virové skenery apod. (TAITRA 2020b). Přední vývojáři z Institutu pro biotechnologický a lékařský průmysl (IBMI) se neustále snaží zefektivňovat způsoby boje proti

Covidu-19 a vytváří nové technologie. Například, aby došlo k rychlejšímu testování a kontrole šíření viru, vytvořila tchajwanská AI Lab ve spolupráci s CDC klasifikátor SARS-CoV-2, který je založen na umělé inteligenci a pomocí rentgenových snímků hrudníků má určit zápal plic (TAITRA 2020c). Akademie Sinica, která již vytvořila řádů vakcín, nyní pracuje na vývoji nových léků, se zabývá buněčnou terapií a přesnou medicínou. Tchajwanská věda a technologie se staly nejen velmi uznávanými, ale také mezinárodně poptávanými (např. z USA, Velké Británie, EU). V důsledku toho Tchaj-wan prokazuje ochotu sdílet se světem inteligentní budoucnost v oblasti biotechnologie a lékařských inovací.

V rámci posílení spolupráce se zeměmi New Southbound Policy se tchajwanská delegace zúčastnila zasedání pracovní skupiny pro zdraví v rámci APEC. Setkání probíhalo v únoru 2020 v malajsijské Putrajayi, kde delegace pokračovala ve svém úsilí sdílet know-how v oblasti zdravotnictví a digitálním průmyslu. Tchaj-wan také navrhnul zřídit podskupinu tzv. *Digital Health Sub-working Group* a na základě společného rozhodnutí se stal její vedoucí ekonomikou (Office of the President ROC 2020b). To umožnilo Tchaj-wanu prohloubit iniciativu „*One Country, One Center*“ (*ICIC*), která byla založená již v roce 2018, aby šířila programy veřejného zdraví a docházelo k navázání obchodu s technologiemi (Chiang 2020). Dále se Ministerstvo zahraničí v prosinci 2020 poprvé zapojilo do *Healthcare+Expo Tchaj-wan*¹⁹, kdy zřídilo svůj vlastní pavilon NSP (v online a fyzické formě). Na výstavě byla představena úroveň tchajwanské lékařské péče a průmyslových kapacit pro prevenci pandemií (MOHW ROC 2020b). Je zřejmé, že z dlouhodobého hlediska tato covidová diplomacie dokázala rozšířit budoucí vyhlídky Tchaj-wanu v regionu.

Během pandemie bylo mnoho zemí nuceno omezit rozvojovou pomoc, ale Tchaj-wan pokračoval v zámořských misích. Tchajwanské ministerstvo zahraničí a Mezinárodní fond pro spolupráci a rozvoj (tzv. TaiwanICDF) společně zahájili několik projektů poskytujících humanitární pomoc svým partnerským zemím. Tchajwanská ICDF pracovala na sdílení informací o prevenci pandemie, školila

¹⁹ Jedná se o veletrh, který probíhá v Asii a Tichomoří a zaměřuje se na pokročilé digitální zdravotnické technologie a biomedicínský vývoj.

zdravotní personál anebo poskytovala workshopy o péči pacientů s onemocněním ledvin (TaiwanICDF 2020). Poté se projekty zaměřovaly na ekonomické oživení regionu v post-pandemické éře. Například vytvořené sbírky financí napomohly malým podnikatelům v Guatemale a Antigui zasadit kávu, aby se následně mohla prodávat na Tchaj-wan (Su 2021). Tchaj-wan se také zúčastnil Středoamerického integračního systému (SICA), aby podpořil podnikání, digitální transformaci a inovace (Taiwan Today 2020a). Tímto prokázal snahu hrát větší roli v post-pandemickém rozvoji Střední Ameriky, aby posílil své přátelství a omezil čínskou izolační politiku v regionu.

2.5 Tchajwanská digitální a hashtagová diplomacie

Klíčovou roli v utváření pozitivní tchajwanské image lze připsat médiím a sociálním sítím. Ty sloužily jako prostředek pro šíření povědomí o tchajwanském úspěchu a zároveň umožňovaly projektovat měkkou sílu ostrova globálně. Zpravodajské služby (např. CNN, NBC, BBC, The Guardian apod.) prezentovaly Tchaj-wan jako světově nejlepší vzor při vypořádání s Covidem-19, poukázaly na nejnižší úmrtnost obyvatel nebo vyzdvihovaly jeho kreativitu a technologické inovace. Od vypuknutí pandemie lze na internetu o Tchaj-wanu nalézt četné množství pozitivních článků, videí a komentářů.

Covid-19 prokázal, že nová média v dnešní digitalizované době nelze podceňovat, protože jejich vliv dokáže mít globální dosah a promítat se do diplomatické sféry. Twitter poskytnul tchajwanské vládě dokonalou příležitost předvést světu „tchajwanský model“ a stal se platformou pro rozvoj diplomatických aktivit. Digitální diplomacie na Twitteru, někdy označována jako *Twiplomacy*, byla provozována již od začátku prezidentství Tsai (Woods 2020). Pokud bychom hledaly země, které dokážou z takové diplomacie těžit obrovské výhody, zajisté by tam patřil Tchaj-wan. Během Covidu-19 zahájil úspěšnou hashtagovou kampaň, která usilovala o to, jak dostat ostrov do středu mezinárodní pozornosti a prorazit Čínou prosazovanou diplomatickou izolaci. Hlavním krátkodobým cílem covidové PR kampaně #TaiwanCanHelp, se stalo opětovné přidělení statutu pozorovatele ve WHA (MOHW ROC 2020b). Současně tento

hashtag vláda začlenila do marketingových materiálů a tiskových zpráv, proto se později stal oficiálním sloganem. Hlavním posláním kampaně bylo získat podporu k účasti ve WHA a rozšířit mezinárodní aktivity (Li 2021).

Tchajwanské ministerstvo zahraničí na Twitteru aktivně zveřejňovalo příspěvky o svých mezinárodních darech. V popisku se používal #TaiwanCanHelp, který se doplnil o #TaiwanIsHelping, aby se ukázalo, že k té pomoci opravdu dochází. Tímto vláda do světa šířila tchajwanský příběh, který vyobrazoval ostrov jako nositele dobra a záchranné ruky ve světě. Taková projekce měkké síly měla skutečně úspěch. Představitelé jiných zemí začali podporovat Tchaj-wan sdílením propagující kombinace hashtagů. Častěji se jednalo o reakce na dary, které doplňovaly projevy vděčnosti a pochvaly covidových postupů. Mělo to také dopady na tchajwanské občany, kteří byli pyšní na svůj stát a často retweetovali tyto projevy přízně (Li 2021).

Ukázalo se, že digitální a hashtagová diplomacie posílila jednotu Tchajwanců a určitý smysl pro nacionalismus. Například rozpory vyvolaly vládou sdílené fotografie a videa, které zobrazovaly, jak krabice s lékařským materiálem pod logem „Taiwan can help“ byly naskladněny na palubu národních letadel označených „China Airlines“ (Huang 2020). Pobouření se navíc zesílilo, když jedna z dodávek, která mířila do Evropy, byla omylem považována za dar z pevninské Číny. Došlo k tomu, že evropští úředníci poděkovali za dar Číně, nikoliv Tchaj-wanu. V reakci vláda začala na krabice přidávat svou vlajku, zatímco Tchajwanci předložili online petici na změnu názvu letecké společnosti (Chen F. 2020).

Covid-19 změnil směr uplatňování měkké síly. Do vytváření značky země se nově zapojila veřejnost, jejíž hlas nabyl větší váhu na různých platformách (Snyder – Sindyukov 2020). Takovou ukázkou jsou aktivity tchajwanského youtubera Raye Dua a jeho společníků, kteří zahájili crowdfundingový projekt na šíření informací o přínosu Tchaj-wanu v boji proti Covidu-19 a oblasti veřejného zdraví. Během patnácti hodin skupina získala přibližně 1 milion amerických dolarů (Everington 2020). Polovina finančních prostředků byla věnována na fyzické reklamy a zbytek se utratil na digitální reklamu a nákup lékařského vybavení pro

mezinárodní dary (Everington 2020). Iniciativa usilovala o rozšíření hlasu tchajwanských občanů, aby přesvědčila svět, že jejich stát je nespravedlivě světem odsouzený a izolovaný (Taiwanchelp.us 2020). Výsledkem úsilí byla reklama, která se objevila v deníku The New York Times, kde bylo použité heslo, které odkazovalo na potřebu členství ve Světové zdravotní organizaci a znělo: „WHO Can Help? Taiwan“. Hnutí #TaiwanCanHelp sílí právě v době, kdy generální ředitel WHO Tedros Abraham Ghebreyesus veřejně obvinil Tchaj-pej z rasistických útoků (BBC 2020b). To občané odmítají, a proto se snažili co nejvíce rozšířit povědomí o skutečné tváři ostrova. Na webových stránkách hnutí bylo mj. zveřejněno video s epidemiologem a bývalým premiérem Chen Chien-Jen, který prezentuje časovou osu reakce Tchaj-wanu na pandemii a upozorňuje na vážavá řešení WHO. Další videa například vysvětlují důvody, proč svět do budoucna potřebuje Tchaj-wan.

Podobná reklama se začala používat také na diplomatické úrovni, aby mohla lépe prosadit politické cíle ostrova. Po zahájení 75. zasedání Valného shromáždění OSN v září 2020, se na Times Square v New Yorku objevily billboardy, které propagovaly, že „Tchaj-wan může pomoci“ mezinárodnímu společenství a touží se zapojit do globálních debat (Taiwan News 2020). Ve stejnou dobu Tchajwanská kulturní kancelář vytvořila 3D konstruovaný barevný billboard s nápisem „Tchaj-wan může pomoci“ na náměstí před Palácem národů v Ženevě (evropským sídlem OSN) (Liao 2020). Reklamy byly také umístěny na ženevských tramvajích. Diplomatičtí spojenci a představitelé podobně smýšlejících zemí se objevili na společných fotografiích a propagačních videích, které zahrnovaly nejen slogany, ale také národního maskota – formoského černého medvěda. MOFA také vytvořila video s názvem „Nikdy se nevzdávej“ vyprávějící o příběhu transplantace jater vietnamské dívky, která během pandemie z humanitárních důvodů dostala povolení k lékařskému zákroku na Tchaj-wanu (MOHW ROC 2020b).

Tchajwanské slogany začaly hrát důležitou roli v reprezentaci ostrova. Ačkoliv v roce 2020 nedošlo k pokrokům v procesu vstupu do WHA, naděje na začlenění do globálního dění stále existuje. Později vznikl také nový slogan

#LetTaiwanHelp, který tentokrát představili spíše zástupci USA (Li 2021). Tento hashtag byl podpořen zejména Meziparlamentní aliancí o Číně (IPAC), která zahájila globální kampaň na účast Tchaj-wanu ve WHA v roce 2021. Obecně poslanci z IPAC kritizují WHO za „ohrožování zdraví a blahobytu 23 milionů tchajwanských občanů“ a upozorňují na problém nezačleňování, který může vytvořit „nebezpečnou mezeru v globální síti“ (IPAC 2021). Snaha IPAC byla také doplněna video kampaní podporující Tchaj-wan ve WHA. To vedlo k nárůstu sdílení tweetů od amerických zákonodárců, zasedajících v Kongresu USA a ministerstvu zahraničí (Hale 2021a). Tentokrát se podpora rozšířila také mezi státy G7, kdy zákonodárci z Evropy, Kanady, Austrálie a Nového Zélandu začali sdílet příspěvky s #LetTaiwanHelp.

2.6 Mezinárodní podpora členství ve WHA během Covidu-19

Od vypuknutí Covidu-19 Tchaj-wan a jeho příznivci usilovně vedli kampaň a neustále prokazovali svými aktivitami, že ostrovní stát by měl získat členství ve WHA. Obecně udělení statutu pozorovatele je obvyklé i pro nestátní aktéry jako Vatikán nebo Palestinskou samosprávu. Tchajwanské úsilí však stále naráží na odpor. Mnoho států světa uznalo tchajwanské postupy a využilo humanitární pomoci, ale praxe byla pravou ukázkou, že WHO a mezinárodní společenství se zkrátka staly rukojmím čínských politických zájmů (Chen 2020).

Tchaj-wan nejdříve usiloval o pozvání k účasti na virtuálním setkání 73. ročníku WHA, které se konalo v květnu 2020. K tomu dostal přímou podporu od 14 diplomatických spojenců. Současně získal nová podporující prohlášení od podobně smýšlejících zemí jako USA, Japonska, Velké Británie, Německa, Francie, Austrálie, Kanady, Nového Zélandu nebo České republiky (MOHW ROC 2020b). Nakonec se Tchaj-wan po pečlivém zvážení a konzultacích se spojenci rozhodl, že odloží požadavek na účast ve WHA do doby, až bude situace s pandemií lépe zvládnuta a vznikne prostor pro otevřenější diskuzi (Deutsche Welle 2020). Tenkrát měl tchajwanský zisk mandátu větší šanci na úspěch díky nárůstu přízně, ale bylo zjevné, že vliv ČLR jako stálého člena Rady bezpečnosti OSN má pořád větší váhu.

Podobná situace se odehrála během 74. zasedání WHA v květnu 2021. S výjimkou, že poprvé v historii skupina G7 jako celek vydala prohlášení, kde přímo podpořila začlenění Tchaj-wanu do WHA (GOV.UK 2021). Byl to viditelný diplomatický krok, protože dříve demokraticky smýšlející příznivci Tchaj-wanu buď drželi odstup od otázek, které se se týkaly čínsko-tchajwanských vztahů, anebo poskytovaly chabé argumenty. Ve vyjádření G7 se postavilo proti čínským vojenským aktivitám poblíž tchajwanského vzdušného prostoru a upozornilo na čínské chování v Hongkongu, Sin-ťangu a Tibetu (Ching 2021). Prohlášení sice napomohlo lehce zmírnit dopady izolace Tchaj-wanu, ale stále zůstává jen symbolickým gestem, protože vylučování ostrova z institucí je větší výzvou a potřebuje přijetí jiných kroků (Gray 2021). Navíc pro-pekingské stanovisko ředitele WHO během pandemie a obviňování ostrova z rasismu je svědkem této výzvy (BBC 2020b). Další nepříznivou diplomatickou situací bylo, když B. Aylward, vysoký představitel WHO, v rozhovoru s hongkongským novinářem otázku vstupu Tchaj-wanu ignoroval a posléze hovor bez vysvětlení ukončil (Blanchard 2020).

Spřízněné země nadále pokračují v podpoře Tchaj-wanu, ačkoliv ostrov byl znovu po pěti letech úsilí ve WHA odmítnut kvůli nátlakovým politikám Číny. Navzdory těmto skutečnostem se Tchaj-wan nehodlá vzdávat, protože jeho postavení je mnohem silnější než kdykoliv předtím. Zdá se, že pandemie poukázala na přesvědčivý důvod, proč by Tchaj-wan měl patřit do WHA a dalších organizací. V porovnání s čínskými postupy, které ve výsledku napáchaly více škody než užitku, se tchajwanská image v očích spojenců pozitivně proměnila. To značně posílilo celkové postavení Tchaj-wanu.

3 Změna postavení Tchaj-wanu v důsledku Covidu-19

Zkušenost s pandemií Covid-19 je sama o sobě v mnoha ohledech bezprecedentní. Bylo to poprvé v historii čínsko-tchajwanského konfliktu, kdy došlo k zásadnímu narušení čínských snah o marginalizaci ostrova. Tchajwanská krizová reakce a mezinárodní aktivity otevřely nové příležitosti pro navázání diplomatických a ekonomických vazeb s dalšími státy. Navzdory tomu, pandemie samotná není hlavním bodem obratu pozornosti směrem k Tchaj-wanu. Neoficiální kroky k posilování vztahů s ostrovní demokracií se začínají objevovat ještě před vypuknutím pandemie. Je to hlavně spojeno s postupně se zhoršujícími vztahy mezi Čínou a vyspělými demokratickými ekonomikami. Obchodní spolupráce sice získala geopolitický význam, ale začala narážet na politické rozpory. Řada zemí vidí problém v tom, že ČLR je stále více autoritářská, globálně ambicióznější, vede donucovací zahraniční politiku, zintenzivňuje vnitřní represe a podkopává systém volného obchodu. Pandemická krize osvětlila sílu čínského „asertivního“ chování, které nejen, že dokáže disciplinovat a manipulovat politiky svých spojenců, ale také zásadně narušovat jejich bezpečnost. V mnoha zemích se objevily rostoucí obavy z možného konfliktu v Tchajwanském průlivu. V důsledku toho státy, které zažily určitou formu politického nátlaku Pekingem, obracejí své sympatie a podporu ke stejně smýšlejícímu Tchaj-wanu.

Tyto skutečnosti vedou k myšlence, že pandemie podtrhla již vzniklé politické trhliny a urychlila zhoršování vztahů mezi ČLR a mnoha vyspělými zeměmi. Peking zažil velký nárůst negativních názorů na řešení pandemie a další politická rozhodnutí. Ve stejné době mezinárodní image Tchaj-wanu začala vzkvétat a získávat pozitivní dividendu z rozšiřování mezinárodní spolupráce. U řady zemí se zdá, že platí tvrzení, čím více jejich vztahy s Čínou dosahují kritického bodu, tím více dochází k posilování užších vazeb s Tchaj-wanem. Tato kapitola má za cíl nashromáždit evidenci, která by potvrdila dané argumenty a rovněž prokázala proměny v politikách konkrétních států směrem k Tchaj-wanu. Nejdříve se zaměřím na to, jak se vztah daného státu a Tchaj-wanu vyvíjel před

vypuknutím Covidu-19. Poté popíšu, jak se proměnil v průběhu pandemie, respektive po ní.

3.1 Americko-tchajwanské vztahy

Během pandemie Covid-19 vztahy mezi USA a Tchaj-wanem zaznamenaly dramatický pokrok. Posílení vztahů s ostrovní demokracií přichází v době nejvyššího prohloubení rivality v americko-čínských vztazích za poslední desetiletí. Někteří odborníci charakterizují vztahy obou zemí jako začátek „nové studené války“, ale v tomto případě rivalita představuje ještě větší výzvu kvůli obchodní závislosti (Ferguson 2019). Vyostření sporů mezi oběma velmocemi se nepochybně stává přínosem pro postavení Tchaj-wanu a jeho globální popularitu. Postoje prezidenta Trumpa i přijetí konfrontačního postoje vůči Číně prezidentem Bidenem zdvojnásobilo konkurenci, a proto se Tchajwanský průliv stává neoddělitelným bodem pro možné vzplanutí konfliktu (Keegan 2021). Čína potřebuje Tchaj-wan k realizaci svého velkého nacionalistického snu, jehož podstatou je sjednocení ostrova s pevninou. Stejně tak jsou USA závislé na vzdorujícím ostrovním státě, aby zastavily pokrok Číny při ohrožování mezinárodního řádu (Zhang – Savage 2020).

Základy nového prohloubení americko-tchajwanských vztahů položil D. Trump. Ten proměnil Obamovu politiku angažovanosti s Čínou na konfrontační a konkurenční přístup, jehož důležitým aspektem se stalo sbližování s Tchaj-wanem. Prezident Trump podnikl řadu symbolických kroků, které signalizovaly zlepšování vztahu s ostrovem. Ještě před svou inaugurací telefonicky kontaktoval prezidentku Tsai, čímž vzhledem k neoficiálním vztahům dosáhl nejvyšší úrovně interakce od roku 1979 (Maizland 2021). Po nástupu do úřadu také schválil *Tchajwanský cestovní zákon (TTA)*, který umožnil vysokým představitelům USA a Tchaj-wanu vzájemné návštěvy (Congress.gov 2018). Také poskytl finance na rekonstrukci *de facto ambasády* – Amerického institutu na Tchaj-wanu (Yang 2018). Na současné vztahy je tedy třeba nahlížet prizmatem událostí, které se odehrály během Trumpovy administrativy. Sbližování mezi USA a Tchaj-wanem je součástí širšího problému ve vztazích mezi Pekingem

a Washingtonem, zejména v otázkách obchodu, demokracie versus autoritářství, regionálního revizionismu nebo obav z rostoucí moci (Kuo 2022). Problematické však je, že každá příznivá zahraniční politika směrem k Tchaj-peji je Čínou vnímána jako zásah do vnitřních záležitostí a vede k nárůstu válečné rétoriky Pekingu a odstrašujících akcí.

3.1.1 Trumpova tchajwanská politika

Již od počátku vypuknutí byla pandemie zpolitizována a zintenzivnila mocenské soupeření mezi USA a ČLR. Od poloviny února 2020 mocnosti započaly slovní válku o to, kdo nese vinu za vypuknutí Covidu-19 a jaký přístup řeší pandemii lépe. Trump ve své rétorice používal termín „čínský virus“, čímž vymezil jeho rasové a teritoriální základy (Zhang – Savage 2020). Naopak v Číně se objevovaly teorie, že virus ve Wu-chanu byl rozšířen americkou armádou (Conley-Tyler – Liu 2020). Postupně se ukázalo, že Trump podcenil kontrolu šíření pandemie. Za účelem odvrátit pozornost od přicházející kritiky médií, nasměroval svou rétoriku na to, aby upozornil na selhání ČLR. Současně se v rámci proti-čínských aktivit zaměřil na Tchaj-wan (Lynch 2020). USA se nejen učily z osvědčených postupů Tchaj-wanu ke Covidu-19, ale také se snažily využít úspěšnou reakci jako protiváhu proti pošramocené pověsti Číny. V důsledku toho začaly vyzdvihoval, že Tchaj-wan, sdílející stejné kulturní prostředí jako ČLR, přijal plně zodpovědný model, který příliš neomezoval svobodu lidí, a proto představuje světový vzor (Fukuda 2021). Podobně se Čína zapojila do propagandistické kampaně v angličtině, kde zdůrazňovala efektivitu nasazení high-tech autoritářství a šířila příběhy o rychlém zadržování viru (Kleinfeld 2020).

V březnu 2020 Trump udělal další krok směrem k Tchaj-wanu, kdy podepsal *Zákona o mezinárodní ochraně a posílení tchajwanských spojenců*, který zvětšil rozsah americko-tchajwanských vztahů a vazby ostrova na další země a mezinárodní organizace. Uprostřed této covidové bitvy americká administrativa taktéž získala podporu klíčových spojenců a vyzvala WHO, aby umožnila Tchaj-wanu účastnit se WHA jako pozorovatel. Ostatní státy podezíraly USA, že se zčásti jedná o americkou konfrontační iniciativu vůči Číně a bylo zřejmé, že

Peking podnikne odvetu proti jakémukoliv kroku na zapojení Tchaj-wanu do jednání o veřejném zdraví (Lynch 2020). Na druhé straně, americký prezident nebyl sám, kdo kritizoval WHO za řízení pandemie a pro-čínskou zaujatost agentury (Mazumdaru 2020). Například G. A. Tedros (generální ředitel WHO) chválil nejen čínskou reakci na koronavirus, ale i účinnost čínského autoritářského systému (Rauhala 2020). Dalším důkazem vlivu Pekingu byla pokračující politika vylučování Tchaj-wanu z WHO, která pravděpodobně zpomalila účinnou reakci světa na Covid-19 a ohrozila mnoho lidských životů. V reakci na tyto události se Trump rozhodl stáhnout z WHO a omezil finanční příspěvky. V době krize tento krok ochromil celý svět, protože USA jsou dlouhodobě zdaleka největším přispěvatelem agentury. Pro srovnání za rok 2019 USA poskytly WHO 15 % celkových finančních prostředků, zatímco Čína 0,2 % (WHO 2019). Navzdory svému nízkému podílu financí, čínské příspěvky postupně rostou, čímž Peking zvyšuje svůj ekonomický a diplomatický vliv na mezinárodní rozhodnutí (Mazumdaru 2020).

Celkově Covid-19 značně sblížil USA a Tchaj-wan. Obě země zahájily rozsáhlou spolupráci v boji proti pandemii, na vývoji léků a potírání čínských dezinformací a kybernetických útoků. Jako nikdy před tím, malý ostrovní stát začal hrát proaktivnější roli ve vztahu k USA, protože vyplňoval vznikající mezery po zhoršení americko-čínských vztahů (Zhang – Savage 2020). Například se stal alternativním dodavatelem zdravotnických potřeb nebo poskytovatelem odborných znalostí o technologiích. USA se stejně jako další země staly příjemcem tchajwanských darů, zejména roušek. Americký institut na Tchaj-wanu ve svém příspěvku na Facebooku vyslovil poděkování Tchaj-wanu a dodal, že ostrov „je skutečným přítelem“ (AIT dle Taiwan News 2020).

Prezident Trump, oproti předchozím administrativám, rekordně navýšil prodej obranných zbraní (např. stíhaček F-16 nebo protilodních raket) na Tchaj-wan a posílil vojenskou aktivitu kolem ostrova (Grothusen 2021). V srpnu 2020 ostrov navštívil Alex Azar, tehdejší americký ministr zdravotnictví a sociálních věcí. Byla to nejvyšší americká návštěva Tchaj-wanu od přerušení diplomatických styků v 70. letech 20. století. Cesta se stala důležitou pro získání

zkušeností se zvládnutím pandemie a byla mj. důkazem výrazného posílení bilaterálních vztahů. Na druhou stranu návštěva svým způsobem ohrozila Tchajwanský průliv, protože vyprovokovala Peking k zahájení pozdějšího vojenského nátlaku. Několik dní před koncem Trumpovy prezidentské administrativy, zmírnilo americké ministerstvo zahraničí desítky let staré omezení oficiálních kontaktů s tchajwanskou vládou (Wang 2022).

3.1.2 Bidenova tchajwanská politika

Mnoho Tchajwanců se obávalo zvolení Bidena, protože očekávaly zhoršení vzájemných vztahů. V předvolební kampani Biden totiž sliboval, že napraví diplomatické vztahy narušené Trumpem. Nakonec se však rozhodl pokračovat v konfrontačním přístupu vůči Číně, ale za použití o něco mírnější rétoriky a uplatňování multilateralismu (Grothusen 2021). Prezident a jeho poradci se rozhodli, že by se USA měly stát spolehlivým tchajwanským partnerem, který má zájem na prosazování hlasu Tchajwanců ve světě, aniž by však došlo ke změně formálního „statu quo“ (Kuehn 2021: 5).

Od prvního dne Bidenova administrativa působila vůči ostrovu velice příznivě. Tchajwanský vyslanec v USA byl pozván na prezidentskou inauguraci, což se několik desetiletí nestalo (Wang 2022). V dubnu 2021 na Tchaj-wan přijela neoficiální delegace na počest 42. výročí *Zákona o tchajwanských vztazích*. Návštěva byla dalším Bidenovým „osobním signálem“, který takovým způsobem potvrdil americký závazek vůči ostrovu (Brunnstrom – Martina 2021). Následně americké ministerstvo zahraničí vydalo nové pokyny, které byly zaměřené na prohlubování neoficiálních vztahů s Tchaj-wanem. Odlišným od předchozích roků bylo, že dokument poprvé popsal Tchaj-wan jako „pulzující demokracii a důležitého bezpečnostního a ekonomického partnera, který je silou dobra v mezinárodním společenství“ (Price dle U.S. Department of State 2021b). Tehdejší americký ministr zahraničí A. Blinken také vyzval členské státy OSN, aby podpořily „robustní účast Tchaj-wanu v celém systému OSN“ (U.S. Department of State 2021b). Toto prohlášení přišlo symbolicky v době 50. výročí, kdy Tchaj-pej ztratila křeslo v OSN. V pozadí amerického mezinárodního

prosazování Tchaj-wanu, AIT začal vyjednávat Komplexní rámcovou dohodu o obchodu a investicích (TIFA) (Office of the US Trade Representative 2021). Tento krok do budoucna může znamenat vzájemně výhodnou dohodu o volném obchodu, jelikož Tchaj-wan je největším světovým dodavatelem vysoce poptávaných a nedostatkových polovodičů. Ostrovní stát by tak mohl dosáhnout snížení ekonomické závislosti na Číně, o kterou usiluje.

V květnu 2021, kdy byl Tchaj-wan zasažen nárůstem případů Covid-19, se USA rozhodly oplatit předchozí štědrá tchajwanskou pomoc v boji proti pandemii. V červnu na ostrov zaslaly 2,5 milionu dávek vakcíny Moderna, čímž také ztrojnásobily dřívější příslib daru (Martina – Brunnstromm – Shalal 2021). Tento krok měl symbolizovat sílu americké podpory Tchaj-wanu a potvrzovat pevné přátelství. Do „očkovací diplomacie“ na Tchaj-wanu se snažil také zapojit Peking a nabídnul dodávky vakcín. Tchajwanská vláda čínskou pomoc odmítla kvůli obavám z ohrožení na zdraví a údajného vlivu na zablokování nákupu vakcín od německé firmy BioNtech (Lee – Blanchard 2021). Navíc Tchaj-pej si byla vědoma, že Čína se pokusila pomoci příslibu dodávek vakcín získat uznání od tchajwanského diplomatického spojence – Paraguaye (Shattuck 2021).

Čína začala být znepokojená americkým prosazováním Tchaj-wanu v globálních organizacích a dalším aktům prohlubování jejich vztahů. V důsledku toho zvýšila politický tlak ke sjednocení ostrova a zintenzivnila vojenské operace poblíž Tchajwanského průlivu. Překvapivě pro mnohé, Biden ve svém rozhovoru se CNN potvrdil, že v případě napadení Tchaj-wanu, vojenské síly USA jej přijdou bránit (The White House 2021). To signalizovalo další změnu rétoriky oproti předchozím administrativám, které vždy uplatňovaly koncept „strategické nejednoznačnosti“. Prezident taktéž schválil první zbraňovou dohodu v hodnotě 750 mil. dolarů, zvýšil počet námořních operací v mezinárodních vodách kolem Tchaj-wanu a zahájil úzkou spolupráci s tchajwanskými vojenskými silami (Kuehn 2021: 6–7). Celkově tyto kroky naznačují, že Tchaj-wan se může spolehnout na podporu USA. Ovšem je třeba mít na paměti, že existuje jen tenká hranice mezi odstrašováním a vyprovokováním ČLR.

3.2 Australsko-tchajwanské vztahy

Covid-19 přispěl k určitým posunům v regionálních vztazích mezi Tchaj-wanem a Austrálií. Tato geopolitická dynamika se začala vyvíjet již mezi lety 2016–2020 (Harrison 2020). Zdá se, že pandemie se stala zásadním katalyzátorem viditelného zhoršení čínsko-australských vztahů, které nakonec vedlo k posílení vazeb s Tchaj-wanem. Australsko-čínské vztahy jsou nyní pravděpodobně na nejnižším bodě spolupráce od navázání diplomatických styků v roce 1972 (Walker 2020).

Austrálie podle „politiky jedné Číny“ formálně neuznává ostrov za suverénní stát, ale dlouhodobě podporuje neoficiální vztahy s Tchaj-wanem. Je známo, že australsko-tchajwanské interakce vždy podléhaly marginalizaci kvůli rostoucímu zaměření na ČLR (Harrison 2020). Od konce 90. let 20. st. začala australská vláda uplatňovat tzv. dvojí politiku. Snažila se zlepšit napjaté vztahy s Pekingem a zároveň udržovat ekonomickou a kulturní spolupráci s Tchaj-pejím. Postupně se však rozhodla přeorientovat svůj trh na Čínu, protože ta měla velkou poptávku po uhlí, železné rudě, masu a zemědělských produktech. ČLR se stala zdaleka největším australským obchodním partnerem. Statistiky ukazují, že na pevninu směřuje téměř 34 % celkového australského exportu (DFAT 2021).

Sbližování s Pekingem celkově začalo proměňovat postoje Austrálie v zahraniční politice. Například dominance čínského obchodu ovlivnila citlivost tchajwanské otázky (Harrison 2021: 32). Dále kladli analytici stále větší důraz na udržování dobrých vztahů s Čínou, a to i na úkor australsko-amerických vztahů (Chang F. 2020). To se však proměnilo v roce 2015, kdy ČLR začala vyvíjet ekonomický nátlak na Austrálii, provádět kybernetické útoky na vládní složky a kupovat vliv politických představitelů (Chang F. 2020). Ukázalo se, že Canberra sklouzla do nebezpečné závislosti na Pekingu a politické rozdíly začaly být mnohem citelnější. Nakonec se Austrálie rozhodla postavit proti čínským zásahům. Například zablokovala neprůhledné investice a zakázala Huawei a ZTE v australské síti 5G nebo kritizovala čínské aktivity v Sin-ťangu a Hongkongu (Conley-Tyler 2021).

Prohlubování napětí v čínsko-australských vztazích vytvořilo prostor pro nasměrování politik směrem k Tchaj-wanu, zejména v kontextu diverzifikace trhu

a mezinárodní spolupráce v otázce vojenského ohrožení Pekingu (Harrison 2020). Obě země rovněž spojuje mnoho společného. V současnosti Tchaj-wan pro Austrálii představuje 12. největšího obchodního partnera (Stayner 2021). Obě země se mohou navzájem obchodně doplňovat, protože Austrálie je předním vývozcem zemědělských produktů a Tchaj-wan špičkových technologií. Země jsou také stejně smýšlejícími demokraciemi a sdílejí společné hodnoty. Každý rok tisíce mladých Tchajwanců odjíždí studovat anebo pracovat do Austrálie, čímž budují celoživotní přátelství a spojení s místními obyvateli (Sia 2021).

3.2.1 Zahraniční politika během Covidu-19

Austrálie dlouhodobě podporovala Tchaj-wan při získání statusu pozorovatele ve WHO. Příchod Covidu-19 a příkladná tchajwanská reakce vytvořila nový podnět k obhájení tchajwanské účasti. Pro větší angažovanost Canberry v prosazování Tchaj-wanu ve WHO, volala mj. tchajwanská australská komunita, která se inspirovala úspěchem shromažďování australských Ujgurů (Yosufzai 2021). Nakonec v květnu 2020, po výzvě tchajwanského ministra zdravotnictví, Canberra oficiálně podpořila obnovení členství ve WHA, ačkoliv riskovala diplomatické styky s Čínou (Dziedzic 2020). Postupně se aktivně zapojila do spolupráce ve workshopech na sdílení odborných znalostí. Významným bylo mezistátní spojení sil lékařských týmů, pocházejících z australské univerzity Monash a tchajwanské Chang Gung, aby spolupracovaly na vytvoření nových léků proti virům, jako je Covid-19 (Taiwan Today 2020b).

Během řešení pandemie se však Austrálie dostala do napětí s Čínou kvůli sporu, který souvisel s australským tlakem na WHO, aby započala nezávislé mezinárodní vyšetřování původu Covid-19. Tento krok považoval premiér Scott Morrison za důležitý pro vyřešení rané chyby čínských úřadů, aby mohlo dojít k zahájení včasné reakce anebo odvrácení budoucí možné pandemie (Hurst 2020). Peking však byl tímto návrhem pobouřen, protože v tom viděl snahu obviňovat Čínu. To vedlo k sérii urážek proti Austrálii, a to počínaje od čínského nejvyššího diplomata v Canberře až po čínské noviny Global Times. Austrálie zřejmě nebyla připravená na takovou reakci, protože věřila, že velká míra čínské ekonomické

závislosti dokáže zabránit nátlakům, které před tím postihly Tchaj-wan nebo Tibet (McGregor 2019). Canberra, bez ohledu na vyhrožování bojkotem australských produktů, odmítla změnit postoj ohledně vyšetřování (Hitch – Hayne 2020). To vedlo k zahájení obchodní války, která vedla k uvalení nepřiměřených dumpingových cel na australské vývozce řady komodit, což automaticky vyřadilo tyto producenty z čínského trhu (Roy-Choudhury 2020). Nečekaným krokem bylo omezení dovozu uhlí, jelikož Čína dlouhodobě čelí jeho nedostatku a zrovna zažila jeden z nejhorších výpadků elektřiny za poslední roky (Davison 2020).

Čínské chování potvrdilo, že Peking je k zajištění své moci ochotný vynucovat své zájmy za každou cenu. A to do budoucna může představovat vážné bezpečnostní výzvy pro celý indicko-pacifický region. Průzkum veřejného mínění (proveden Lowy institute Poll) prokázal, že poprvé většina Australanů považuje Čínu spíše za bezpečnostní hrozbu, než za ekonomického partnera (Conley-Tyler 2021). Dále se během Covidu-19 více vyostřil spor, který se týkal ohrožení akademické svobody na australských univerzitách. Human Rights Watch ukázala, že vysoký počet čínských studentů používá autocenzuru. Lektori se vyhýbají kritice Pekingu a čínští studenti se obávají vyjadřovat své názory kvůli možnému zastrasování a obtěžování pro-pekingými příznivci nebo čínskými úřady (HRW 2021). To potvrzuje, že se obavy Austrálie z chování Číny v mnoha ohledech začaly shodovat s Tchaj-wanem.

Pandemie nepřinesla jen změnu oficiální pozice Austrálie, ale nově vláda začala vysílat signály, které jasně poukázaly, že Tchaj-wan je považován za klíčový v geostrategických zájmech indicko-pacifického regionu (Stayner 2021). Australské vazby na ostrov se značně zviditelnily v době, kdy došlo k zintenzivnění čínských námořních cvičení a provokativních vojenských letů do Tchajwanského průlivu. Ve společném prohlášení o australsko-amerických ministerských konzultacích (AUSMIN) státy uvedly svůj záměr posílit vztahy s Tchaj-wanem, který popsaly jako „přední demokracii a kritického partnera pro obě země“ (U.S. Department of State 2021d). Bylo to mnohem silnější gesto oproti minulému prohlášení, ve kterém pouze poukazovaly na obavy ohledně bezpečnosti a odhodlání podpořit (Australian Department of Defence 2020). Premiér Morrison

a ministr obrany Dutton prohlásili, že pekingské provokace by se neměly podceňovat. To ponechalo ostrovu víru ohledně australské podpory, proto tchajwanské ministerstvo zahraniční vzápětí reagovalo na projev s „upřímnou vděčností“ (MOFA ROC dle Hurst – Davison 2021).

Mnohem větší přízeň Tchaj-wanu získalo založení třístranného partnerství AUKUS (v září 2021), které bylo jasným znamením měnícího se bezpečnostního kalkulu v regionu. Tato iniciativa zahrnuje stavbu ponorek s jaderným pohonem a byla přijata představiteli Austrálie, Spojeného království a USA. Pro Tchaj-wan smlouva znamenala, že australské námořnictvo, vybavené jaderným pohonem, bude moci rozšířit svou regionální bezpečnostní přítomnost do tchajwanských vod (Engmann – Stünkel 2021). Ponorkový program potenciálně zlepšuje schopnost odstrašování před čínským použitím síly pro sjednocení s Tchaj-wanem a také je důležitým v případě skutečného útoku (Kassam – Lim 2021). Austrálie pomohla mj. oživit čtyřstranný bezpečnostní dialog (QUAD) s USA, Indií a Japonskem, jehož součástí byla mj. diskuze o stabilitě v Tchajwanském průlivu (Hale 2021b). Dalším krokem bylo, že nejvyšší americký diplomat Bidena v Canberře zahájil spolupráci nad „strategickým plánováním“, jehož cílem je vypracovat společnou reakci na válku o Tchaj-wan (Scott 2021). V případě rozhodnutí USA vojensky zasáhnout na obranu Tchaj-wanu, je pravděpodobné, že se Canberra zapojí, protože je signatářem smlouvy ANZUS a je zčásti závislá na americkém zpravodajství, vojenských technologiích a obraně (Guan – Sung 2020).

Důvodem, proč Austrálie mění svou politiku, je určitá míra obav, že Peking má nyní schopnost přetvořit region k obrazu svému a jedním z ústředních bodů čínského plánu je právě Tchaj-wan (Kassam – Lim 2021). Otázkou však zůstává, zda je Austrálie připravena prohlubovat vzájemné vztahy s ostrovním státem. Ve skutečnosti Austrálie, stejně jako USA, neposkytla pevné záruky, že se zapojí do obrany, pokud by hrozila čínská invaze. Navíc existují určité znaky nejednoznačnosti ze strany Morrisonovy vlády v postoji k Tchaj-wanu. O tom svědčí například projev bývalého premiéra Tonyho Abbotta na fóru Yushan²⁰

²⁰ Představuje regionální platformu pro asijský dialog o inovacích a pokroku, kterou pořádá Taiwan-Asia Exchange Foundation.

v Tchaj-peji, ve kterém silně obdivoval tchajwanskou demokracii a vyjádřil potřebu větší podpory Austrálie (Hale 2021b). Premiér Morrison však poukázal, že Abbott odletěl na návštěvu jako „soukromý občan“. Vzhledem k citlivosti tématu a zhoršování vztahu s Pekingem, bylo nepravděpodobné, že Canberra nebyla informována o cestě a neposkytla tichý souhlas (Wyeth 2021). V květnu se Morrison také neočekávaně zmínil o australském postoji k Tchaj-wanu jako o „jedné zemi, dvou systémech“. Vyjádřil nejen čínský výklad, ale zároveň popřel chybu v komentáři (Henderson 2021). Zatímco ministr obrany Dutton dříve prohlásil, že se Austrálie zapojí do konfliktu na obranu Tchaj-wanu, ale poté ustoupil a řekl, že vláda rozhodne „podle toho, co v té době bude nejlepší pro zájmy země“ (Dutton dle Hurst 2022). To poukazuje na smíšený postoj současné australské vlády. Zdá se, že Morrisonova vláda podporovala Tchaj-wan pouze tehdy, když se snažila vyvolat čínskou provokaci nebo při uznání úspěšných postupů vlády Tsai během Covidu-19 (Stünkel 2022).

Podobně se Tchaj-wan potýká s řadou nejistot ohledně australské ponorkové podpory v rámci AUKUS. Tento druh obrany vyžaduje složitější proces nasazování, protože Canberra nemá žádné zkušenosti s jadernými ponorkami. USA a Spojené království jsou připraveni vyplnit technickou mezeru, ale zde se objevuje širší otázka podkopávání snah o nešíření jaderných zbraní. Realizace nepatří k rychlým procesům. Předpokládá se, že jaderné kapacity budou k dispozici za více než deset let. Nejasná je také britská pozice v indicko-pacifickém regionu, protože není přítomná jako poskytovatel bezpečnosti. To vyvolává otázku, zda se Londýn bude snažit zřídit zámořskou základnu poblíž Tchaj-wanu. Navzdory množství slibných vyhlídek pro Tchaj-pej, je zatím mnoho proměnných nevyřešeno a konkrétní podrobnosti o uskutečnění postupu se objeví v roce 2023 (Engman – Stünkel 2021).

Australská obchodní politika se nyní shoduje s „Novou jižní politikou“, kterou vytvořila prezidentka Tsai. I proto jsou vyhlídky na hospodářskou spolupráci mezi Austrálií a Tchaj-wanem slibné. Zároveň tchajwanští představitelé požádali Canberru, aby podpořila snahy o připojení ke Komplexní a progresivní dohodě o transpacifickém obchodním partnerství (CPTPP). Tato podpora by

„vyslala silnou zprávu“ australským podnikům, které byly poškozeny čínským bojkotem produktů (Needham 2021). Ve stejnou dobu Čína také začala lobbovat ve výboru australského parlamentu o přistoupení k CPTPP. Takovým způsobem byla Austrálie postavena před velmi obtížnou otázkou, zda by měla normalizovat vztahy s Pekingem.

3.3 Vztahy EU a Tchaj-wanu

EU se vždy snažila nepoškodit své vazby s Pekingem, proto byla při sbližování s Tchaj-wanem opatrnější. Nehledě na to jsou vztahy mezi EU a Čínou již dlouhodobě složité. Evropští představitelé po mnoho let věřili, že Čína bude podporovat světový hospodářský řád a multilateralismus, protože Peking byl významným investorem a značně z toho těžil (Oertel 2020). Od roku 2016 evropské názory na Čínu začaly přitvrzovat. EU podnikla společné kroky na potlačování nekalých čínských obchodních a hospodářských praktik, řízení bezpečnostních rizik (např. Huawei) nebo v zajištění strategie pro konkurenci proti iniciativě *Belt and Road* (Le Corre – Brattberg 2020). Zlomovým bodem byl politický dokument EU z roku 2019, který ČLR označil za „hospodářského konkurenta“ a „systémového rivala“ (European Commission 2019).

Evropská sázka na Čínu před vypuknutím Covidu-19 byla stále vysoká. Německo prohlásilo, že obchodní vazby budou prioritou v roce 2020, podobně i Čína označila svou přítomnost za „rok Evropy“ (Bhatnagar 2020). Nicméně Covid-19 posunul evropské vztahy směrem k příznivější tchajwanské politice a oddálil dojednání komplexní obchodní dohody mezi EU a ČLR. Čínská zdravotnická kampaň v Evropě u většiny států nezpůsobila pozitivní reakce. Nedůvěru prohloubily dodávky vadného lékařského vybavení a roušek z Číny. Země jako ČR, Nizozemsko nebo Španělsko vrátily chybné testovací sady (Allen – Landauro 2020). Navíc evropští představitelé narazili na skutečnost, že se Čína pokusila rozdělit Evropu. J. Borrell popsal celkovou reakci na Covid-19 za tzv. globální bitvu příběhů a čínské kroky označil za podkopání Evropy jako takové (EEAS 2021). Peking totiž zahájil proti EU nepřátelskou rétoriku, která zpochybnila schopnost západních demokracií účinně reagovat na pandemickou

krizi (Oertel 2020). Dále se čínské noviny *Global Times* snažily mj. vytvořit zmatek a ve svém tweeterovém příspěvku napsaly, že virus pochází z Itálie (Le Corre – Brattberg 2020). Zcela poprvé Ursula von der Leyen, předsedkyně Evropské komise, veřejně označila Čínu za šířitele dezinformací a během virtuálního summitu EU-Čína naznačila, že Peking stál za přívalem kybernetických útoků na evropská zdravotnická zařízení (Cerulus 2020).

Na druhou stranu začala Evropa obdivovat úspěšnou reakci Tchaj-wanu na vypuknutí Covidu-19 a zajímat se o napodobení postupů. Tchajwanská humanitární pomoc v podobě 5,6 milionů roušek pro zdravotníky rovněž přispěla k velmi pozitivním ohlasům EU. Tomu nasvědčuje poděkování předsedkyně Evropské komise, která ve svém příspěvku na Twitteru napsala: „Evropská unie děkuje Tchaj-wanu za darování roušek na pomoc v boji proti #koronaviru; propuknutí viru vyžaduje mezinárodní solidaritu a spolupráci; takové činy ukazují, že jsme #SpoluSilnější“ (von der Leyen 2020). Postupující napětí mezi Bruselem a Pekingem vyvolalo následné diskuze o přehodnocení přístupu evropské „politiky jedné Číny“ (Bütikofer – Godement – Maull et al 2020). V poslední době zájem EU o Tchaj-wan značně roste kvůli demokratickému zřízení a potenciálnímu trhu pro diverzifikaci dodavatelských řetězců.

3.3.1 Zahraniční politika během Covidu-19

Pandemie zapříčinila určitý posun v evropské agendě, kdy Tchaj-wan byl vyzdvihnut do popředí. Stále větší množství států se začalo zamýšlet nad rozšířením spolupráce s Tchaj-pejí. Za důležitý signál měnicího se postoje Evropy lze považovat zahájení hlasování Evropského parlamentu o přijetí úplně první samostatné zprávy o vztazích mezi EU a Tchaj-wanem. Rozhodnutí o rezoluci bylo netypicky odvážné, protože bylo schválené drtivou většinou hlasů (580 „pro“ a 26 „proti“) a znamenalo oddálení od předchozí opatrnosti EU vůči Pekingu (Liu 2021). Ovšem úmyslem EU není změnit „politiky jedné Číny“, jednalo se o reakci na čínské kroky proti EU a asertivnější politiku vůči Tchaj-wanu, která ohrožuje současný status quo (Bütikofer – Godement – Maull et al 2020). Evropští poslanci ve zprávě označili Tchaj-wan za „klíčového partnera a demokratického

spojence v indicko-pacifickém regionu“ a vyzvali členské státy k zahájení úzké spolupráce (European Parliament 2021). Nejkontroverznějšími body ve zprávě jsou doporučení ohledně posouzení dopadů na Dvoustrannou investiční dohodu (BIA) a návrh na přejmenování Evropského hospodářského úřadu na Tchaj-wanu (Ghiretti – Stec 2021).

Evropský parlament se stal důležitou součástí snah o posílení vztahu mezi EU a Tchaj-wanem. V nedávné době přijal řadu opatření na podporu vzájemných vztahů, které souvisí s usnadněním výměn a návštěv mezi parlamenty, podporou účastí Tchaj-wanu v mezinárodních organizacích a posílení obchodní spolupráce (Taiwan ROC 2021). V listopadu 2021 delegace Evropského parlamentu podnikla pozoruhodnou cestu na Tchaj-wan. Jednalo se o úplně první oficiální návštěvu ostrovního státu. Delegace, složená ze Zvláštního výboru pro zahraniční vměšování a dezinformace (INGE), se setkala s prezidentkou Tsai, premiérem Su Tseng-changem a dalšími vysokými představiteli a odborníky. Účelem cesty bylo seznámit se s tchajwanským inovativním systémem, který se zaměřuje na boj proti dezinformacím a dalším typům hybridních útoků. Poslanci vyjádřili solidaritu Tchaj-wanu za jeho bezprecedentní úsilí vypořádat se s tlakem Pekingu a naznačili možnost budoucí spolupráce v podobě zřízení společného dezinformačního centra v Tchaj-peji (European Parliament News 2021). Vedoucí delegace R. Glucksmann poznamenal, že „návštěva ukazuje, že Tchaj-wan je nyní na předním místě v agendě Bruselu a v každém státě“ (Glucksmann dle Wu – Lee 2021). Dále deklaroval, že je v dlouhodobém zájmu Evropy podporovat Tchaj-wan, protože ztělesňuje svobodu a demokracii, které by si stejně smýšlející země měly vážit a chránit (European Parliament News 2021). Samotná návštěva přišla uprostřed obav EU, které souvisely s údajnými pokusy Číny ovlivnit evropskou politiku a snahám šířit dezinformace o pandemii. Realizace cesty zvýšila napětí mezi EU a Pekingem, ačkoliv delegace tvrdila, že se nejednalo o provokaci (Deutsche Welle 2021). Peking již před tím sankcionoval některé členy Evropského parlamentu (včetně Glucksmanna) z důvodu „vážného poškozování suverenity a zájmů Číny“. Přesněji se to stalo poté, co EU zavedla sankce proti zneužívání muslimské menšiny v Siňťangu (Tian – Daly 2021).

Proces změny postoje EU nepřišel náhodně, protože v Evropě vždy byli zastánci Tchaj-wanu, ale nikdy nebyli tak hlasitě slyšet jako během Covidu-19 (Kironska dle Hutt 2022). Jak se zdá, stále více agresivní a konfrontační tlak na Tchaj-wan měl opačný výsledek, než Peking původně plánoval. Strategie zastrašování, která kdysi byla úspěšná, již není tolerována evropskými státy. Dokonce i země, které jsou silně ekonomicky závislé na Číně, se postavily na podporu Tchaj-wanu. Takovým příkladem je Německo nebo Irsko (Sang 2021). Nelze ovšem ignorovat skutečnost, že zvýšené napětí mezi Pekingem a Bruslem má své nevýhody, protože zvyšuje riziko konfliktu. Evropa (kromě Svatého stolce) formálně neuznává Tchaj-wan a je stále opatrná před možnými důsledky změny politiky vůči Peking. Pandemie se přesto stala jakýmsi „budíčkem“ pro EU, který se stal důležitým pro uvědomění potřeby posilovat partnerství s demokratickými zeměmi, aby se mohla ochránit před autoritářským vměšováním. Z toho důvodu mezi EU a Tchaj-wanem v současnosti sledujeme proces tzv. zrání spolupráce (Stec – Ferenczy 2022). Tento vývoj je zčásti poháněn některými zeměmi střední a východní Evropy, zejména Litvou nebo Českou republikou.

3.3.2 Litva

Velkým hybatelem evropské politiky směrem k Tchaj-wanu se stala Litva. Od roku 2020 se nová litevská vláda zavázala podporovat Tchaj-wan. Ostrov popsala jako „bojovníka za svobodu“ a začala kritizovat Peking za porušování lidských práv v Hongkongu a Tibetu (Ridgwell 2022). Prvním podnětem k zintenzivnění interakcí s Tchaj-wanem se stala lékařská spolupráce, zahájená během pandemie v rámci iniciativy #TaiwanCanHelp. V květnu 2021, kdy ostrovní stát byl vystaven prvnímu vzplanutí domácích případů Covidu-19, se země střední a východní Evropy rozhodly oplatit předchozí pomoc a poskytly pomocnou ruku. Litva poslala dar v podobě 20 tis. dávek vakcín Astra Zeneca, zatímco Tchaj-wan v rámci podpory reagoval nákupem litevských potravin (Chen – Huang 2021). Rozhodnutí přišlo, kdy Vilnius oznámil, že opustí rámec spolupráce 17+1²¹

²¹ Je regionálním sdružením sedmnácti zemí střední a východní Evropy a Číny jako součást iniciativy Belt and Road.

a rozšíří vazby na Tchaj-wan (Ferenczy 2021). Litevský parlament naznačil, že země hodlá zaujmout kritický postoj vůči Číně, proto v květnu byla schválena rezoluce, která označila zacházení Číny s ujgurskou menšinou za „genocidu“ (Ridgwell 2022).

Větším kamenem úrazu pro Peking bylo, kdy Litva ve Vilniusu zřídila Tchajwanskou reprezentativní kancelář, kterou otevřela na konci listopadu 2021. Jedná se o de facto ambasádu, která jako první na světě v názvu odkazovala na „Tchaj-wan“ namísto obvyklé „Tchaj-pej“. Litevští představitelé vysvětlili, že použití označení „Tchaj-pej“ v názvu zastupitelského úřadu je zavádějící, protože nedefinuje celé území a jeho identitu (Macikenaite 2021). Vilnius ujistil, že se nejedná o snahu narušit politiku „jedné Číny“. Vzhledem k tomu, že Litva odmítla odstranit název, Čína bez většího váhání omezila diplomatické styky s Litvou. Nejdříve odvolala své velvyslance a poté požádala o odevzdání diplomatických průkazů litevských zastupitelů v Pekingu. Litva, vzhledem k bezpečnostním obavám ze ztráty imunity diplomatů, nařídila opustit Čínu a uzavřela ambasádu (Hille – Milne – Sevastopulo 2021). Po návštěvě Vilniusu tchajwanskou obchodní delegací, se Peking pustil do uvalování ekonomických sankcí na Litvu. Vztahovaly se nejen na vývoz litevských produktů a dovoz čínských surovin, ale také vytvářely nátlak na evropské státy, aby přestaly vyrábět produkty, které by zahrnovaly litevské komponenty (Vela – Leali – Lau 2022).

Ekonomické vazby mezi Čínou a Litvou jsou relativně nevýznamné, protože čínské investice a litevský vývoz představují pouze 1 % výnosů, ale kvůli provázanosti ekonomik se sankce dotkly i ostatních členských zemí (Ozer 2022). Na rozvíjející čínsko-litevský konflikt odpověděli Ch. Michel (předseda Evropské rady) a von der Leyenová odesláním dopisu zákonodárcům EU. V něm uvedli, že „výhrůžky, politický tlak a donucovací opatření, namířené proti členským státům EU, nejsou přijatelné“ (Lau 2021). Tchajwanská vláda reagovala nabídkou úvěrového programu ve výši 1 miliardy dolarů a založila samostatný fond v podobě 200 milionů dolarů, který měl sloužit k investicím do polovodičů, biotechnologie, laserů a výzkumu (Milne – Hille 2022). Následně začaly tchajwanské podniky nakupovat litevské zboží (tj. rum, čokoládu, mléko a pivo),

kteře bylo odmítnuto Čínou (Tso 2022). Ostrov se tak snažil předvést, že se Litva nemusí tolik spoléhat na ČLR. Stejně se také evropské země mohly přesvědčit, že Tchaj-wan je spolehlivým a štědrým partnerem. Podporu mj. poskytly USA, které s Litvou podepsaly smlouvu o vývozním úvěru ve výši 600 milionů dolarů, aby země mohla lépe čelit čínskému ekonomickému tlaku (Sytas 2021). Francie začala vyzývat EU, aby zasáhla do sporu o Litvu a do budoucna navrhla nástroje na rychlé řešení obchodních politik (Vela – Leali – Lau 2022). V důsledku se EU rozhodla přesunout konflikt na mezinárodní úroveň, kdy požádala WTO o konzultace. Cílem bylo nalézt uspokojivé řešení ve sporu s Čínou ohledně „diskriminačních obchodních praktik“ litevského zboží (WTO 2022). Tchaj-wan a největší ekonomiky G7 se připojily do procesu, kdy se postavily proti hospodářskému a politickému nátlaku Číny (Heatherington 2022). To pravděpodobně Peking nikdy před tím nemohl očekávat. Na druhou stranu spor může trvat roky, protože se nejedná pouze o obchodní roztržku, ale také o tchajwanskou otázku, která vystavuje Čínu k nekompromisnosti.

Otázkou je, jak dlouho podpora Tchaj-wanu bude pokračovat. Na litevské politické scéně není jednota ohledně politiky vůči ostrovní demokracii. Prezident Nauseda lituje zhoršení vztahu s Čínou a označil rozhodnutí o otevření tchajwanského zastoupení pod vlastním jménem za „chybu“ (Euronews 2022). Zatímco předseda vlády a ministr zahraničí hodlají pokračovat v politice na prohlubování vztahu s Tchaj-pej. V současnosti Litva na Tchaj-wanu získala obrovskou popularitu, protože rozvíjející se partnerství posiluje mezinárodní postavení a rozšiřuje tchajwanský vliv.

3.3.3 Česká republika

Česká republika se stala průkopníkem sblížování Tchaj-wanu s Evropou. Česko-tchajwanské vztahy mají bohatou historii, ale k prohlubování pevnějších vazeb dochází až během Covidu-19. ČR je úplně první evropskou zemí, která dosáhla dohody o spolupráci na prevenci epidemie. Podle společného prohlášení spolupráce zahrnuje vývoj testovacích souprav, vakcín a léků; výzkumem zdravotnických technologií a sdílení informací mezi zeměmi (TECO Prague

2020a). V rámci tchajwanské covidové kampaně, se ČR stala příjemcem tchajwanských darů, které zahrnovaly respirátory a pět linek na jejich produkci. Podobně jako Litva a Slovensko, Česká republika se rozhodla pomoci Tchaj-wanu v nouzi a darovala 30 tis. dávek vakcín Moderna (Taiwan Today 2021). Tchajwanské ministerstvo zahraničí vyjádřilo svou vděčnost na oficiálním twitterovém účtu, kde mj. uvedlo, že české „gesto vypovídá o síle vzájemných vztahů“ (MOFA ROC 2021c). Český Senát jednomyslně schválil rezoluci, která vyzývala k plné účasti Tchaj-wanu ve WHO a také účasti v mezinárodních organizacích, zejména v Mezinárodní organizaci pro civilní letectví nebo Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu (Butler 2021). Toto usnesení bylo přijato jednomyslně a slouží jako výzva pro vládu.

K posunu české zahraniční politiky přispělo také vítězství koalice Demokratický blok²², která se zavázala posílit právní stát a jednat po vzoru V. Havla, tj. podporovat demokracii, lidská práva a členství v NATO. V říjnu 2021 tchajwanská delegace navštívila Českou republiku, čímž se stala největší obchodní návštěvou v historii obou zemí. Ve stejnou dobu do Prahy dorazil tchajwanský ministr zahraničních věcí J. Wu, aby spolu s investory projevil vděčnost za dary vakcín a další podporu (Muller 2021). Vzhledem k návštěvě Tchaj-wanu předsedou Senátu M. Vystrčilem, se Česká republika stala velice populární a otevřela příležitost pro spolupráci v high-tech oborech. Této spolupráci již předcházely politické kroky, které vedly k užším vazbám na Tchaj-wan. Po dlouhé době výrazným odklonem od Číny bylo, kdy Praha v roce 2019 zrušila dohodu o sesterském městě s Pekingem. Spolupráce byla zastavená poté, co se pražský primátor Z. Hřib snažil odstranit klauzuli, která zmiňovala, že Tchaj-wan je nedílnou součástí Číny (Bajerová 2019). Tento krok vysvětlil jako snahu o nepolitické partnerství, založené jen na kulturní výměně a oboustranných výhodách (Pisingerová 2019). V reakci Peking zahájil odvetnou nátlakovou politiku. Čína zrušila dlouho plánované turné Pražské filharmonie až ve 14 čínských městech (Liu 2020). Praha následně podepsala sesterskou dohodu s Tchaj-pejím, která se týká kulturní, ekonomické a obchodní spolupráce (TECO

²² Zahnuje ODS, KDU-ČSL, TOP09 a STAN.

Prague 2020b). Primátor Hříb představuje silného zastávce dřívější české politiky, která zdůrazňovala lidská práva a demokracii. Tomu nasvědčují i další symbolické kroky, jako vyvěšení tibetské vlajky na památku výročí povstání v roce 1959 nebo uskutečnění setkání s tchajwanskou prezidentkou Tsai (Karásková 2020).

Vztahy s ČLR dosáhly historického minima, když J. Kubera, tehdejší předseda českého senátu, oznámil svůj záměr navštívit Tchaj-wan. V důsledku čínská ambasáda poslala dopis, ve kterém pohrozila ekonomickou odvetou, pokud se nezruší plánovaná cesta. Čína varovala před zásahem proti českým firmám v Číně a výslovně uvedla, že se může jednat o Škodu Auto, klavíry Petrof nebo Home Credit Group (Satter – Carey 2020). Cesta byla pozastavena kvůli předčasně smrti Kubery. Historický proslov na Tchaj-wanu nakonec přednesl nástupce Kubery – M. Vystrčil. K vyjádření své podpory prohlásil: „Jsem Tchajwanec“, což připomnělo slavný projev J. F. Kennedyho. Cestu uskutečnil navzdory tomu, že nebyla doporučena prezidentem, předsedou poslanecké sněmovny, premiérem ani ministrem zahraničních věcí (Kopecký 2020). Bylo zřejmé, že během koronavirové krize ústavní činitele nebyli ochotni vyváznout z čínského vlivu, protože existovaly určité obavy z ekonomických důsledků a odmítnutí dodat ochranné pomůcky (Kopecký 2020). Vystrčil však zaujmul protichůdný postoj a svou akcí na Tchaj-wanu zastupoval názor části české společnosti, u které se rozvíjel negativní názor na Čínu. Vzhledem k tomu, že stejně jako v jiných zemích, ČLR vlastní podíly v českých vysokohodnotných společnostech, využívá tyto investice jako ekonomickou páku. Skrze společnost CITIC Europe získala například fotbalový klub Praha Slavia, skupinu Pivovary Lobkowitz, aerolinky Travel service nebo pětihvězdičkové hotely v Praze (Neufus 2018). Navíc těsně před vypuknutím Covidu-19 i samotný prezident Zeman, který je výrazně pro-čínský, sdělil nespokojenost kvůli nenaplnění Pekingem slíbených investic (Zázvorka 2019). To celkově vedlo k přehodnocení výhod vzájemného partnerství českou veřejností a v určitých případech se objevila nespokojenost v podřizování se komunistickému režimu (Rejtová 2020).

Vystrčil zdůraznil, že cílem podnikatelské delegace nebylo zpochybnit politiku „jedné Číny“, ale prohloubit ekonomické vztahy a prokázat zájem Česka

o spolupráci s demokratickými zeměmi, respektive se snažil prosadit důležitost hodnot v české zahraniční politice (Kopecký 2020). Dalším důvodem navázání vazeb na Tchaj-wanu byla snaha obnovit českou ekonomiku, která byla zasažená Covidem-19. Česko-tchajwanská spolupráce je velice perspektivní, zejména v oblastech zelené energetiky, výrobě nedostatkových čipů, pandemické spolupráci, kybernetické bezpečnosti, zdravotnického materiálu, bankovníctví nebo podpoře cestovního ruchu (Šindlerová 2021). Nepřekvapivě, ministr zahraničí Wang Yi reagoval na návštěvu prohlášením, že za svou iniciativu předseda českého Senátu zaplatí „vysokou cenu“, protože překročila „červenou linii“ (Nerad 2020). V podobném duchu byla rétorika použita proti ČR novinami Global Times. Čeští politici, a to navzdory nesouhlasu s cestou, nemlčeli a vystoupili proti kritice a výhrůžkám. Náměstek ministra zahraničí M. Tlapa předvolal čínského velvyslance v Praze a varoval ho před nevhodnými komentáři (ČTK 2020). Pozoruhodným však bylo, že Česká republika poprvé dosáhla i mezinárodní podpory. Řada politických představitelů čínské výhrůžky odsoudila, včetně zástupců Slovenska, Francie, USA nebo Německa. Všichni Pekingu vzkázali, že podobné vyhrožování není přijatelné, protože čínské vztahy s evropskými státy by měly být založeny především na vzájemném respektu (Nerad 2020).

Zdá se, že přehnaná rétorická reakce Číně jen uškodila, zatímco české trhy nezaznamenaly žádné velké škody. Vystrčilova cesta na Tchaj-wan odhalila skutečnost, že čínské výhrůžky nemusí být doprovázeny odvetnou akcí, zvláště v případě zemí s menšími čínskými investicemi (Karásková 2020). ČLR je zvyklá, že malé státy se podřizují a neodhodlají se postavit velké Číně. Nebyl to případ České republiky, ta jako žádná jiná země přednesla velice odvážný projev a navzdory rizikům podpořila Tchaj-wan. ČR tím prokázala, že ne vždy státy musí projevovat úctu Pekingu a naslouchat diktátům ve vlastní zahraniční politice. Takové uvědomění pro jiné země může do budoucna znamenat následování českého příkladu. Cesta vedla nejen k posílení spolupráce s Tchaj-pejí, ale také měla větší dopady, protože otevřela ostrovu „dveře do Evropy“ a do jisté míry ovlivnila rozhodnutí zahrnout ostrov do strategie EU.

Závěr

Po celá desetiletí se Tchaj-wan tváří v tvář potýkal s čínskou izolační politikou, která byla přímým důsledkem politiky „jedné Číny“. Od ztráty členství v OSN a americké zahraničně-politické reorientace směrem k Pekingu, se mezinárodní postavení ostrovní demokracie začalo zhoršovat. Tchaj-wan však nikdy nepřestal se snahou zpochybnit tento vývoj. ČLR nejen získala většinu diplomatických spojenců, ale s ekonomickým vzestupem začala zesilovat ambice o sjednocení s ostrovem v rámci modelu „jedna země – dva systémy“. Nejprve se snažila tohoto cíle dosáhnout získáním přízně a ekonomickými pobídkami, které měly vést k pozvolné integraci ekonomik. Čína přesto nedokázala ovlivnit zesilující diskurz o tchajwanské identitě, který souvisel s prohlubováním demokracie, v jejímž světle došlo ke zdůraznění odlišnosti od pevniny.

Období diplomatického příměří s ČLR skončilo zvolením prodemokratické prezidentky Tsai Ing-wen, která respektuje posun tchajwanské společnosti s ohledem na události v Hongkongu a viditelně se snaží udržovat současný stav. Nepřijetí historického konsenzu se stalo velkým impulzem pro čínské stupňování napětí a zavedení striktnější strategie na omezování tchajwanského diplomatického prostoru. Čínský vliv je nyní schopen účinně blokovat tchajwanské členství v mezinárodních organizacích a agenturách (např. OSN, ICAO nebo WHO). Dokonce touha pro sjednocení je natolik silná, že se Čína snaží získat zbylou hrstku diplomatických spojenců Tchaj-wanu, dokud ostrov nepodlehne sjednocení. Tuto politiku izolace lze považovat za poměrně úspěšnou, protože od vládnutí Tsai, Tchaj-wan nezískal členství v žádné organizaci a zažil nejrychlejší pokles počtů diplomatických spojenců od 90. let 20. st.

Covid-19 se stal bezprecedentní v mnoha ohledech. Kromě toho, že svět zažil jednu z nejhorších kapitol historie, došlo také k určitému posunu ve vztazích mezi ČLR, Tchaj-wanem a dalšími zeměmi vyspělých ekonomik. Vypuknutí pandemie a následné znovuzvolení prezidentky Tsai, zapříčinilo ještě větší vyostření již tak napjatých vztahů napříč Tchajwanskou úžinou. V reakci na to zařadil čínský vůdce Si sjednocení s ostrovem do jednoho z cílů svého ambiciózního projektu tzv. čínského snu. To vedlo k zavedení hybridní nátlakové

strategie, která měla vést k totálnímu vyčerpání ostrova. Dokonce následný rekordní vpád čínských vojenských letadel do tchajwanského vzdušného prostoru vyvolal otázku možného vzplanutí konfliktu. Zvláště, když dalším katalyzátorem napětí je čínsko-americká hegemonická soutěž. V reakci na pandemii se však Peking uchýlil k netransparentnosti, šíření dezinformací a hájení zájmů konfrontačními způsoby. To ovšem značně přispělo ke zhoršení mezinárodní pověsti a vedlo k přehodnocení vztahů s ostatními státy. Naopak pro Tchaj-wan se pandemie stala bodem obratu v podobě zlepšení mezinárodního postavení. Ostrov se proslavil světově uznávanou reakcí na covidovou krizi. To otevřelo nové příležitosti pro spolupráci a poprvé narušilo čínské snahy o marginalizaci. Vzhledem ke vzniku tohoto jedinečného vývoje, jsem si v rámci této práce stanovila několik otázek, abych zjistila, zda skutečně došlo k proměně mezinárodního vnímání Tchaj-wanu a jeho diplomatické aktivity.

Prvním úkolem bylo prozkoumat, co si lze představit pod tchajwanským modelem boje proti Covidu-19 a jakým způsobem přispěl ke zlepšení postavení Tchaj-wanu ve světě. Jedná se tedy o soubor postupů, která přijala tchajwanská vláda během pandemie pro včasné nasazení opatření, prevenci viru a kontrolu jeho šíření v komunitě. Součástí procesu je vytvoření pohotovostního týmu pro řízení epidemie, neprodlené uzavření hranic, zajištění dostatku ochranných prostředků, využití digitálních technologií ke sledování kontaktů a vymáhání hromadných karantén. Tchajwanský úspěch se skutečně z velké části zakládal na předchozích zkušenostech s respiračním onemocněním SARS. Nicméně na vládě také záleží, protože dokázala účinně spolupracovat s odborníky a řídit se přesně určeným plánem. Ten bylo možné realizovat vzhledem k dobře zavedeným státním kapacitám, například systému veřejného zdraví, vyvinutým databázím, demokratické správě věcí veřejných, transparentnosti, neustálé komunikaci s veřejností a zdravotní gramotností. Veřejnost měla největší zájem o dodržování opatření, protože vláda po celou dobu udržovala pouto důvěry. Ovšem důležitou součástí v boji proti Covidu-19 bylo také sjednocení tchajwanské společnosti samotné, což mj. souvisí tamní kulturou a kolektivistickým duchem. Tchajwanské postupy, které dokázaly po dlouhou dobu omezovat šíření viru a dosáhly

nejmenšího úmrtí, se staly bezpochyby světovým vzorem. Je evidentní, že takovou promyšlenou a všeobecně přijatou strategii postrádalo mnoho států na světě. Většina zemí váhala v otázkách karantény, sledování kontaktů a nošení roušek. Kamenem úrazu byl především nedostatek vládní komunikace s veřejností a přijetí chaotických rozhodnutí. Mnoho zemí se potýkalo s rozdělením společnosti, kdy se lid spoléhal více na dezinformace a obecně panovala nedůvěra, zmatek, strach, hněv nebo úzkost. V podstatě nedostatek zkušeností při snaze čelit pandemii ze strany států a WHO, ohrozil miliony životů a přidal na závažnosti globálního problému. Navzdory pokusům o další čínská omezování Tchaj-wanu při angažmá ve WHO, se ukázalo, že svět již nemůže ignorovat tchajwanskou zkušenost. Malý ostrov začal hrát klíčovou roli nejen v případě sídlení zkušeností se zvládnutím Covidu-19, ale také ohromil svět svými schopnostmi neustále se vylepšovat a řešit krize efektivně. Výsledkem zjištění je, že úspěch tchajwanského modelu se stal impulzem pro mezinárodní zviditelnění Tchaj-wanu a zdůraznil jeho hodnotu při zapojení do globálního dění a řešení krizí.

V druhé výzkumné otázce jsem zjišťovala, jak se v důsledku Covidu-19 transformovala tchajwanská zahraniční politika a veřejná diplomacie. Počátky této proměny lze sledovat až poté, co tchajwanská vláda stabilizovala krizovou situaci na domácí půdě a postupně začala projevovat mezinárodní úsilí k zastavení pandemie ve světě. Svůj úspěšný model pro boj proti Covidu-19 prosadil do mezinárodní diplomatické kampaně „*Tchaj-wan může pomoci, Tchaj-wan pomáhá*“. V době, kdy počet oficiálních diplomatických spojenců klesal a geopolitický význam Pekingu rostl, Tchaj-wan spatřil možnost, jak získat pozitivní dividendu pro zajištění svého nejistého postavení. Nejprve se zapojil do soutěže s ČLR o projekci měkké síly v tzv. rouškové diplomacii. Ze dne na den, se malý ostrovní stát stal předním světovým výrobcem, dodavatelem a humanitárním dárcem roušek/respirátorů pro spřízněné a nejvíce zasažené země. Pandemie přispěla také k novému směru uplatňování politiky, tj. na úrovni veřejnosti. Tchajwanci se měli možnost stát součástí globální podpory zdraví a darovat svůj nevyužitý příděl roušek zemím v nouzi. Světová popularita rostla, což ve společnosti vyvolalo hrdost a napomohlo ještě více upevnit tchajwanskou

identitu. Byl to však jen začátek, protože tchajwanská iniciativa pokračovala. Ostrovní stát si uvědomil, že konečně má příležitost poskytnout světu svůj potenciál, který souvisí s vyspělostí ve veřejném zdravotnictví a technologickými inovacemi. K realizaci tohoto záměru vytvořil multilaterální platformy, kde uspořádal řadu mezinárodních fór, webinářů, výstav technologií, tiskových konferencí a obchodních misí. Po celou dobu tchajwanskou covidovou kampaň podporovala digitální diplomacie, která byla přítomna ve zpravodajských službách, videích a publikacích. Mnoho zemí vyjádřilo pozitivní ohlasy o Tchaj-wanu jako nejlepšímu světovému vzoru v boji proti pandemii Covid-19. Na sociálních sítích, respektive nejvíce na Twitteru, vznikla tzv. hashtagová diplomacie, která stala dalším velkým šířitelem tchajwanského příběhu o poskytování záchranné ruky ve světě. V reakci státy našly odvahu, jak podpořit ostrovní demokracii, a to v projevech vděčnosti, kdy aktivně používaly propagující kombinace hashtagů. Bylo to také poprvé, co se tchajwanské slogany objevily v New Yorku a Ženevě, aby nastolily globální debatu o přínosu Tchaj-wanu a podpořily zapojení ostrova do světového dění.

Podle představeného přehledu hodnotím, že během pandemie tchajwanská zahraniční politika a veřejná diplomacie dosáhla značného rozšíření aktivit ve světě, zdůraznila odlišnost od pevniny, posílila identitu Tchajwanců a znovuobnovila debaty o potřebě zapojení do mezinárodních organizací. Na mezinárodní scéně Tchaj-wan získal obraz „pronásledovaného“ altruistického státu, který usiluje o roli šířitele dobra ve světě, a to navzdory vyloučení z WHO a dalších důležitých organizací. Ve srovnání s tím bylo čínské chování vnímáno jako snaha očistit reputaci a odvrátit pozornost od původu vypuknutí Covidu-19. Reakce na čínskou zdravotní diplomacii byla smíšená a v některých případech vyvolávala otázky ohledně spolehlivosti. Číny v roli globálního lídra. V důsledku se mnoho podobně smýšlejících demokracií začalo přiklánět na stranu Tchaj-wanu a mezinárodně prosazovat jeho členství ve WHA. Od roku 2020 tchajwanská snaha o získání mandátu nikdy nebyla natolik blízká úspěchu díky nárůstu přízně a podporujících prohlášení. Nicméně vliv ČLR jako stálého člena Rady bezpečnosti má stále větší váhu. Nebyl tak naplněn ani krátkodobý cíl, který se

týkal členství Tchaj-wanu ve WHA. Je však zřejmé, že ostrovní demokracie posílila své postavení a do budoucna má lepší pozici při snahách odstranit paralyzující politiku mezinárodní izolace.

V rámci třetí otázky jsem zkoumala, zda se během pandemie projevila proměna vnímání Tchaj-wanu u ostatních států a případně jakým způsobem. K nalezení odpovědí jsem použila případové studie zemí a entit (USA, Austrálie a EU s důrazem na Litvu a ČR), které dlouhodobě podporují neoficiální vztahy s Tchaj-wanem, ale jejich interakce vždy podléhaly spíše marginalizaci kvůli snahám nepoškodit vazby s Pekingem. Ukázalo se, že příchod pandemie a úspěšný tchajwanský příběh se staly katalyzátorem k přehodnocení přístupu k ostrovu ze strany mnoha stejně smýšlejících demokracií. Výzkum ve všech případech potvrdil, že k proměně vnímání Tchaj-wanu a posunům ve vztazích bezprostředně došlo. To se projevilo hlavně v přijetí množství příznivých politik směrem Tchaj-wanu a zvětšení mezinárodního ohlasu na zapojení ostrova do WHA a dalších mezinárodních organizací. Všechny zkoumané případy prokázaly, že došlo k výraznému navýšení spolupráce v oblastech, ve kterých Tchaj-wan světově vyniká. Jedná se především o spolupráci na prevenci a řešení pandemie, výměně informací, odstranění křehkosti zdravotních systémů, zajištění zdravotnického materiálu, vývoji léků, zelené energetice, výrobě nedostatkových polovodičových čipů nebo kybernetické bezpečnosti apod. Ve všech případech se objevila linie rychlého zhoršování vztahů s ČLR. V důsledku vznikla celková snaha diverzifikovat obchod na Číně, kdy tchajwanské dodavatelské řetězce značně nabyly na hodnotě. Tato mimořádná ekonomická expanze Tchaj-wanu měla možnost se rozvíjet právě kvůli účinnými covidovým opatřením. Společným znakem v posunu politik zkoumaných případů byla také snaha zdůraznit a podpořit tchajwanskou demokracii a hodnoty, které tyto státy sdílejí. Tchaj-wan dokázal posílit důvěru v odolnost demokratického zřízení při řešení krizí a poukázal na odlišnost od autoritářských netransparentních postupů.

Ve výsledku Spojené státy, které dlouhodobě udržují „strategii nejednoznačnosti“ v Tchajwanském průlivu, se přibližují k větší jasnosti: posilují vojenskou a diplomatickou podporu ostrova. Je ovšem třeba přihlídnout k tomu,

že Tchaj-wan se stal součástí větší geopolitické hry, která souvisí s čínsko-americkou hegemonickou soutěží. Stejně také Austrálie, v důsledku obchodních třenic s Čínou a celkovou obavou o bezpečnost, projevuje zájem o spolupráci s ostrovem a demokratickými spojenci. Nyní vysílá silné signály, že považuje Tchaj-wan za klíčový v geostrategických zájmech indicko-pacifického regionu. V případě EU, která během pandemie zaznamenala nárůst čínské manipulace a kybernetických útoků, došla k uvědomění potřeby posilovat partnerství s demokratickým Tchaj-wanem. Výraznou roli v prosazování této evropské politiky se staly hlavně malé země jako Litva a Česká republika. Ty se nejen dokázaly postavit nátlakům Číny, ale také přispěly k vyzdvižení Tchaj-wanu do popředí agendy EU. V praxi se prokázalo, že čím více se vztahy s ČLR začínají zhoršovat, tím více dochází k posílení vazeb s Tchaj-wanem. Jinými slovy Covid-19 dokázal podtrhnout již vzniklé mezery ve vztazích s Čínou a stal se katalyzátorem pro zvýšení zájmu o úspěšnou ostrovní demokracii. Nicméně viditelný posun politik směrem k Tchaj-wanu v žádném případě nevykazuje změnu nebo narušení politiky „jedné Číny“. ČLR stále hraje podstatnou roli ve světovém obchodu, institucích a pokračuje v prosazování geopolitických ambicí. Státy také čelí smíšeným postojům, protože v žádném případě nemají zájem o vyprovokování konfliktu.

Celkově výzkum potvrdil, že skutečně došlo k rozšíření diplomatických aktivit Tchaj-wanu a zlepšení jeho mezinárodního vnímání a postavení. Peking se do budoucna bude muset vypořádat se zhoršením mezinárodní pověsti a ztrátou důvěry mnoha vyspělých demokracií. Naopak Tchaj-wan, jehož mezinárodní image vzkvétá, má v současnosti jedinečnou příležitost využít této pozitivní dividendy pro další rozšiřování svého mezinárodního prostoru. Od pandemie má zajisté silnější mezinárodní pozici, aby mohl čelit čínské politice izolace. Stále však Tchaj-wan nedokázal získat statut pozorovatele ve WHA. Otázkou také zůstává, zda zvýšená mezinárodní přízeň k ostrovní demokracii není dočasná. Je možné, že se chování států během mimořádných okolností může odlišovat. Není ani vyloučeno, že budoucí situace se může vyvíjet jinak, vzhledem k případné normalizaci vztahů s Čínou ve snaze odstranit prohlubující se světové napětí.

Seznam zdrojů

ALAGAPPA, Muthiah (2017). China's Taiwan Dilemma: Rethinking Ideas of Nation, State and Sovereignty. *Global Asia*, Vol. 12 (4), s. 90–97 (<https://www.globalasia.org/data/file/articles/423ad7e872783aab8526de12b9482da7.pdf>, 24. 1. 2022).

AIT (1979). *Taiwan Relations Act. Public Law 96-8, U.S. C. 3301* (<https://www.ait.org.tw/our-relationship/policy-history/key-u-s-foreign-policy-documents-region/taiwan-relations-act/>, 15. 1. 2022).

AIT (1982). *U.S.-PRC Joint Communique 1982* (<https://www.ait.org.tw/our-relationship/policy-history/key-u-s-foreign-policy-documents-region/u-s-prc-joint-communique-1982/>, 17. 1. 2022).

AIT (2021). *Remarks by AIT Director W. Brent Christensen at Hsieh Nien Fan* (<https://www.ait.org.tw/remarks-by-ait-dir-christensen-hsieh-nien-fan/>, 27. 2. 2022).

AIT (nedatováno). *Our Relationship* (<https://www.ait.org.tw/our-relationship/>, 8. 2. 2020).

ALIZILA (2020). *Factsheet: Jack Ma Foundation and Alibaba Foundation's Global Donations and Efforts to Combat Covid-19*. 15. 4. 2020 (<https://www.alizila.com/factsheet-jack-ma-foundation-alibaba-foundations-coronavirus-donations-and-efforts/>, 15. 2. 2022).

ALLEN, Nathan – LANDAURO, Inti (2020). Spain extends coronavirus lockdown, in 'war' to buy medical supplies. *Reuters*, 26. 3. 2020 (<https://1url.cz/xrL4S>, 30. 3. 2022).

AUSTRALIAN DEPARTMENT OF DEFENSE (2020). *Joint Statement – Australia-US Ministerial Consultations (AUSMIN) 2020* (<https://1url.cz/GrL4v>, 22. 03. 2022).

BAJEROVÁ, Alžběta (2019). Inside of China's Current Hassle with the 'Rogue' Mayor of Prague. *China Observers in Central and Eastern Europe*, 1. 8. 2019

(<https://chinaobservers.eu/inside-of-chinas-current-hassle-with-the-rogue-mayor-of-prague/>, 31. 3. 2022).

BARDI, Jason – BOLLYKY, Thomas (2020). Taiwan's Response to COVID-19 and the WHO. *Think Global Health* (<https://www.thinkglobalhealth.org/article/taiwans-response-covid-19-and-who>, 4. 2. 2022).

BBC (2006). *Taiwan scraps unification council*. 27. 2. 2006 (<http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/4753974.stm>, 20. 1. 2022).

BBC (2020 a). *US approves \$1.8bn weapons sale to Taiwan*. 22. 10. 2020 (<https://www.bbc.com/news/world-asia-54641076>, 27. 1. 2022).

BBC (2020b). *Coronavirus: WHO chief and Taiwan in row over 'racist' comments*. 9. 4. 2020 (<https://www.bbc.com/news/world-asia-52230833>, 21. 2. 2022).

BBC (nedatováno). *How Taiwan became a linchpin in the fight against Covid-19* (<https://www.bbc.com/storyworks/future/taiwan-the-worlds-tech-partner/how-taiwan-became-a-linchpin-in-the-fight-against-covid-19>, 11. 2. 2022).

BENNET, Yan C. – GARRICK, John (2021). Investigators must counter China's disinformation campaigns, including on the origins of Covid-19. *ASPI* (<https://1url.cz/TrL4O>, 30. 1. 2022).

BHATNAGAR, Aryaman (2020). Reset in EU-China relations tougher in a post Covid19 world. *Observer Research Foundation* (<https://www.orfonline.org/expert-speak/reset-in-eu-china-relations-tougher-in-a-post-covid19-world-65012/>, 24. 3. 2022).

BLANCHARD, Ben (2020). WHO says following Taiwan virus response closely, after complaints. *Reuters*, 29. 3. 2020 (<https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-taiwan-who-idUSKBN21G0F9>, 25. 2. 2020).

BROUWER, Chris (2020). As Taiwan's president, alumna leads fight against COVID-19. *Cornell Chronicle*, 6. 1. 2020

(<https://news.cornell.edu/stories/2020/01/taiwans-president-alumna-leads-fight-against-covid-19>, 7. 2. 2022).

BRUNNSTROM, David – MARTINA, Michael (2021). Biden Sends Unofficial Delegation to Taiwan in ‘Personal Signal’. *Reuters*, 13. 4. 2021, (<https://www.reuters.com/world/china/biden-sends-unofficial-delegation-taiwan-underscore-commitment-white-house-2021-04-13/>, 17. 3. 2022).

BÜTIKOFER, Reinhard – GODEMENT, François – MAULL, Hanns et al (2020). Evropa se musí zamyslet nad svou „politikou jedné Číny“. *Aktuálně.cz*, 14. 9. 2020 (<https://1url.cz/hrL45>, 30. 3. 2022).

BUTLER, Staś (2021). Foreign Ministry thanks Czech Republic for support. *RTI*, 30. 3. 2021 (<https://en.rti.org.tw/news/view/id/2005272>, 30. 3. 2022).

CABESTAN, Jean-Pierre (2005). Specificities and Limits of Taiwanese Nationalism. *China Perspectives* Vol. 62 (<https://journals.openedition.org/chinaperspectives/2863>, 24. 1. 2022).

CERULUS, Laurens (2020). Von der Leyen calls out China for hitting hospitals with cyberattacks. *Politico*, 22. 6. 2020 (<https://www.politico.eu/article/eu-calls-out-china-for-hitting-hospitals-with-cyberattacks/>, 24. 3. 2022).

CNA (2021). *Taiwan raps Fitch for calling it part of China in ratings upgrade*. 10. 9. 2021 (<https://www.channelnewsasia.com/business/taiwan-raps-fitch-calling-it-part-china-ratings-upgrade-2169246>, 27. 1. 2022).

CONLEY-TYLER, Melissa (2021). Why Is Australia Talking so Much about Taiwan? *The Prospect Foundation* (<https://www.pf.org.tw/article-pfen-2089-7173>, 22. 3. 2022).

CONGRESS.GOV (2018). *Taiwan Travel Act*. Public Law 115–135, 115th Congress (<https://www.congress.gov/115/plaws/publ135/PLAW-115publ135.pdf>, 17. 3. 2022).

COLE, Bethany (2020). *The Impact of the Covid-19 Pandemic on Access to Health Care*. National Academy of Social Insurance (<https://1url.cz/ZrL4b>, 2. 2. 2022).

COOPER, John F. (1992). Taiwan's Diplomatic Isolation: How Serious a Problem? *The Journal of East Asian Affairs*, Vol. 6(1), s. 202–215 (<https://www.jstor.org/stable/23253989>, 16. 1. 2022).

CYRANIVSKI, David (2003). Taiwan left isolated in fight against SARS. *Nature* 422, s. 652 (<https://www.nature.com/articles/422652a#citeas>, 31. 1. 2022).

ČTK (2020). Vystrčil zaplatí vysokou cenu, tvrdí Čína. Podle Petříčka je vyjádření za hranou. *Deník.cz*, 31. 8. 2020 (https://www.denik.cz/ze_sveta/milos-vystrcil-cesta-tchaj-wan-20200831.html, 31. 3. 2022).

DARDIS, Lucia (2020). Dancing with the Dragon: An Economic History of Taiwan's China Policy. *Berckley Economic Review* (<https://econreview.berkeley.edu/dancing-with-the-dragon-an-economic-history-of-taiwans-china-policy/>, 15. 4. 2022).

DAVISON, Helen (2020). More than 50 Australian coal ships remain stranded off China's coast despite power blackouts. *The Guardian*, 24. 12. 2020 (<https://1url.cz/7rL49>, 15. 4. 2022)

DAVIDSON, Helen – LIN, Chi Hui (2021). Why is China increasing its military pressure on Taiwan? *The Guardian*, 6. 10. 2021 (<https://www.theguardian.com/world/2021/oct/06/why-is-china-increasing-its-military-pressure-on-taiwan>, 27. 1. 2022).

DAVISON, Helen (2021). 'How long can you maintain it?' Cost of Taiwan's pursuit of Covid zero starts to show. *The Guardian*, 8. 10. 2021 (<https://www.theguardian.com/world/2021/nov/08/how-long-can-you-maintain-it-cost-of-taiwans-pursuit-of-covid-zero-starts-to-show>, 7. 2. 2022).

DeGROOT, Kristen (2021). Rising tension between China and Taiwan, explained. *Penn Today*, 7. 10. 2021 (<https://penntoday.upenn.edu/news/rising-tension-between-china-and-taiwan-explained>, 27. 1. 2022).

deLISLE, Jacques (2010). Soft Power in a Hard Place: China, Taiwan, Cross-Strait Relations and U.S. Policy. *Orbis*, Vol 54(4), s. 493–524 (https://www.fpri.org/wp-content/uploads/2015/08/delisle.chinataiwan_01.pdf, 24. 1. 2022).

DEUTSCHE WELLE (2020). *Taiwan to postpone WHO membership bid due to pandemic*. 18. 5. 2020 (<https://www.dw.com/en/taiwan-to-postpone-who-membership-bid-due-to-pandemic/a-53480455>, 21. 2. 2022).

DEUTSCHE WELLE (2021). *Taiwan visit „not a provocation “says EU delegation*. 5. 11. 2021 (<https://1url.cz/Ertzt>, 30. 3. 2022).

DFAT (2021). *China. Kea economic indicators* (<https://www.dfat.gov.au/sites/default/files/chin-cef.pdf>, 22. 3. 2022).

DREYER, June T. (2018). The Big Squeeze: Beijing’s Anaconda Strategy to Force Taiwan to Surrender. *Foreign Policy Research Institute* (<https://1url.cz/WrL4P>, 24. 1. 2022).

DZIEDZIC, Stephen (2020). Taiwan rejoining World Health Organization still backed by Australia in diplomatically risky move. *ABC News*, 1. 5. 2020 (<https://www.abc.net.au/news/2020-05-01/australia-still-backs-taiwan-return-who-risky-move/12204850>, 21. 3. 2022).

EEAS (2020). *EU HRVP Josep Borrell: The Coronavirus pandemic and the new world it is creating* (https://eeas.europa.eu/delegations/china/76401/eu-hrvp-josep-borrell-coronavirus-pandemic-and-new-world-it-creating_en, 24. 3. 2022).

ECHALLIANCE (2021). *TAITRA Taiwan – Digital platform created to support the fight against COVID-19* (<https://echalliance.com/taitra-taiwan-digital-platform-created-to-support-the-fight-against-covid-19/>, 20. 2. 2022).

EIGEN, Melyssa – WANG, Flora – GRASSER, Urs et al (2020). Country Spotlight: Taiwan’s Digital Quarantine System. *Berkman Klein Center* (<https://cyber.harvard.edu/story/2020-07/country-spotlight-taiwans-digital-quarantine-system>, 4. 2. 2022).

ENGMAN, Mats – STÜNKEL, Larissa (2021). Taiwan and the AUKUS: A Double-Edged Sword for Taipei? *Institute for Security and Development Policy* (<https://isdpc.eu/taiwan-aukus-regional-implications/>, 22. 3. 2022).

EURONEWS (2022). *Opening a Taiwan Representative Office was 'mistake', says Lithuanian president.* 4. 1. 2022 (<https://www.euronews.com/2022/01/04/opening-a-taiwan-representative-office-was-mistake-says-lithuanian-president>, 30. 3. 2022).

EUROPEAN COMMISSION (2019). *Joint Communication to The European Parliament, The European Council and The Council* (<https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/communication-eu-china-a-strategic-outlook.pdf>, 24. 3. 2022).

EUROPEAN PARLIAMENT NEWS (2021). *European Parliament delegation ends visit to Taiwan.* 5. 11. 2021 (<https://1url.cz/srL48>, 30. 3. 2022).

EVERINGTON, Keoni (2020). “Taiwan Can Help” ad posted in New York Times. *Taiwan News*, 15. 4. 2020 (<https://www.taiwannews.com.tw/en/news/3916396>, 15. 4. 2022).

FARR, Christiana – GAO, Michelle (2020). How Taiwan beat the coronavirus. *CNBC*, 15. 6. 2020 (<https://www.cnn.com/2020/07/15/how-taiwan-beat-the-coronavirus.html>, 4. 2. 2022).

FAZAL, Tanisha M. (2020). Health Diplomacy in Pandemical Times. *Cambridge University Press IO Foundation*, 74 (S1), s. E78–E97 (<https://doi.org/10.1017/S0020818320000326times/A82469023B94AA29F23A52AF0C4B3F27>, 11. 2. 2022).

FERGUSON, Nial (2019). The New Cold War? It’s with China, and It Has Already Begun. *New York Times*, 2. 12. 2019 (<https://1url.cz/wrL4A>, 17. 3. 2022).

FLANDERS TRADE (2021). Coronavirus – *The situation in Taiwan* (<https://1url.cz/OrL4m>, 22. 2. 2022).

FERENCZY, Zsuzsa Anna (2021). Standing Up to China Could Help Bring Lithuania, The Eu And Taiwan Closer Together. *9DASHLINE*, 19. 5. 2021 (<https://1url.cz/YrL4j>, 30. 3. 2021).

FOCUS TAIWAN (2020). *Taiwan gives 400000 masks to US under cooperation agreement* (<https://focustaiwan.tw/politics/202004090023>, 11. 2. 2022).

FUKUDA, Madoka (2021). How the Covid-19 Pandemic Contributes to Rising Tensions across the Taiwan Strait. *ITEMS*, Social Science Research Council (<https://1url.cz/frL4D>, 27. 2. 2022).

GARDENER, Lauren (2020). Update January 31: Modeling the Spreading Risk of 2019-nCoV. Center for System. *Science and Engineering John Hopkins University of Medicine* (<https://systems.jhu.edu/research/public-health/ncov-model-2/>, 7. 2. 2022).

GERTSEL, Dylan (2017). It's a (Debt) Trap! Managing China – IMF Cooperation across the Belt and Road. *Center for Strategic and International Studies* (<https://www.csis.org/nfp/its-debt-trap-managing-china-imf-cooperation-across-belt-and-road>, 25. 1. 2022).

GHIRETTI, Francesca – STEC, Grzegorz (2021). *Politics of Taiwan + Indo-Pacific + EU China*. MERICS (<https://merics.org/en/merics-briefs/taiwan-indo-pacific-eu-china-policy>, 24. 3. 2022).

GLOBAL TIMES (2021). *Afghan abandonment a lesson for Taiwan's DPP*. 16. 8. 2021 (<https://www.globaltimes.cn/page/202108/1231636.shtml>, 27. 1. 2021).

GOV.UK (2021). *G7 Foreign and Development Ministers' Meeting: Communiqué, London*, 5 May 2021 (<https://1url.cz/6rL4Z>, 21. 2. 2022).

GOVERNMENT PORTAL OF ROC (nedatováno). *Foreign Affairs* (https://www.taiwan.gov.tw/content_5.php, 18. 1. 2022).

GRAHAM, Euan (2020). The armed forces and COVID-19. IISS (<https://www.iiss.org/blogs/analysis/2020/04/easia-armed-forces-and-covid-19>, 12. 2. 2022).

GRANO, Simona – WU, Helena Y. W. (2021). Xi Jinping's 2.0 Version of the "Letter to Compatriots in Taiwan". *Taiwan Studies Programme*, 26. 4. 2021 (<https://1url.cz/ArtzL>, 19. 9. 2021).

GRAY, Sergeant (2021). We Don't Need to Wait on the UN to Expand Taiwan's International Role. *The Diplomat*, 6. 5. 2021 (<https://thediplomat.com/2021/05/we-dont-need-to-wait-on-the-un-to-expand-taiwans-international-role/>, 21. 2. 2022).

GREEN, Michael J. – Glaser, Bonnie S. (2017). What Is the U.S. „One China“ Policy, and Why Does it Matter? *Center for Strategic and International Studies* (<https://www.csis.org/analysis/what-us-one-china-policy-and-why-does-it-matter>, 28. 1. 2022).

GREEN, Owen – BLUTH, Christopher (2021). China and Taiwan: why the war of words is unlikely to lead to military conflict (for now, at least). *The Conversation*, 12. 10. 2021 (<https://1url.cz/NrL4I>, 27. 1. 2022).

GROSSMAN, Derek – MILLAN, Brandon A. (2020). *Taiwan's KMT May Have a Serious „1992 Consensus „problem* (<https://1url.cz/grL4U>, 23. 1. 2022).

GROTHUSEN, Hannah (2021). How Biden is Building on Trump's Legacy in Taiwan. *CSIS* (<https://www.csis.org/blogs/new-perspectives-asia/how-biden-building-trumps-legacy-taiwan>, 17. 3. 2022).

GUAN, Jade – SUNG, Wen-ti (2020). Taiwan: Rising stakes for Australia. *The Interpreter* (<https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/taiwan-rising-stakes-australia>, 19. 4. 2022).

HALE, Erin (2021a). Taiwan holds out hope for seat at World Health Assembly meeting. *Al Jazeera*, 22. 5. 2021 (<https://1url.cz/1rLDL>, 21. 2. 2021).

HALE, Erin (2021b). Former Australia PM Urges Government to Strengthen Support for Taiwan, Other Asia-Pacific Democracies. *Voanews*, 21. 10. 2021 (<https://1url.cz/hrLDt>, 1. 4. 2022).

HAN, Emeline – CHIOU, Shu-Ti – MCKEE, Martin et al (2020). The resilience of Taiwan's health system to address the COVID-19 pandemic. *EClinicalMedicine* (<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7320260/#bib0005>, 2. 2. 2022).

HAN, Ting-Ting – TENG, Pei-ju (2022). WHO – led clinical trial of Medigen COVID-19 vaccine to be unblinded. *Focus Taiwan* 15. 2. 2022 (<https://focustaiwan.tw/society/202202150024>, 21. 2. 2022).

HARRIOSN, Mark (2020). Will Australia and Taiwan grow closer in 2021? *ASPI* (<https://www.aspistrategist.org.au/will-australia-and-taiwan-grow-closer-in-2021/>, 21. 3. 2022).

HARRISON, Mark (2021). Australia-Taiwan Relations, Taiwan, Cross-Strait Tension, and Security in the Indo-Pacific: AIIA Special Report. *Australian Institute of International Affairs*, Canberra s. 30–37 (<http://ecite.utas.edu.au/148283>, 22. 03. 2022).

HENDERSON, Anna (2021). Labor questions whether Scott Morrison is 'lying' over Taiwan 'one country, two systems' comments. *SBS*, 13. 5. 2021 (<https://1url.cz/orLDM>, 22. 3. 2022).

HERMOSO C. – TSAGKARIS C. – LAGUILLES E. et al (2021). Taiwan model to COVID-19 response. *HPhR* (<https://hphr.org/29-article-hermoso/>, 7. 2. 2022).

HETHERINGTON, William (2022). WTO says China complainants rising. *Taipei Times*, 13. 2. 2022 (<https://1url.cz/frLDz>, 30. 3. 2022).

HILLE, Kathrin – MILNE, Richard – SEVASTOPULO, Demetri (2021). Lithuania pulls diplomats from China as row deepens over Taiwan ties. *Financial Times*, 15. 12. 2021 (<https://www.ft.com/content/587cff8f-3a7f-45c3-b4c7-8ac6f3e0aa9c>, 30. 3. 2022).

HIOE, Brian (2022). How Long Will Taiwan Stick to Its Zero-COVID Approach? *The Diplomat*, 3. 2. 2022 (<https://thediplomat.com/2022/02/how-long-will-taiwan-stick-to-its-zero-covid-approach/>, 7. 2. 2022).

HITCH, Georgia – HAYNE, Jordan (2020). Federal Government calls Chinese ambassador about comments on trade boycott over coronavirus inquiry. *ABC News*, 28. 4. 2020 (<https://1url.cz/SrLDr>, 22. 3. 2022).

HOFSTEDE INSIGHTS (nedatováno). *What about Taiwan?* (<https://www.hofstede-insights.com/country/taiwan/>, 7. 2. 2022).

HORTON, Chris – LI, Lauly – CHENG, Ting-Fang (2020). Taiwan counters China's isolation campaign with mask diplomacy. *Nikkei Asia*, 23. 3. 2020 (<https://asia.nikkei.com/Politics/International-relations/Taiwan-counters-China-s-isolation-campaign-with-mask-diplomacy>, 11. 2. 2022).

HRW (2021). *Australia: Beijing Threatening Academic Freedom* (<https://www.hrw.org/news/2021/06/30/australia-beijing-threatening-academic-freedom>, 31. 3. 2022).

HSU, Joseph YK. (2007). On Taiwan's United Nations Membership. *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs*, 16(3), s. 39–43 (<https://www.jstor.org/stable/26591062>, 18. 1. 2022).

HUANG, Shu-Mei (2020). #TaiwanCanHelp: Riding vs. Confronting the COVID-19 Crisis in Taiwan. *Global-e Journal, University of California* (<https://globalejournal.org/global-e/june-2020/taiwancanhelp-riding-vs-confronting-covid-19-crisis-taiwan>, 11. 2. 2022).

HURST, Daniel – DAVISON, Helen (2021). Taiwan thanks Australian PM and defense minister for grim warning over China. *The Guardian*, 30. 10. 2021 (<https://1url.cz/YrLD1>, 21. 3. 2022).

HURST, Daniel (2020). Australia insists WHO inquiry into Covid origin must be robust, despite China tensions. *The Guardian*, 28. 12. 2020 (<https://1url.cz/OrLDe22>. 03. 2022).

HURST, Daniel (2022). Dutton dials back language on Australia defending Taiwan in a potential war with China. *The Guardian*, 6. 3. 2022 (<https://1url.cz/irLDQ>, 22. 3. 2022).

HUTT, David (2022). Taiwan is making new friends in Europe. China isn't happy about it. *Euronews*, 2. 2. 2022 (<https://www.euronews.com/my-europe/2022/02/01/taiwan-is-making-new-friends-in-europe-china-isn-t-happy-about-it>, 30. 3. 2022).

CHAN, A. Lai-yam – LEUNG, C.C. – LAM, T.H. (2020). *To wear or not to wear: WHO's confusing guidance on masks in the covid-19 pandemic* (<https://1url.cz/YrtMy>, 12. 2. 2022).

CHAN, Chang-chuan – CHEN, Sally Chi-hsin (2020). *The Taiwan Model of COVID-19 Control and Its Global Implication* (<https://1url.cz/WrtM7>, 27. 2. 2020).

CHANG, I-wei J. (2020). Taiwan's Model for Combating COVID-19: A Small Island with Big Data. *Middle East Institute* (https://www.mei.edu/publications/taiwans-model-combating-covid-19-small-island-big-data#_edn49, 4. 2. 2022).

CHANG, Felix K. (2020). *Social Distancing: Australia's Relations with China*. Foreign Policy Research Institute, Asia program (<https://1url.cz/arLDW>, 21. 3. 2022).

CHAO, Vincent (2020). *Vincent Chao on Taiwan's Lessons from the COVID-19 Pandemic*. In YouTube [online]. (<https://1url.cz/KrLDH>, 4. 2. 2022).

CHEN, Frank (2020). Anger as Taiwan's airline mistaken for China's. *Asia Times*, 15. 4. 2020 (<https://asiatimes.com/2020/04/anger-as-taiwans-airline-mistaken-for-chinas/>, 11. 2. 2022).

CHEN, Jie – COHEN, Jerome (2020). Why Does the WHO Exclude Taiwan. *Council on Foreign Relations* (<https://www.cfr.org/in-brief/why-does-who-exclude-taiwan>, 24. 1. 2022).

CHEN, Jie (2020). *Foreign Policy of the New Taiwan: Pragmatic Diplomacy in Southeast Asia* (Edward Elgar Publishing: USA).

CHEN, Wen-yi W. (2020). China's exclusion of Taiwan from the World Health Assembly is detrimental to world health — especially during a pandemic. *iPolitics*, 30. 12. 2020 (<https://1url.cz/FrLD2>, 21. 2. 2022).

CHEN, Yun-yu – HUANG, Frances (2021). New vaccine donation from Lithuania to arrive in Taiwan Thursday. *Focus Taiwan*, 10. 4. 2021 (<https://focustaiwan.tw/politics/202110040023>, 30. 3. 2022).

CHEN, Kelvin (2021). Taiwan donates 150,000 masks to central Brazilian state. *Taiwan News*, 20. 07. 2021 (<https://www.taiwannews.com.tw/en/news/4253119>, 11. 2. 2022).

CHEN, Shih-Chung (2021). Taiwan's experience in fighting COVID-19. *Nature Immunology* 22, s. 393–394 (<https://www.nature.com/articles/s41590-021-00908-2>, 4. 2. 2022).

CHEUNG, Eric (2021). China sent 56 warplanes into Taiwan defense zone on Monday, Taipei says. *CNN*, 5. 10. 2021 (<https://edition.cnn.com/2021/10/04/asia/taiwan-china-warplane-incursion-monday-intl/index.html>, 27. 1. 2022).

CHIANG, Huai-Che Jeremy (2020). How COVID-19 Challenges Taiwan's New Southbound Policy. *The Diplomat*, 18. 5. 2020 (<https://thediplomat.com/2020/05/how-covid-19-challenges-taiwans-new-southbound-policy/>, 20. 2. 2022).

CHING, Nike (2021). G-7 Countries Back Taiwan's Observer Status in World Health Assembly. *Voanews*, 5. 5. 2021 (https://www.voanews.com/a/east-asia-pacific_g-7-countries-back-taiwans-observer-status-world-health-assembly/6205478.html, 21. 2. 2022).

CHIU, Hungdah. (1993). Association for relations across the Taiwan straits (ATARS) (established in the people's republic of china) - straits exchange foundation (SEF) (established in the republic of china): agreements concerning cross-strait activities. *International Legal Materials*, 32(5), s. 1217–1227 (<http://www.jstor.org/stable/20693837>, 18. 1. 2022).

CHU, Yuan-han (2011). Taiwan's Soft Power and the Future of Cross-Strait Relations: Can the Tail Wag the Dog? In: Lee Sook J. – Melissen Jan (eds). *Public Diplomacy and Soft Power in East Asia* (<https://1url.cz/JrLDq>, 24. 1. 2022).

CHUNG, Su-Ying – CHOU, Huang-Chih F. (2020). Lessons learned from SARS to COVID-19 in the Taiwanese population. *Asian Journal of Psychiatry*, 54 (<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7341042/>, 31. 1. 2022).

INDO-PACIFIC DEFENSE FORUM (2020). *Report: PRC undermining press freedom in Taiwan* (<https://ipdefenseforum.com/2020/01/report-prc-undermining-press-freedom-in-taiwan/>, 21. 11. 2021).

INTERNATIONAL INSTITUTE FOR GLOBAL STRATEGIC ANALYSIS (2021). *Taiwan Recognition Timeline 1990–2021* (<https://iigsa.org/taiwan-recognition-timeline-1990-2021/>, 22. 1. 2022).

IPAC (2021). *IPAC launches global #LetTaiwanHelp campaign, calls for Taiwan to take part in World Health Assembly* (<https://ipac.global/ipac-launches-global-lettaiwanhelp-campaign-calls-for-taiwan-to-take-part-in-world-health-assembly/>, 27. 2. 2022).

IROZHLAS (2021). *Česko dostane z Tchaj-wanu první výrobní linky na respirátory. Produkce by mohla začít už v únoru.* 29. 1. 2021 (https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/cesko-respiratory-respirator-vyroba-linky-tchaj-wan-produkce_2101291758_tzr, 11. 2. 2022).

JAO, Nicole (2020). *'Mask Diplomacy' a Boost for Taiwan. Foreign policy* (<https://foreignpolicy.com/2020/04/13/taiwan-coronavirus-pandemic-mask-soft-power-diplomacy/>, 11. 2. 2022).

JAX, Nicole (2020). *'Mask Diplomacy' a Boost for Taiwan. Washington International Trade Association* (<https://www.wita.org/trade-news/mask-diplomacy-a-boost-for-taiwan/>, 11. 2. 2022).

JENNINGS, Ralph (2021). *Taiwan Economy Gets Boost from Those Returning Home to Shelter From COVID.* *Voanews*, 19. 2. 2021

(https://www.voanews.com/a/east-asia-pacific_taiwan-economy-gets-boost-those-returning-home-shelter-covid/6202283.html, 22. 2. 2022).

JOHN HOPKINS UNIVERSITY OF MEDICINE (2021). *Coronavirus Resource Center. Taiwan – number of Daily Death* (<https://coronavirus.jhu.edu/region/taiwan>, 23. 2. 2022).

KARÁSKOVÁ, Ivana (2020). A Foreign Policy Pendulum: Explaining the Tension between Normative Impulses and Economic Interests in Czech-China Relations. *Heinrich Boll Stiftung* (<https://1url.cz/9rLDB>, 30. 3. 2022).

KASSAM, Natasha – LIM, Darren (2021). Successful deterrence: Why AUKUS is good news for Taiwan. *The Sydney Morning Herald*, 19. 9. 2021 (<https://www.smh.com.au/world/asia/successful-deterrence-why-aukus-is-good-news-for-taiwan-20210918-p58su7.html>, 22. 3. 2022).

KASTNER, Scott L. (2006). Ambiguity, Economic Interdependence, and the US Strategic Dilemma in the Taiwan Strait, *Journal of Contemporary China*, 15(49), s. 651-669 (<https://doi.org/10.1080/10670560600836705>, 25. 1. 2022).

KEEGAN, David (2021). *Strengthening Dual Deterrence on Taiwan: The Key to US-China Strategic Stability.* Stimson (<https://www.stimson.org/2021/strengthening-dual-deterrence-on-taiwan-the-key-to-us-china-strategic-stability/>, 31. 3. 2022).

KENSAKU, Ihara (2020). Support for Taiwan President Tsai surges on virus crackdown. *Nikkei Asia*, 26. 2. 2020 (<https://asia.nikkei.com/Politics/Support-for-Taiwan-President-Tsai-surges-on-virus-crackdown>, 7. 2. 2022).

KLEINFELD, Rachel (2020). Do Authoritarian or Democratic Countries Handle Pandemics Better? *Carnegie Endowment for International Peace* (<https://carnegieendowment.org/2020/03/31/do-authoritarian-or-democratic-countries-handle-pandemics-better-pub-81404>, 17. 3. 2022).

KILEM, Frederick – CHONG, Alan (2020). China-Taiwan Mask Diplomacy: Wooing Southeast Asia? *RSIS* (<https://www.rsis.edu.sg/wp-content/uploads/2020/05/CO20085.pdf>, 11. 2. 2022).

KOPECKÝ, Josef (2020). Na Tchaj-wan pojedu, řekl Vystrčil. Popsal strach vládních špiček z Číny. *iDnes*, 9. 6. 2020 (https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/vystrcil-tchaj-wan-cesta-senat-cina-kubera.A200609_040543_domaci_kop, 30. 3. 2022).

KUEHN, David (2021). Managing the Status Quo: Continuity and Change in the United States' Taiwan Policy. *GIGA Focus Asia*, 6 (https://pure.giga-hamburg.de/ws/files/28736277/web_Asien_2021_06_en.pdf, 17. 3. 2022).

KUO, Lily (2020). 'They're chasing me': the journalist who would not stay quiet on Covid-19. *The Guardian*, 1. 4. 2020 (<https://1url.cz/6rLDG>, 7. 2. 2020).

KUO, Raymond (2022). Strategic Clarity and the Future of U.S.-Taiwan Foreign Relations. *NBR* (<https://www.nbr.org/publication/strategic-clarity-and-the-future-of-u-s-taiwan-foreign-relations/>, 15. 4. 2022).

LaGRONE, Sam (2021). Miley: China Wants Capability to Take Taiwan by 2027 Sees No Near-Term Intent to Invade. *USNI NEWS*, 23. 6. 2021 (<https://1url.cz/SrLDI>, 27. 1. 2021).

LAPLANCHE, Frédéric (2021). *Taiwan's COVID-19 strategy: successfully combining health priorities and democratic principles*. Foundation pour la recherche stratégique (<https://www.frstrategie.org/en/frs/presentation>, 4. 2. 2022).

LAU, Stuart (2021). Beijing warns G20 nations they'll 'pay a price' for backing Taiwan. *Politico*, 30. 10. 2021 (<https://www.politico.eu/article/china-foreign-minister-wang-yi-g20-summit-taiwan/>, 15. 4. 2022).

Le CORRE, Philippe – BRATTBERG, Eric (2020). *How the Coronavirus Pandemic Shattered Europe's Illusions of China*. Carnegie Endowment for International Peace (<https://1url.cz/PrLDR>, 24. 3. 2022).

- LEE, Wendy (2016). Checkbook diplomacy no longer existed in Taiwan: Tsai. *Taiwan News*, 30. 6. 2016 (<https://www.taiwannews.com.tw/en/news/2945179>, 24. 1. 2022).
- LEE, Yimou – Wang, Ann (2021). China’s latest weapon against Taiwan: the sand dredger. *Reuters*, 5. 2. 2021 (<https://1url.cz/rrLDa>, 27. 1. 2022).
- LEE, Yimou - BLANCHARD, Ben (2021). Taiwan says China blocked deal with BioNTech for Covid-19 shots. *Reuters*, 26. 5. 2021 (<https://www.reuters.com/world/china/taiwan-says-china-blocked-deal-with-biontech-covid-19-shots-2021-05-26/>, 15. 4. 2022).
- LEIFER, Michael (2001). Taiwan and South-East Asia: The Limits to Pragmatic Diplomacy. *The China Quarterly*, s. 165, 173–185 (<http://www.jstor.org/stable/3451111>, 19. 1. 2022).
- LEWIS, Jeffrey – LaBOON, David J. (2020). China’s Growing Missile Arsenal and the Risk of a „Taiwan Missile Crisis“. *NTI report* (<https://1url.cz/WrLDV>, 24. 1. 2022).
- LI, Jenny (2020). #LetTaiwanHelp: What Taiwan’s Hashtag Diplomacy Is About (<https://international.thenewslens.com/article/150349>, 15. 2. 2022).
- LIAO, Leslie (2020). „Taiwan Can Help “display draws attention in Geneva. *Radio Taiwan International*, 13. 10. 2020 (<https://en.rti.org.tw/news/view/id/2004325>, 27. 2. 2022).
- LIN, Wen-Cheng (2008). *What is the “92 Consensus?” Analysis of major players’ views and implications for future cross-Strait relations*. Institute of Mainland Studies, National Sun Yat-sen University (<https://1url.cz/ZrLDk5>. 9. 2021).
- LIN, Bonny – FUNAIOLE, Matthew P. – HART, Brian (2021). China Is Exploiting the Pandemic to Advance Its Interests, with Mixed Results. *CSIS* (<https://1url.cz/WrLD4>, 15. 2. 2022).

LIN, Bonny (2021). Key Square: Taiwan on the Chessboard with Bonny Lin. *Center for Strategic and International Studies* (<https://www.csis.org/analysis/key-square-taiwan-chessboard-bonny-lin>, 27. 1. 2022).

LIN, Syaru S. (2021). Taiwan's Continued success requires Economic diversification of products and markets, Taiwan-U.S. *Quarterly Analysis series* (<https://1url.cz/mrLDs>, 24. 1. 2022).

LIU, Diana (2021). As EU-Taiwan ties deepen, cybersecurity is front and center. *France24*, 11. 12. 2021 (<https://www.france24.com/en/asia-pacific/20211211-as-eu-taiwan-ties-deepen-cybersecurity-is-front-and-centre>, 30. 3. 2022).

LIU, Natalie (2020). Czech Diplomat Sees Spat with China through History's Lens. *Voanews*, 11. 7. 2020 (https://www.voanews.com/a/europe_czech-diplomat-sees-spat-china-through-historys-lens/6192620.html, 30. 3. 2022).

LYNCH, Colum (2020). WHO Becomes Battleground as Trump Chooses Pandemic Confrontation Over Cooperation. *Foreign Policy Analysis*, 29. 4. 2020 (<https://foreignpolicy.com/2020/04/29/world-health-organization-who-battleground-trump-taiwan-china/>, 17. 3. 2022).

MACIKENAITE, Vida (2021). Taiwan, Lithuania, and Small Country's Big Challenge to Beijing. *China Observers in Central and Eastern Europe*. 16. 8. 2021 (<https://chinaobservers.eu/taiwan-lithuania-and-a-small-countrys-big-challenge-to-beijing/>, 30. 3. 2022).

MAIZLAND, Lindsay – ALBERT, Eleanor (2021). *Hong Kong's Freedoms: What China Promised and How It's Cracking Down*. Council on Foreign Relations (<https://www.cfr.org/backgrounder/hong-kong-freedoms-democracy-protests-china-crackdown>, 24. 1. 2022).

MAIZLAND, Lindsay (2021). Why China-Taiwan Relations Are So Tense. *Council on Foreign Relations* (<https://www.cfr.org/backgrounder/china-taiwan-relations-tension-us-policy>, 17. 3. 2022).

MARTIN, Peter (2021). Understanding Chinese “Wolf Warrior Diplomacy”. *NBR* (<https://www.nbr.org/publication/understanding-chinese-wolf-warrior-diplomacy/>, 30. 1. 2022).

MARTINA, Michael – BRUNNSTROM, David – SHALAL, Andrea (2021). EXCLUSIVE U.S. triples vaccines for Taiwan with 2.5 million-dose shipment. *Reuters*, 19. 6. 2021 (<https://1url.cz/KrtMm>, 17. 3. 2022).

MAZUMDARU, Srinivas (2020). What influence does China have over the WHO? *Deutsche Welle*, 17. 4. 2020 (<https://www.dw.com/en/what-influence-does-china-have-over-the-who/a-53161220>, 17. 3. 2022).

MCCUAIG-JOHNSTON, Margaret (2021). Enhancing Taiwan’s Role in International Organizations. *Canadian Global Affairs Institute* (https://www.cgai.ca/enhancing_taiwans_role_in_international_organizations, 25. 1. 2022).

MCGREGOR, Richard (2019). „China dependence“, *Australian Foreign Affairs* (<https://1url.cz/ZrLDD>, 22. 3. 2022).

MOFA ROC (2020a). *MOFA announces donation of 10 million facemasks to the US, Europe, diplomatic allies to extend humanitarian assistance in wake of COVID-19* (<https://1url.cz/8rLDh>, 23. 2. 2022).

MOFA ROC (2020b). *MOFA announces second wave of international humanitarian assistance in wake of COVID-19* (<https://1url.cz/DrLDC>, 23. 2. 2022).

MOFA ROC (2020c). *MOFA announces third wave of international humanitarian assistance in wake of COVID-19* (<https://1url.cz/mrLDU>, 23. 2. 2022).

MOFA ROC (2021a). *Health for all, Taiwan can help* (<https://image.taiwantoday.tw/images/file/2021%20WHA.pdf>, 11. 2. 2022).

MOFA ROC (2021b). *Tweet to Czech Republic* (<https://1url.cz/MrLDf>, 30. 3. 2022).

MOFA ROC [@MOFA_Taiwan] (2021c). *Thanks for donation of 30K vaccine doses*. Twitter, 29. 8. 2021 (<https://1url.cz/arLDI>, 18. 4. 2022).

MOFA ROC (2022). *Diplomatic Allies* (<https://en.mofa.gov.tw/AlliesIndex.aspx?n=1294&sms=1007>, 28. 1. 2022).

MILNE, Richard – Hille, Kathrin (2022). Taiwan to support Lithuania with \$200m fund after dispute with China. *Financial Times*, 6. 1. 2022 (<https://1url.cz/drtMA>, 30. 3. 2022).

MOHW of Taiwan (2020a). *Timely border control* (<https://covid19.mohw.gov.tw/en/cp-4774-53783-206.html>, 2. 2. 2022).

MOHW of Taiwan (2020b). *Taiwan Can Help, and Taiwan is Helping!* (<https://covid19.mohw.gov.tw/en/cp-4789-53866-206.html>, 20. 2. 2022).

MORITZ, Rudolf (2021). China's health diplomacy during Covid-19: The Belt and Road Initiative (BRI) in action. *SWP* (<https://doi.org/10.18449/2021C09>, 15. 2. 2022).

MULLER, Robert (2021). Taiwan foreign minister, business delegation to visit Prague. *Reuters*, 19. 10. 2021 (<https://www.reuters.com/world/asia-pacific/taiwan-foreign-minister-business-delegation-visit-prague-2021-10-19/>, 30. 3. 2022).

NEEDHAM, Kristy (2021). Taiwan asks Australia to support regional trade bid. *Reuters*, 12. 10. 2021 (<https://1url.cz/ErLDS>, 22. 3. 2022).

NERAD, Filip (2020). Čínské výhrůžky Česku a překračování červených linií. *iRozhlas*, 3. 9. 2020 (<https://1url.cz/vrLDv>, 30. 3. 2022).

NEUFUS, Ondřej (2018). Co vše v Česku vlastní Číňané? Svět se jejich investicím už brání, u nás stále rostou. *Aktuálně*. 20. 10. 2018 (<https://1url.cz/YKmpZ>, 30. 3. 2022).

NYE, Joseph S. (2008). *Public Diplomacy and Soft Power* Vol. 616(1), s. 94–109 (<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0002716207311699>, 25. 1. 2022).

OERTEL, Janka (2020). China, Europe, and covid-19 headwinds. *European Council on Foreign Relation* (<https://1url.cz/yrLDX>, 24. 3. 2022).

OFFICE OF THE PRESIDENT ROC (2016). *Inaugural address of ROC 14th-term President Tsai Ing-wen* (<https://english.president.gov.tw/NEWS/4893>, 5. 9. 2021).

OFFICE OF THE PRESIDENT ROC (2020a). *President Tsai interviewed by BBC* (<https://english.president.gov.tw/NEWS/5962>, 30. 1. 2022).

OFFICE OF THE PRESIDENT ROC (2020b). *President Tsai attends 2020 Global Health Forum in Taiwan* (<https://english.president.gov.tw/News/6057>, 20. 2. 2022).

OFFICE OF THE UNITED STATES TRADE REPRESENTATIVE (2021). *United States and Taiwan Hold Dialogue on Trade and Investment Priorities* (<https://1url.cz/yrLD5>, 17. 3. 2022).

OFTAIWAN (2021). *How Many Countries Officially Recognize Taiwan?* (<https://oftaiwan.org/international-relations/diplomatic-allies/>, 25. 1. 2022).

OZZER, Dilara (2022). China's Sanctions against Lithuania Go Almost Unnoticed. *Politics Today*, 14. 3. 2022 (<https://politicstoday.org/china-sanctions-against-lithuania-go-unnoticed/>, 30. 3. 2022).

PETTERSSON, Therese (2021). *UCDP/PRIO Armed Conflict Dataset Codebook v 21.1* (<https://ucdp.uu.se/downloads/>, 2. 11. 2021).

PISSINGEROVÁ, Barbora (2019). Hřib: Partnerství Prahy a Pekingu má být apolitické. *Frekvence1*, 18. 7. 2019 (<https://1url.cz/WrLD9>, 31. 3. 2022).

PROPPER, Carol – CHENG, Tsung-Mei (2021). How has Taiwan navigated the pandemic? *Economic Observatory* (<https://1url.cz/rrtM8>, 7. 2. 2022).

RAUHALA, Emily (2020). Chinese officials note serious problems in coronavirus response. The World Health Organization keeps praising them. *The Washington Post*, 8. 2. 2020 (<https://1url.cz/mKxM4>, 17. 3. 2022).

REJTOVÁ, Eunika (2020). Paying the heavy price? Vystřil's visit to Taiwan in mainland Chinese media. *CEIAS*, 18. 10. 2020 (<https://ceias.eu/paying-the-heavy-price-vystrcils-visit-to-taiwan-in-mainland-chinese-media/>, 30. 3. 2022).

RIDGWELL, Henry (2022). US Counters Chan's „Economic Coercion“ Against Lithuania in Taiwan Dispute. *Voanews*, 4. 2. 2022 (<https://1url.cz/JrLDc>, 30. 3. 2022).

ROWEN, Ian (2020). Crafting the Taiwan Model for COVID-19: An Exceptional State in Pandemic Territory. *Asia-Pacific Journal: Japan Focus*, 18 (4) (<https://apjff.org/2020/14/Rowen.html>, 22. 8. 2021).

ROY-CHOUDHURY, Saheli (2020). Here's a list of the Australian exports hit by restrictions in China. *CNBC*, 17. 12. 2020 (<https://www.cnbc.com/2020/12/18/australia-china-trade-disputes-in-2020.html>, 22. 3. 2022).

RUBSTEIN, Murray A. (1999). *Taiwan: A New History* (M. E. Sharpe: New York).

SANG, Huynh Tam (2021). Alliance between Taiwan and EU. *Taipei Times*, 9. 12. 2021 (<https://1url.cz/CrLDY>, 30. 3. 2022).

SATTER, Raphael – CAREY, Nick (2020). China threatened to harm Czech companies over Taiwan visit: letter. *Reuters*, 19. 2. 2020 (<https://1url.cz/brLD6>, 30. 3. 2022).

SCOTT, Jason (2021). U.S. in Talks with Australia on Responses to War Over Taiwan, Diplomat Says. *Bloomberg Quint*, 1. 4. 2021 (<https://www.bloombergquint.com/politics/u-s-in-talks-with-australia-on-taiwan-response-diplomat-says>, 22. 03. 2022).

SHATTUCK, Thomas J. (2020). The Race to Zero?: China's Poaching of Taiwan's Diplomatic Allies. *Orbis*, 64 (2), s. 334–352 (<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7102519/>, 28. 11. 2021).

SHATTUCK, Thomas (2021). Vaccines give Taiwan upper hand. *Taipei Times*, 30. 6. 2021 (<https://1url.cz/KrLws>, 17. 3. 2022).

SHIQUAN, Xu (2001). *The 1992 Consensus: A Review and Assessment of Consultations between the Association for Relations across the Taiwan Strait and the Straits Exchange Foundation*. American Foreign Policy Interests (<https://1url.cz/arLwT>, 18. 1. 2022).

SCHUBERT, Gunter (2020). Taiwan has done exceptionally well in fighting COVID-19 – but needs an ‘exit strategy’ as well. *Commonwealth Magazine*, 28. 4. 2020 (<https://english.cw.com.tw/article/article.action?id=2704>, 7. 2. 2022).

SIA, Ljawakaw E. (2021). *The Taiwan-Australia Partnership: An Observation*. Taiwan Insight (<https://taiwaninsight.org/2021/08/13/the-taiwan-australia-partnership-an-observation/>, 31. 3. 2022).

SIPRI (2021). *World military spending rises to almost \$2 trillion in 2020* (<https://www.sipri.org/media/press-release/2021/world-military-spending-rises-almost-2-trillion-2020>, 24. 1. 2022).

SNYDER Aftan – SINDYUKOV, Michelle (2020). How Covid-19 Is Changing the Soft Power Game. *Diplomatic Courier* (<https://www.diplomaticcourier.com/posts/how-covid-19-is-changing-the-soft-power-game>, 15. 2. 2022).

STAYNER, Tom (2021). What's going on between Taiwan and China, and does it affect Australia? *SBS News*, 7. 10. 2021 (<https://1url.cz/5rtM6>, 21. 3. 2022).

STEC, Grzego – FERENCZY Zsuzsa Anna (2022). EU-Taiwan ties: Between expectations and reality. *MERICCS* (<https://merics.org/en/opinion/eu-taiwan-ties-between-expectations-and-reality>, 24. 3. 2022).

STOJANOVIC, Dusan (2020). China’s „mask diplomacy“ wins support in Eastern Europe. *AP* 14. 4. 2020 (<https://1url.cz/trtMn>, 25. 2. 2020).

STRONG, Matthew (2021). NT\$1 million fine for Taiwan quarantine breakers during Lunar New Year. *Taiwan News*, 13. 11. 2021 (<https://www.taiwannews.com.tw/en/news/4344122>, 4. 2. 2022).

STÜNKEL, Larissa (2022). *Australia all bark and no bite on Taiwan*. ISDP (<https://www.eastasiaforum.org/2022/02/25/australia-all-bark-and-no-bite-on-taiwan/>, 22. 3. 2022).

SU, Sheng-Fang – Han, Yueh-Ying (2020). How Taiwan, a non-WHO member, takes actions in response to COVID-19. *Journal of Global Health*, 10(1) (<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7307800/>, 7. 2. 2022).

SU, Sharleen (2021). To Give Is to Receive - Coming Together in the Fight Against Covid. *Taiwan Panorama*, 14. 6. 2021 (<https://1url.cz/ortMY>, 21. 2. 2022).

SUN, Zhe (2012). Ma Ying-jeou's Second Term and Taiwan's International Participation. *Brookings* (<https://www.brookings.edu/opinions/ma-ying-jeous-second-term-and-taiwans-international-participation/>, 24. 1. 2022).

SUNG, Wen-Ti (2020). Taiwan's COVID-19 Diplomacy and WHO Participation: Losing the Battle but Winning the War? *The Diplomat* (<https://thediplomat.com/2020/06/taiwans-covid-19-diplomacy-and-who-participation-losing-the-battle-but-winning-the-war/>, 11. 2. 2022).

SYTAS, Andrius (2021). Lithuania to get U.S. trade support as it faces China fury over Taiwan. *Reuters*, 19. 10. 2021 (<https://www.reuters.com/business/lithuania-get-us-trade-support-it-faces-china-fury-over-taiwan-2021-11-19/>, 30. 3. 2022).

ŠINDLEROVÁ, Denisa (2021). Česko a Tchaj-wan budou dál spolupracovat. Naši povinností je podpora demokracie, řekl Vystrčil. *ČT24*, 25. 10. 2021 (<https://1url.cz/6rtMc>, 30. 3. 2022).

TAITRA (2020a). *TAITRA Online Events Helping Companies Minimize Impact of COVID-19*. 22. 5. 2020 (<https://about.taitra.org.tw/taiwancanhelp>, 21. 2. 2022).

TAITRA (2020b). *Taiwan Building Up Biomed Capacity to Help Fight COVID-19 Pandemic*. 13. 4. 2020 (<https://about.taitra.org.tw/taiwancanhelp>, 21. 2. 2022).

TAITRA (2020c). *Combating COVID-19, Taiwan's Scientific and Technological Strengths Gain International Recognition*. 18. 6. 2020 (<https://about.taitra.org.tw/taiwancanhelp>, 21. 2. 2022).

TAIWAN CAN HELP US (2020). *About us* (<https://taiwancanhelp.us/en/about>, 27. 2. 2022).

TAIWAN NEWS (2020). *EU, US thank Taiwan for donations of surgical masks*. 4. 2. 2020 (<https://www.taiwannews.com.tw/en/news/3909073>, 31. 3. 2022).

TAIWAN ROC (2021). *Relations with the EU, Belgium and Luxembourg* (https://www.taiwanembassy.org/be_en/post/115.html, 1. 4. 2022).

TAIWAN TODAY (2020). *Taiwan participates in SICA forum promoting post-pandemic economic recovery*. 20. 10. 2020 (<https://1url.cz/prtMP>, 21. 2. 2022).

TAIWAN TODAY (2020). *Taiwan, Australia cooperate on Covid-19 drug development*. 15. 5. 2020 (<https://1url.cz/rrtM9>, 31. 3. 2022).

TAIWAN TODAY (2021). *Czech Republic vaccine donation touches down in Taiwan*. 30. 8. 2021 (<https://taiwantoday.tw/news.php?unit=2&post=206880>, 30. 3. 2022).

TAIWANESE PUBLIC OPINION FOUNDATION (2020). *Wuhan Pneumonia, Government Efficacy and Cross-Strait Relations*. 24. 2. 2020 (<https://1url.cz/2K37t>, 15. 9. 2021).

TAIWANICDF (2020). *TaiwanICDF Joins Hands with Partner Countries to Combat COVID-19* (<https://1url.cz/BrTMb>, 20. 2. 2022).

TAN, Ashley (2020). *Power, Pawns & Perpetual Purgatory: The Influence of COVID-19 over International Perceptions towards Taiwan and the One China Policy*. *Broad Street Humanities Review* 3

(<https://broadstreethumanitiesreview.com/wp-content/uploads/2020/10/BSHR-Journal-III-Disruption-Ashley-Tan.pdf>, 7. 2. 2022).

TCDC (2020a). *Prevention and Control of Covid-19 in Taiwan* (https://www.cdc.gov.tw/en/category/page/0vq8rsAob_9HCi5GQ5jH1Q, 2. 2. 2022).

TCDC (2020b). *CECC Organization* (<https://www.cdc.gov.tw/En/Category/Page/wqRG3hQfWKFdAu-haoOIAQ>, 4. 2. 2022).

TECO Prague (2020a). *Taiwan and the Czech Republic announced joint statement on epidemic prevention cooperation* (https://www.roc-taiwan.org/cz_cs/post/4117.html, 30. 3. 2022).

TECO Prague (2020b). *Tchaj-pej a Praha podepsaly sesterskou smlouvu* (https://www.roc-taiwan.org/cz_cs/post/3544.html, 31. 3. 2022).

THE ASEAN POST (2020). „*China is Angry with Taiwan*”. 31. 10. 2020 (<https://theaseanpost.com/article/china-angry-taiwan>, 27. 1. 2022).

TRADING ECONOMICS – NATIONAL STATISTICS ROC (2022). *Taiwan Full Year GDP Growth* (<https://tradingeconomics.com/taiwan/full-year-gdp-growth>, 4. 4. 2022).

THE ECONOMIST (2021). *The most dangerous place on Earth*. 1. 5 2021 (<https://www.economist.com/leaders/2021/05/01/the-most-dangerous-place-on-earth>, 30. 1. 2022).

TSO, Natalie (2022). Lithuanian MP: Taiwan’s generosity to Lithuania is making a difference. *RTI*, 25. 1. 2022 (<https://en.rti.org.tw/news/view/id/2006907>, 30. 3. 2022).

The White House (2021). *Remarks by President Biden in a CNN Town Hall with Anderson Cooper* (<https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/10/22/remarks-by-president-biden-in-a-cnn-town-hall-with-anderson-cooper-2/>, 17. 3. 2022).

TIEN, Hung-Mao – SHIAU, Chyuan-Jeng (1992). Taiwan's Democratization: A Summary. *World Affairs*, Vol. 155(2), s. 58–61 (<https://www.jstor.org/stable/20672340>, 15. 1. 2021).

TIAN, Yew L. – DALY, Tom (2021). China hits back at EU with sanctions on 10 people, four entities over Xinjiang. *Reuters*, 22. 3. 2021 (<https://www.reuters.com/article/us-eu-china-sanctions-ministry-idUSKBN2BE1WB>, 15. 4. 2022).

TWOREK, Heidi (2021). Taiwan's COVID-19 and Pandemic Experience: What are the Lessons for Canada? *Canadian Global Affairs Institute* (https://www.cgai.ca/taiwans_covid_19_and_pandemic_experience_what_are_the_lessons_for_canada, 4. 2. 2022).

U.S. DEPARTMENT OF STATE (1972). 203. *Joint Statement Following Discussions with Leaders of the People's Republic of China* (<https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1969-76v17/d203>, 17. 1. 2022).

U.S. DEPARTMENT OF STATE (2021a). *U.S. – Taiwan Working Group Meeting on International Organizations (IO Talks)*. Office of the Spokesperson (<https://1url.cz/7rLht/>, 3. 12. 2021).

U.S. DEPARTMENT OF STATE (2021b). *New Guidelines for U.S. Government Interactions with Taiwan Counterparts* (<https://1url.cz/yrtMx/>, 17. 3. 2022).

U.S. DEPARTMENT OF STATE (2021c). *Supporting Taiwan's Participation in the UN System* (<https://www.state.gov/supporting-taiwans-participation-in-the-un-system/>, 17. 3. 2022).

U.S. DEPARTMENT OF STATE (2021d). *Joint Statement on Australia-U.S. Ministerial Consultations (AUSMIN) 2021* (<https://www.state.gov/joint-statement-on-australia-u-s-ministerial-consultations-ausmin-2021/>, 22. 3. 2022).

UCDP/PRIO (nedatováno). *Taiwan*. UCDP Conflict Encyclopedia (<https://ucdp.uu.se/country/713>, 8. 2. 2022).

VELA, Jakob H. – LEALI, Giorgio – LAU, Stuart (2022). France eyes quick anti-China action to bail out Lithuania in trade war. *Politico*, 6. 1. 2022 (<https://1url.cz/crLDy/>, 30. 3. 2022).

VON DER LEYEN, Ursula [@vonderleyen] (2020). *The European Union thanks Taiwan for its donation*. Twitter 1. 4. 2020 (<https://1url.cz/hrLo2>, 24. 3. 2022).

WANG, Jason C. – CHUN, Ng. Y – BROOK, Robert H. (2020). Response to COVID-19 in Taiwan Big Data Analytics, New Technology, and Proactive Testing. *JAMA*, 323(14), s. 1341–1342 (<https://1url.cz/QrLDm>, 4. 2. 2022).

WANG, T.Y. (2022). Taiwan in 2021: The Looming China Threat. *Asian Survey* 62(1), s. 62–72 (<https://doi.org/10.1525/as.2022.62.1.06>, 17. 3. 2022).

WALKER, Tony (2020). *COVID-19: China and Australia relations*. La Trobe University (<https://1url.cz/DrLho>, 22. 3. 2022).

WANG, Wei-cheng V. (2011). *A Modus Vivendi for Taiwan's "International Space"? A Functional-Competence Model for Taiwan's Participation in International Organizations*. American Association for Chinese Studies (<https://1url.cz/xrLhz>, 18. 1. 2022).

WATT, Louise (2020). Taiwan Says It Tried to Warn the World About Coronavirus. Here's What It Really Knew and When. *Time*, 19. 5. 2020 (<https://time.com/5826025/taiwan-who-trump-coronavirus-covid19/>, 15. 4. 2022).

WHO (2019). *Contributors* (<http://open.who.int/2018-19/contributors/contributor>, 17. 3. 2022).

WHO (2020). *Novel Coronavirus (2019 -nCoV) Situation Report* (<https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200121-sitrep-1-2019-ncov.pdf>, 30. 1. 2022)

WILSON CENTER (1972). *Joint Communique between the US and China*. History and Public Policy Program, Digital Archive, Nixon Presidential Library and Museum, SMOF, PPF, Box 73. (<http://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/121325>, 15. 4. 2022).

- WINGFIELD-HAYES, Rupert (2020). US election: The Taiwan-sized challenge facing the next US president. *BBC*, 28. 10. 2021(<https://www.bbc.com/news/world-asia-54655277>, 27. 1. 2021).
- WINKLER, Sigrid (2012). Taiwan's UN Dilemma: To be or Not to Be. *Brookings* (<https://www.brookings.edu/opinions/taiwans-un-dilemma-to-be-or-not-to-be/>, 16. 1. 2022).
- WONG, Timothy Ka-ying (2000). Changing Taiwan's Foreign Policy from One China to Two States. *Asian Perspective*, Vol. 24 (1), s. 5–46 (<https://www.jstor.org/stable/42704247>, 4. 1. 2021).
- WOODS, Najee J. (2020). Taiwan and Twiplomacy. *Taiwan Studies Programme* (<https://taiwaninsight.org/2020/03/24/taiwan-and-twiplomacy/>, 15. 2. 2022).
- WTO (2022). *EU initiates WTO dispute complaint regarding Chinese restrictions on trade with Lithuania* (<https://1url.cz/drLoo>, 30. 3. 2022).
- WU, Joseph J. (2004). *The Rise of China and the Role of Taiwan in the West Asian Region*. MOFA ROC (<https://1url.cz/urLoN>, 24. 1. 2022).
- WU, Jieh-Min (2016). The China Factor in Taiwan: Impact and Response. In: Handbook of Modern Taiwan. *Politics and Society*, s. 425–445 (<https://1url.cz/LrLhW>, 23. 1. 2022).
- WU, Sarah – LEE, Yimou (2021). Taiwan welcomes first official European Parliament delegation. *Reuters*, 3. 10. 2021 (<https://www.reuters.com/article/us-taiwan-europe-idCAKBN2HO074>, 30. 3. 2022).
- WU, Shang-Su (2021). China's pineapple ban exposes Taiwan's vulnerability. East Asia Forum, *RSIS* (<https://www.eastasiaforum.org/2021/04/24/chinas-pineapple-ban-exposes-taiwans-vulnerability/>, 24. 1. 2022).
- WYETH, Grant (2021). Tony Abbott in Taiwan: An Imperfect Messenger. *The Diplomat*, 14. 10. 2021(<https://thediplomat.com/2021/10/tony-abbott-in-taiwan-an-imperfect-messenger/>, 22. 3. 2022).

- XIE, Echo (2020). Mainland Chinese authorities to allow two Taiwan specialists to visit Wuhan to gather information on pneumonia outbreak. *South China Morning Post*, 12. 1. 2020 (<https://1url.cz/QrLRH>, 25. 1. 2022).
- YANG, William (2018). US de facto embassy in Taiwan reopens as 'symbol of strength' of ties. *The Guardian*, 12. 6. 2018 (<https://1url.cz/mrLoH>, 17. 3. 2022).
- YANG, Sophia (2020). Taiwan manufacturers to export mask-producing capability. *Taiwan News*, 7. 3. 2022 (<https://1url.cz/FrLhu>, 11. 2. 2022).
- YEH, Ming-Jui – Cheng, Yawen (2020). Policies Tackling the COVID-19 Pandemic: A Sociopolitical Perspective from Taiwan. *Health Security*, 18 (6), s. 427–434 (<https://www.liebertpub.com/doi/full/10.1089/hs.2020.0095>, 7. 2. 2022).
- YEN, Wei-Ting (2020). Taiwan's COVID-19 Management: Developmental State, Digital Governance, and State-Society Synergy. *Asian Politics & Policy*, 12(3), s. 455–468 (<https://1url.cz/TrLh1>, 4. 2. 2022).
- YOSUFZAI, Rashida (2021). Letting Taiwan join the WHO could stave off the next pandemic, Taiwanese Australians say. *SBS*, 1. 5. 2021 (<https://1url.cz/UrLhe>, 22. 3. 2022).
- ZÁZVORKA, Jan (2019). Nejsm spokojen, investujte v Česku víc, řekl Zeman v čínské televizi. *iDnes*, 23. 4. 2019 (https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/zeman-cina-investice-rozhovor-kritika.A190423_173856_domaci_zaz, 30. 3. 2022).
- ZHANG, J. J. – SAVAGE Victor R. (2020). The geopolitical ramifications of COVID-19: the Taiwanese exception. *Eurasian Geography and Economics*, 61 (4–5), s. 468–481(10.1080/15387216.2020.1779773, 17. 3. 2022).
- ZHU, Zhiqun (2020). Interpreting China's „Wolf-Warrior Diplomacy “. *The Diplomat*, 15. 5. 2020 (<https://thediplomat.com/2020/05/interpreting-chinas-wolf-warrior-diplomacy>, 30. 1. 2022).

Summary

This diploma thesis is concerned with Taiwan's international status due to the impacts of Covid-19. This thesis aims to collect evidence and then analyze the transformation in Taiwan's international image and its diplomatic activity. With economic growth, China began to intensify hybrid campaigns in an attempt for Taiwan's diplomatic isolation. Covid-19 led to more sharpening in the Cross-Strait relations what caused a new shift in the international politics. The "Taiwan model" for combating Covid-19 started to be recognized and appreciated all over the world due to the success it has presented. It contributed to a positive dividend for the development of international diplomatic activities.

This thesis is divided into three main chapters. The first chapter focuses on China's economic growth and its impact on Taiwan's isolation. Then, the Taiwanese model for combating Covid-19 is presented, and its role in improving Taiwan's position in the world is discussed. Subsequently, the transformation of Taiwan's foreign policy and public diplomacy is investigated. To demonstrate the change in the perception of Taiwan, it was focused on foreign policy analysis of selected states and entities such as the USA, Australia and the EU with an emphasis on Lithuania and the Czech Republic.

The results of the research show that Taiwan's anti-pandemic measures have become a driving force in enhancing the international value of the small island. Taiwan's diplomacy during Covid-19 has helped to expand international activities, highlighted the differences from the mainland, and renewed debates about involvement in international organizations. Taiwan has gained the image of an altruistic state that represents a "force for good" in the world, despite its exclusion from WHO and global marginalization. All case studies involved the adoption of several favorable policies towards Taiwan. Many like-minded countries started to call for greater involvement of Taiwan in world affairs. Covid-19 highlighted the gaps in relations with China and has become a catalyst for increasing interest in cooperation with Taiwan. Currently, Taiwan's international position in the world is strengthened, but there are doubts about the permanence of the international support the democratic island.